

**ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА СТРАЛДЖА
2021-2027 Г.**

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ - СТРАЛДЖА № 296/30.09.2021 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение

Раздел I. Анализ на средата

1. Природо-географски фактори

- 1.1. Географска характеристика, местоположение и граници
- 1.2. Административно – териториална характеристика
- 1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси
- 1.4. Почви и полезни изкопаеми
- 1.5. Климат
- 1.6. Води и хидрографска мрежа

2. Социално-икономически фактори

- 2.1. Демографски и социални характеристики
- 2.2. Икономически показатели

3. Анализ по компоненти на околната среда

- 3.1. Атмосферен въздух
 - 3.2. Води
 - 3.3. Земи и почви
 - 3.4. Зелена система и биоразнообразие
- #### **4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда**
- 4.1. Отпадъци
 - 4.2. Шум
 - 4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

5. Управленски и финансови фактори

- 5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС
- 5.2. Сътрудничество с други институции и организации
- 5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС
- 5.4. Информирание на обществеността

Раздел II. SWOT АНАЛИЗ

Раздел III. Визия за околната среда на общината

Раздел IV. Цели на програмата за опазване на околната среда

- 1. Генерална стратегическа цел
- 2. Специфични цели

Раздел V. План за действие

Раздел VI. Организация за изпълнението на програмата

Раздел VII. Мониторинг и контрол

Раздел VIII. Нормативна и стратегическа рамка

Списък на често използваните съкращения

Приложение 1

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Стралджа, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси.

Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Стралджа.

При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Стралджа и Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др.

В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка. Едновременно се цели постигане на траен ефект за обществото, за да се елиминира вземането на евентуални „компромисни решения“ в условията на бюджетен дефицит в общината.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- ✓ Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- ✓ Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- ✓ Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- ✓ Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- ✓ Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие.

Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им.

Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- ✓ да причинява минимални изменения на околната среда;
- ✓ да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- ✓ да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при
 - ✓ производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
 - ✓ да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите
- ✓ да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали,

увреждащи околната среда.

Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за храна и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на община Стралджа съдържат раздели, които са обособени по

компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- ✓ преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- ✓ подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- ✓ развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- ✓ разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- ✓ намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Стралджа 2021-2027 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Стралджа, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социално-икономически, целеви, проблемен и SWOT анализи.

ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика, местоположение и граници

Община Стралджа е част от област Ямбол, която е част от Югоизточния район от ниво 2 на страната. В географски аспект тя се намира в източната част на Горнотракийската низина, в Тунджанската хълмиста подобласт. Общината обхваща североизточната част на област Ямбол и граничи с общините Тунджа, Елхово, Болярово (от област Ямбол), Сливен, Котел (от област Сливен), Сунгурларе, Карнобат и Средец (от област Бургас).

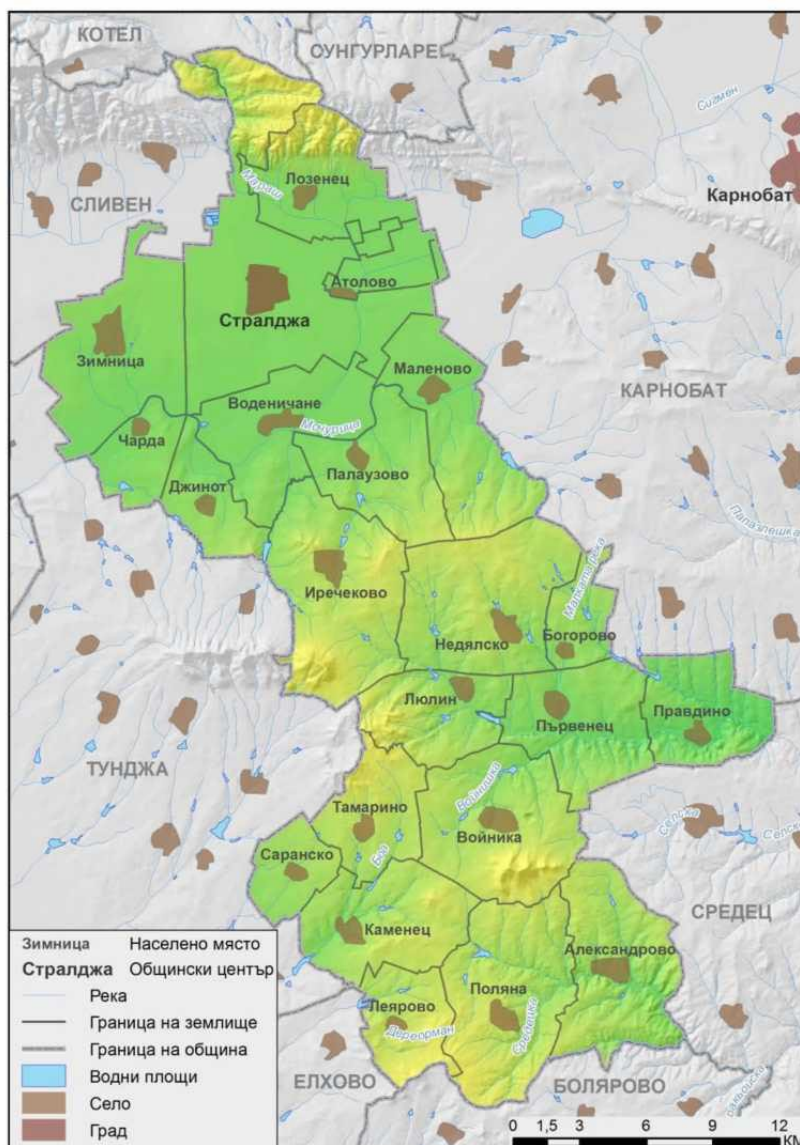
Общинският център град Стралджа отстои на 20 км североизточно от областния център гр. Ямбол и на 80 км западно от черноморското пристанище - Бургас (важен център от транспортната система на страната, през който преминава голяма част от вноса и износа ни; най-значимото българско международно морско пристанище, осъществяващо над 50% от товарооборота на морските пристанища в България).

Общината обхваща територия от 676.285 кв. км – 20.2% от територията на област Ямбол. Тя е трета по големина от общо 5 общини в рамките на областта (след общини: Тунджа – 1218.882 кв.км и Елхово – 701.703 кв. км). Средната надморска височина е 205.3 м, а средната гъстота на населението – 17.8 души/кв. км (2016 г.) (средно за област Ямбол – 36.4, за ЮИР – 52.8, за страната – 64.0 души/кв.км).

Селищната структура на Стралджа е представена от град Стралджа и още 21 села, по-голямата част разположени южно от общинския център. Значителна част от населението е съсредоточено в селата - 55,4% според данните от последното преброяване на населението (2011 г.).

Автоматострала „Тракия“ е основният делител на територията на общината, който оказва и ще оказва влияние върху развитието на селищата. Селата Зимница, Атолово, Лозенец и Маленово, заедно с административния център се намират северно от АМ „Тракия“. През гр. Стралджа и селата Зимница и Атолово преминава жп линията „София-Пловдив-Бургас“, което допълнително повишава тяхната транспортна обезпеченост.

Географско местоположение на община Стралджа

1.2. Административно – териториална характеристика

Според запазените в Сливенската епархия документи при наддаването с турски лири между българската и гръцката общности спечелват българите и църквата се именува “Свети Архангел Михаил”. Още тогава започва изграждането на селището като пътен, стопански и административен център. Предпоставка за това е и географското положение – Стралджа се намира на важни пътища, свързващи Черноморието с вътрешността на страната и Северна с Южна България. Територията на Община Стралджа включва 22 населени места с техните землища.

В Единния класификатор на административно-териториалните и териториалните единици (ЕКАТТЕ) на НСИ, населените места в общината са категоризирани както следва:

Категоризация на община Стралджа и съставните ѝ населените места

№	ЕКАТ Е	Населено място	Категория
1	69660	гр. Стралджа	4
2	00343	Село Александрово	7
3	00816	Село Атолово	7
4	04786	Село Богорово	8
5	11661	Село Воденичане	7
6	11908	Село Войника	6
7	20804	Село Джинот	7
8	30898	Село Зимница	5
9	32771	Село Иречеково	7
10	35794	Село Каменец	6
11	43615	Село Леярово	8
12	44118	Село Лозенец	6
13	44666	Село Люлин	7
14	46303	Село Маленово	7
15	51384	Село Недялско	7
16	55244	Село Палаузово	7
17	57409	Село Поляна	7
18	58003	Село Правдино	7
19	59046	Село Първенец	7
20	65406	Село Саранско	7
21	65406	Село Тамарино	7
22	80220	Село Чарда	7

Източник: Национален статистически институт

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на селищата в общината включва следните категории: 1 – Много малък град (до 10 хил. жители), 1 – средни села (от 1000 до 2000 жители), 6- малки села (от 250 до 1000 жители), 14 - много малки села (до 250 жители).

Към 2020 г. има 5 застрашени от пълно обезлюдяване и изчезване населени места с население под 100 жители - с. Богорово, с. Леярово, с. Палаузово, с. Правдино и с. Саранско.

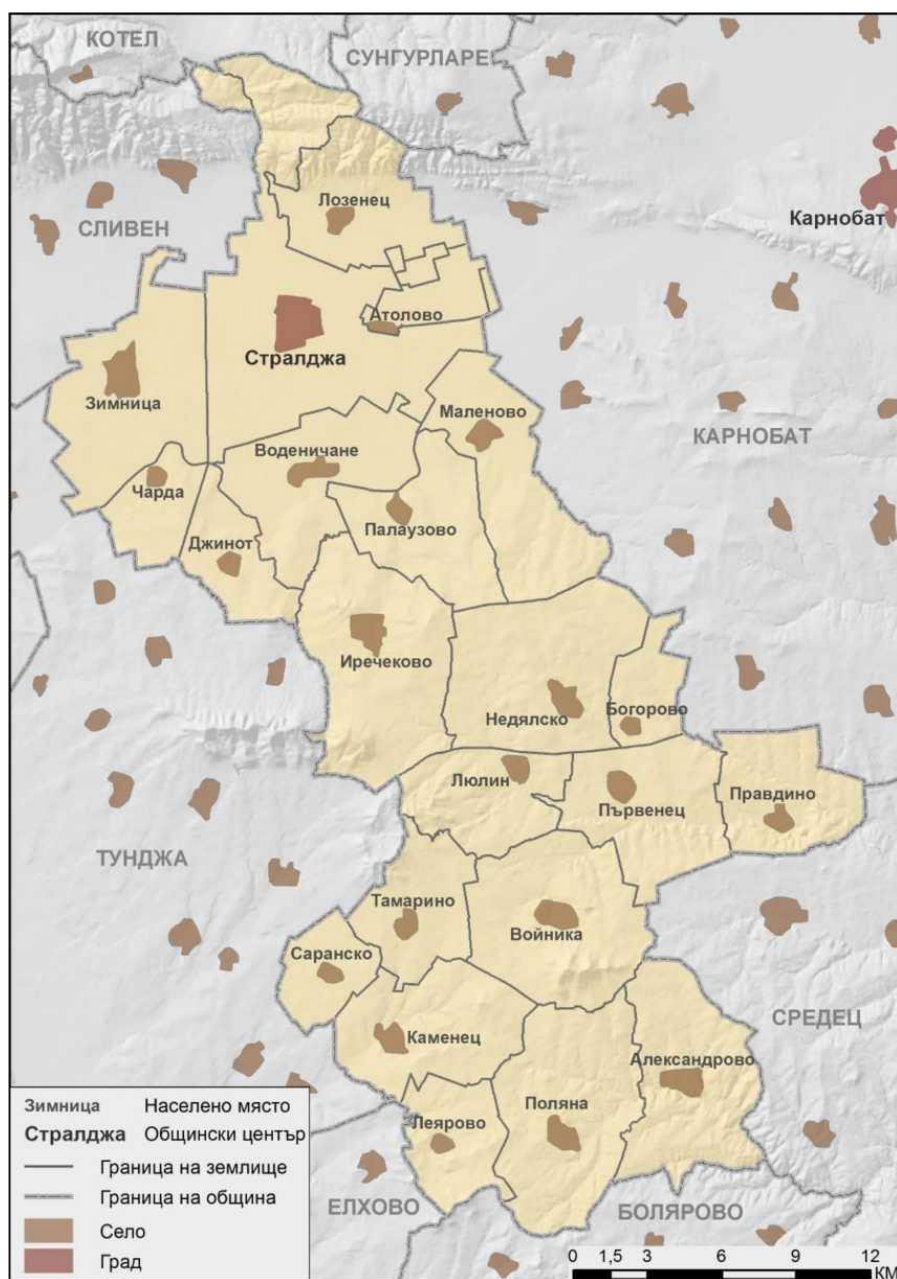
Като физическа структура, селищната мрежа е добре развита, но неравномерно балансирана – основната концентрация на селища е в северната част на общината.

Дисбалансът (поляритетът) се проявява при демографските, икономическите и функционалните характеристики на селата.

В пространственото развитие на функционалните системи в територията структура на общината с най-голяма е концентрацията на общественно-обслужващи обекти в общинския център гр. Стралджа. На територията на отделните села също има общественно-обслужващи обекти в зависимост от специфичните им функции и потребности.

Фиг. 9: Селищна мрежа на община Стралджа

Разстояния в км. от гр. Стралджа до всички населени места в общината

Населено място	Разстояние км.
Село Александрово	38,7
Село Атолово	4,1
Село Богорово	25
Село Воденичане	6,6
Село Войника	34,1
Село Джинот	12
Село Зимница	9,4
Село Иречеково	14
Село Каменец	45,6
Село Леярово	53,4
Село Лозенец	5,4
Село Люлин	25,2
Село Маленово	10
Село Недялско	20,7
Село Палаузово	11
Село Поляна	51,7
Село Правдино	32,5
Село Първенец	25,3
Село Саранско	42
Село Тамарино	40,5
Село Чарда	13,3

Източник: <https://www.bgmaps.com/>

По отношение на географско си положение, община Стралджа формира добра предпоставка за **транспортно – комуникационното развитие на общината**. Това обуславя нейната важна роля в регионален и национален план по отношение осигуряването на необходимите нива за свързаност и достъпност.

През територията на община Стралджа преминава трасето на общоевропейския транспортен коридор – Европейски транспортен коридор ЕТК №8 /Дуръс-Тирана-Скопие-София-Пловдив-Бургас-Варна/, който свързва Балканите с Централна и Западна Европа. На 3.5 км в южна посока от град Стралджа е автомагистрала „Тракия“, в близост са двата първокласни пътища I-6 и I-7. С АМ „Тракия“ трасето осигурява бърза и сигурна връзка на общината със столицата - гр. София, и големите градове Пловдив и Бургас.

През общината на пътен възел „Петолъчката“ преминава важна пътна артерия в направление север-юг и запад-изток, част от републиканската пътна мрежа на България. С въвеждането в експлоатация на АМ „Тракия“, показателят относителен дял от общата дължина на Републиканската пътна мрежа е с по - високи от средните за страната, Югоизточен район и област Ямбол стойности.

Всички населени места са свързани с общинския център.

На територията на община Стралджа преминават пътищата от РПМ, както следва:

- ✓ Автомагистрала „Тракия“ от км 289+273 до км 308+107;
- ✓ Път I-6 „Петолъчката – Лозенец - Бургас“ от км 421+100 до км 428+200;
- ✓ Път I-7, „Петолъчката - Веселиново – Могила – Окоп – Елхово – ГКПП „Лесово“ от км 233+688 до км 246+588;

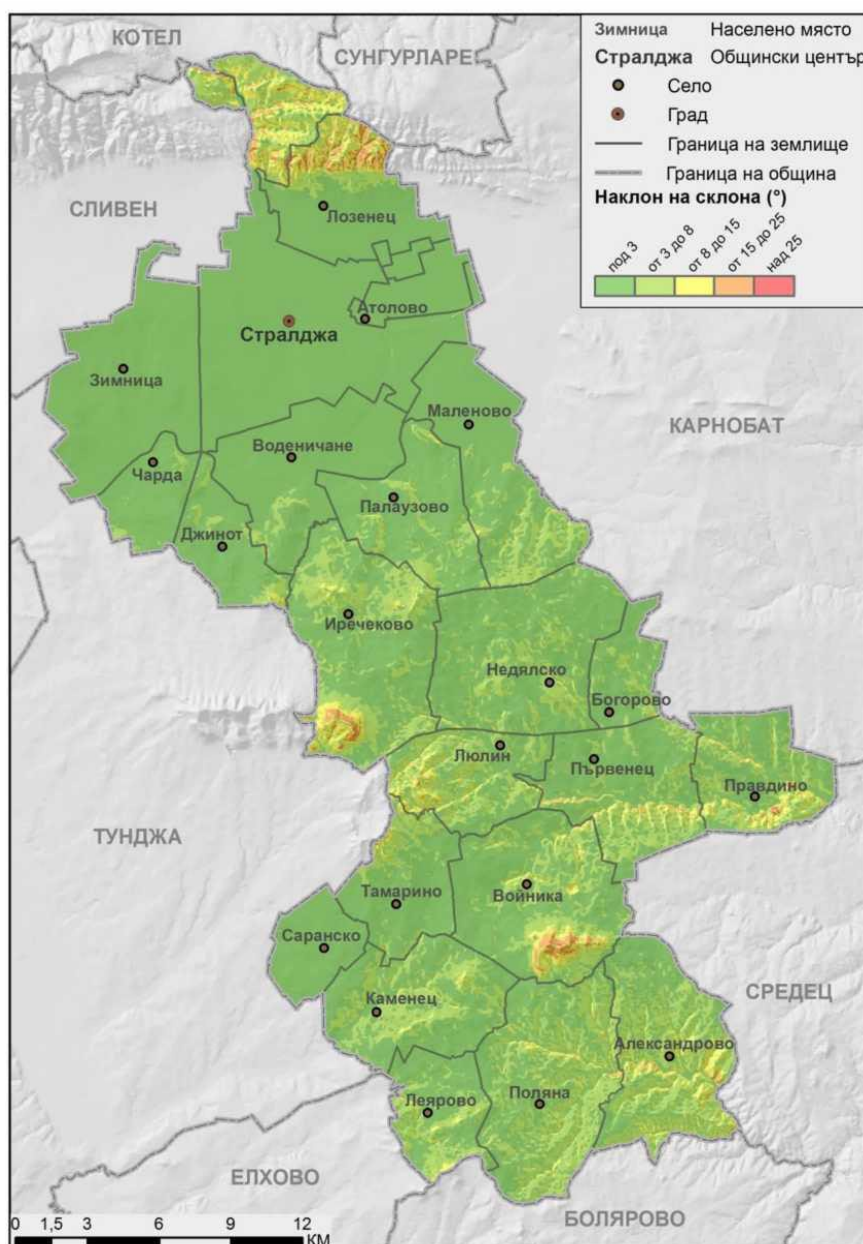
- ✓ Път II-53 „Сливен – Ямбол – Калчево – Победа – Челник – Тамарино – Войника – граница С ОПУ - Бургас” от км 172+300 до км 184+800;
- ✓ Път III-707 „Петолъчката – Стралджа – Воденичене – Палаузово – Недялско – Първенец – Александрово – Голямо Крушево – кръстовище с път II-79” от км 0+000 до км 47+000;
- ✓ Път III-5308 „Калчево – Саранско – Каменец – Ст.Караджово – кръстовище с път II-79” от км 8+000 до км 24+600;
- ✓ Път III-7007 „Зимница – Стралджа – Лозенец – кръстовище с път I-6” от км 0+000 до км 13+300;
- ✓ Път III-7009 „кръстовище с път I-7 – Бояново – Борисово – Леярово – кръстовище с път III-5308” от км 14+300 до км 18+500;
- ✓ Път III-7072 „Недялско – Иречеково – Търнава – Чарган – Ямбол” от км 0+000 до км 12+600.

1.3. Релеф

Общината попада в основната младонагъната морфоструктура на Балканидите, която в югоизточната си част обхваща територия от Странджа. Тя се характеризира с ридове, ограничени от дълбоко всечени между тях речни долини.

Най-северните части граничат с южните части на Стара планина, а най-южните с веригата от ниски хълмове в Тунджанско - Странджанската подобласт - Бакаджиците, както и със северозападните разклонения на Странджа планина. Обхвата на общината е в рамките на значително разнообразен релеф от равнинен и хълмист към полупланински, с надморска височина от 140 м. /с. Атолово/ до 220 м. /с. Александрово/. Средната надморска височина е 205,3 метра. Равнинният релеф се изразява чрез Стралджанското поле, хълмистия чрез склоновете на Бакаджиците, а полупланинския е в рамките на Странджа планина. Сеизмичността на този район по скалата на Медведев, Шпонхойер и Карник е между пета и шеста степен. Това означава, че е сравнително ниска, защото за територията на България, степените на отделни места достигат до десета степен.

От характеристиката на релефа на община Стралджа могат да се направят няколко извода. В равнинната си част, с по-нисък наклон има добри предпоставки за развитие на земеделие и друг вид стопански дейности. Също така равнинния характер способства за по-доброто използване на земята, отнасящо се до изграждане и подобряване на елементите на техническата инфраструктура.

1.4. Почви и полезни изкопаеми

По отношение на почвеното – географско райониране на България /по Нинов, 1997 - 2002 г./, територията на общината попада в Балканско – Средиземноморска почвена подобласт, която е част от Средиземноморската област. В границите на тази подобласт, основният почвен тип на равнинните части и планинските склонове са най-вече лесивираните канеловидни и канелените почви. В котловинната част на Стралджанското поле са разпространени смолниците и черноземсмолници. По поречието на реките се срещат алувиално – ливадни почви и солончази. Почвеното разнообразие на този район е благоприятно за отглеждането на редица земеделски култури: лозя, тютюн, зърнени култури, овощия, зеленчуци и др.

През последните години се налага тенденция за намаляване замърсяването на земите и почвите. Основни източници на замърсяване на почвите са промишлените предприятия, автомобилният транспорт, използваните химически средства, битовите отпадъци.

Поради стагнацията в селскостопанския сектор, замърсяването на почвите с пестициди през последните години значително е намаляло.

РИОСВ – Стара Загора извършва контрол на качеството на почвите по отношение на ерозия,

вкисляване и засоляване. Ерозирали почви на територията на общината няма. Системният мониторинг за промени в киселинно-алкалните свойства на почвите установи вкислени почви в района на с. Иречеково.

При с. Палаузово има пункт на мрежата за мониторинг за замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди, но през 2011 и 2012 година не е провеждан мониторинг на този пункт. В района на Стралджа не са констатирани нарушения за замърсяване на почвите над МДК с тежки метали, металоиди и устойчиви органични вещества (пестициди. Също така органохлорните пестициди, полихлорираните бифенили и полицикличните ароматни въглеводороди са в граници много под ПДК.).

Ежегодно се осъществява мониторинг на почвите за засолявания. На територията на община Стралджа пунктът се намира южно от селищните граници на гр. Стралджа. Анализните резултати за 2012 и 2013 година показват, че почвите се определят като слабо солонцовати до солонци. В състава на солите преобладават хидрокарбонатите и сулфатите на натрия.

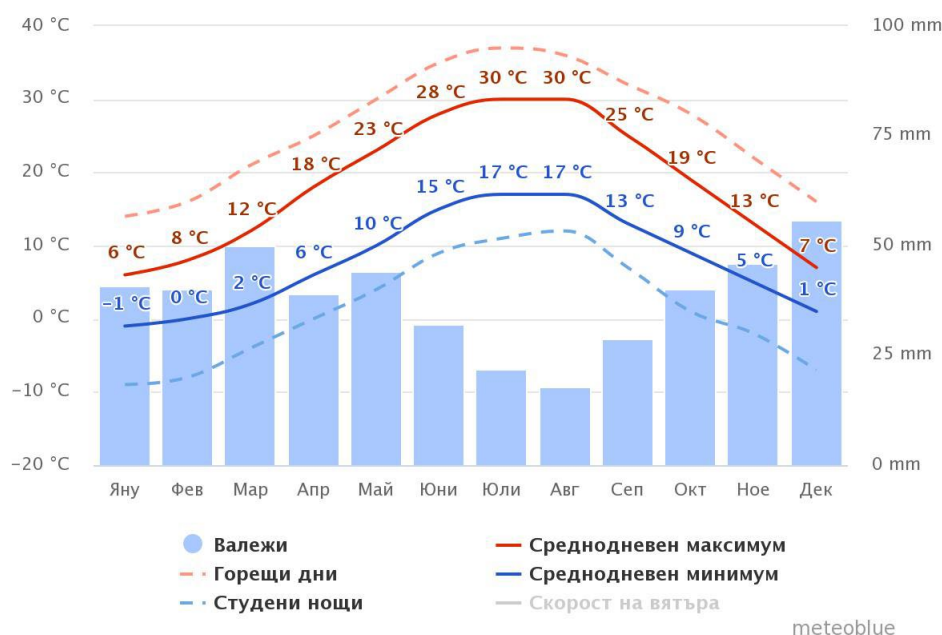
Както навсякъде в страната, така и в общината има увредени почви в резултат на опожаряване на стърнищата.

В резултат на добивни дейности има и физически нарушени почви. На територията на община Стралджа са разположени следните кариери:

- ✓ Находище "Конак Тарла" в землището на гр. Стралджа, с площ 105 503 дка - добив на подземни богатства - строителни материали /глини/, държавна концесия.
- ✓ Находище "Блатото" в землището на с. Лозенец, с площ 308 904 дка - добив на подземни богатства – строителни материали /глини/, държавна концесия
- ✓ Находище "Кояджика" в землището на с. Палаузово, с площ 203 694 м2. - добив на подземни богатства - строителни материали /трахити/, държавна концесия.
- ✓ Находище "Каменец" в землището на с. Каменец, с площ 0,568 км2. - добив на подземни богатства - строителни материали / мрамори и мраморизирани варовици /, държавна концесия.
- ✓ Находище "Иречеково" в землището на с. Иречеково, с площ 413 дка - добив на подземни богатства - строителни материали /трахибазалти/, държавна концесия.
- ✓ Общинска концесия за добив за строителни материали /варовици за добив на негасена вар /, с площ 118 651 м2, в землището на с. Каменец.
- ✓ Общо нарушените терени от добивната промишленост, които се нуждаят от рекултивация са 290,397 дка.
- ✓ Проблем с продуктите за растителна защита (ПРЗ) с изтекъл срок на годност и с неизвестен произход на територията на общината към август 2013 година не е налице. Всички събрани през годините количества пестициди са безопасно съхранени и експортирани в склад в с. Меден кладенец, община „Тунджа“.

1.5. Климат

Град Стралджа се намира в югоизточната част от територията на Република България, Тунджанско-Странджанската низина. По своите климатични фактори районът принадлежи към климатичния район на Източна България от Преходно-континенталната климатична подобласт на Европейско-континенталната климатична област.

"Среднодневният максимум" (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Стралджа. По същия начин "Среднодневният минимум" (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Климатичните условия в района се обуславят от неговото географско положение. На територията му се преплитат няколко климатични влияния, като с най-голяма сила е това на преходно-континенталният климат, характерен за Горнотракийската низина. В по-слаба степен е влиянието на Черно море и Средиземноморието.

Диаграмата за "Максимална температура" за Стралджа показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности.

Районът се характеризира с добра за България (233 часа) годишна продължителност на слънчевото греене при нормална (1550-1600 часа) продължителност на слънчевото греене за температура на въздуха над 10°C. Сумарната годишна слънчева радиация е също висока 5600 MJ/m², при сумарна слънчева радиация за периода при температура на въздуха над 10°C е 4400 MJ/m².

Облачността е един от главните компоненти на климата. Облачността има максимум през зимните месеци (сребърен бал 7.1), което намалява притока на топлина към земната повърхност в този район с около 70%.

Географската ширина и надморската височина, на която е разположен града, определят неговата разлика в топлинно отношение между основните сезони - зима и лято.

Районът се характеризира със сравнително мека зима, като средномесечните януарски температури са 0,2°C и горещо лято със средномесечна температура за м.юли - 23,2°C. Средната годишна максимална температура е 17,9°C, а средната годишна минимална - 6,4°C. Средногодишната месечна температура е 12,0°C.

Пролетта настъпва рано - края на февруари, началото на март, със средна температура задържаща се над 0,5°C (средни минимални и максимални температури за април + 5,1°C + 17,9°C). Есента е сравнително по-топла. Първите есенни мразове са към края на октомври или в началото на ноември. Средните минимални и максимални температури за ноември са + 3,7°C ± 12,4°C.

Продължителността на периода с температура над 5°C е около 270 дни.

Средната начална дата с трайно задържане на температурата над 10°C е около 10 април, което благоприятства вегетацията на културите. Средната продължителност на слънчевото греене

в района е 2200-2250 часа за които се набират температурни суми за вегетационния период в порядъка на 3500-3800 оС.

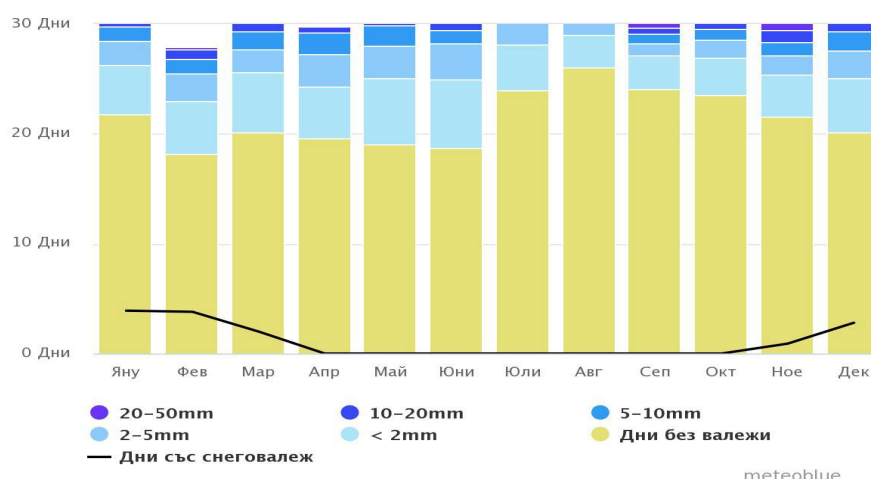
Същевременно региона се характеризира с поява на късни пролетни мразове, които в една или друга степен могат до компрометират реколтата. Средната дата на последният пролетен мраз е 11-13 април, като най-късната дата е 08 май за северните части на района. Лятото е относително горещо и носи белезите на континенталният климат. Средната юлска температура за района е 23оС. Абсолютната максимална температура е 44,4°С, а средната от максималните в порядъка на 38-40°С.

Есента е продължителна и често топла, като средната температура над 10оС се задържа трайно до 25 октомври – 04 ноември. Средната дата на първия есенен мраз за същия период е 23-29 октомври, като най-ранната дата на първия есенен мраз е 30 септември.

Тези агроклиматични показатели благоприятстват отглеждането на зеленчукови култури и трайни насаждения - лозя и овошки.

Типична за този район е ниска честота на мъгливото време (средно 46,8 дни с мъгла годишно) особено през зимата.

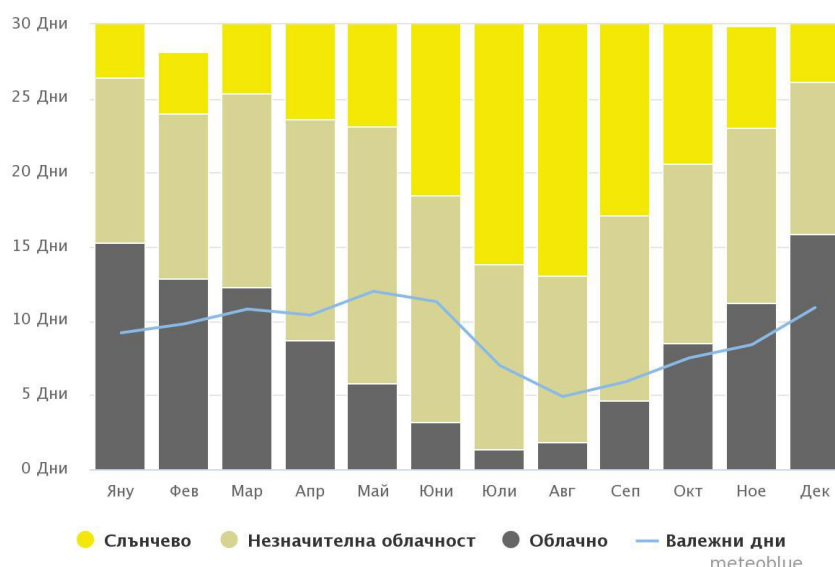
Един от основните климатични фактори е режимът на валежите. Районът се характеризира със сравнително ниско количество от 541 мм годишна сума на валежите. Годишният ход на валежите е с минимум през зимата 121 мм, средни през пролетта - 138 мм и есента 129 мм и с максимум през лятото - 153 мм. Районът се отличава с по-слаби валежи от средните за страната. Средногодишно падат 541 мм (за страната годишните валежи са 650 мм).

Диаграмата за валежи за Стралджа показва броя на дните от месеца, в които е достигнато определено количество валежи. Относителната влажност на въздуха варира през годината. Най-ниска е през месеците юли, август в рамките на 60-64%, а най - висока през месеците декември, януари и февруари и е в рамките на 80-92%.

Валежите са разпределени неравномерно през годината. За периода 1993-2002г средните месечни суми на валежите по месеци са: януари- 29,87л/м2; февруари- 30 л/м2; март- 46,56 л/м2; април-54,66 л/м2; май- 43,71л/м2; юни- 43,74 л/м2; юли- 54,15л/м2; август- 32,74л/м2; септември- 64,45 л/м2; октомври- 44,70 л/м2; ноември- 54,01 л/м2; декември- 47,74 л/м2. За същия период с най-ниски средни валежи са годините 2000 и 2001г.

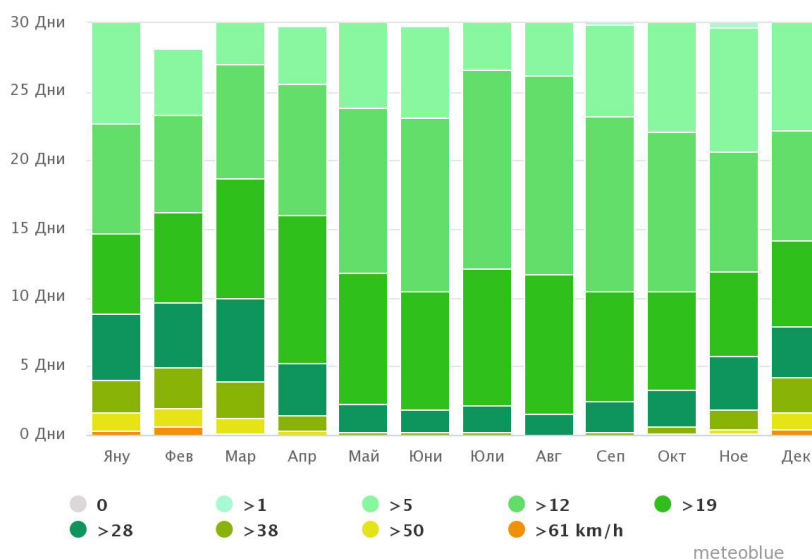
Средногодишната сума на валежите е между 530мм и 700мм в зависимост от местната орография и от експозицията на склоновете.

През последните години по отношение на валежите картината е много неблагоприятна. Почти през всички месеци те са по-малко от нормата, като най-сухи са били летните месеци. След временно подобряване на условията за валежи (декември и януари) през лятото отново настъпва относително засушаване. Най-малко са били валежите през 2000г - 26,4 л/м² средно на месец. През вегетационния период на повечето култури овлажняването на почвата е недостатъчно, тъй като минимума на валежите през летните месеци съвпада с повишената изпаряемост през същия период. Поради тези причини много от културите се нуждаят от изкуствено напояване. Това следва да се има предвид при оценката на условията на пригодност за развитие на полските култури и на възможностите за реализиране на тяхната максимална продуктивност.

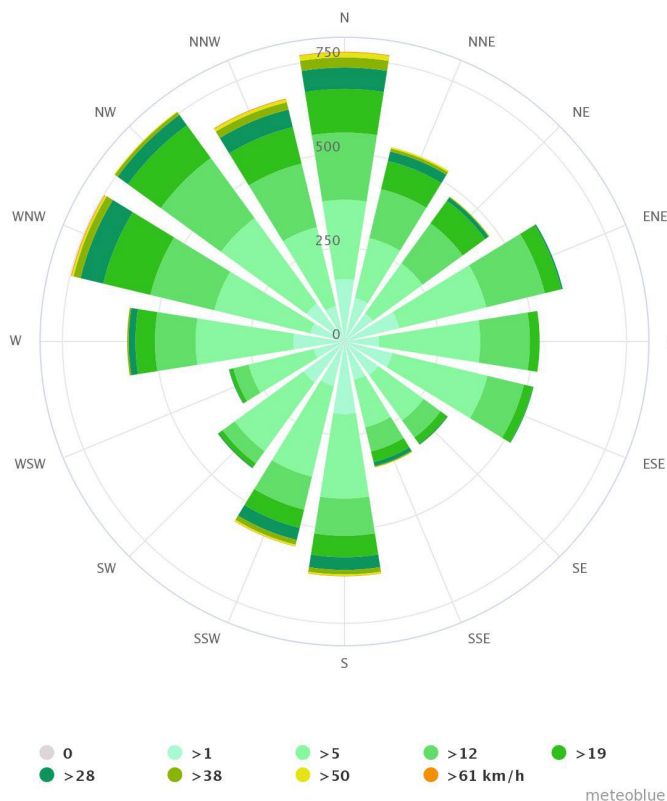
Един от най-важните климатични фактори, влияещи върху степента на разсейване на атмосферните примеси, е скоростта на вятъра и честотата на случаите на "тихо" време и със скорост под 1 m/s. Районът се намира в област с ниска - 30% повторяемост на тихо време и вятър под 1 m/s. Това са добри условия за разсейване на атмосферните замърсители за България.

През цялата година преобладава вятърът, духащ от североизточната четвърт на хоризонта (NE 30,3%, при тихо време 31,3%). Най-голяма е скоростта му през зимните месеци - 6,8 м/сек.

Диаграмата за Стралджа показва дните в месеца, през които вятърът достига определена скорост.

Розата на вятъра за Стралджа показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. Пример ЮЗ: Вятърът духа от югозапад (ЮЗ) към североизток (СИ).

месеc																			сезон							
Станц ия Н.М.В.	Елемент	I	II	III	V	V	VI	VI I	VI II	IX	X	XI	X II	<u>З</u>	<u>II</u>	<u>III</u>	<u>E</u>	год								
Ямбол	ср. t ⁰ . ≥	0. 2	2. 5	5.6	11. 3	16. 4	20. 3	23. 2	22. 6	18. 5	13. 0	7.8	2. 8	1.8	11. 1	22. 0	13. 1	12. 0								
	ср. max. t ⁰ ≥	4. 3	7. 0	11. 1	17. 9	22. 8	26. 8	29. 9	29. 9	25. 9	19. 6	12. 4	6. 8	6.0	17. 3	28. 9	19. 3	17. 9								
	ср. min t ⁰ ≥	- 3. 5	- 1. 9	0.5	5.1	10. 0	13. 6	15. 6	15. 2	11. 7	7.2	3.7	- 0. 8	- 2.1	5.2	14. 8	7.5	6.4								
	кол. вале жи ≥	37	35	29	46	63	66	52	35	35	40	54	49	12 1	13 8	15 3	12 9	541								

Източник „Климатичен справочник на РБългария“

1.6. Води и хидрографска мрежа

а) Повърхностни води

В община Стралджа по-големите реки са р. Мочурица и р. Мараш, която се влива в р. Мочурица. Река Мочурица е с водосборна площ 1278 км² и дължина 86 км и е главен приток на р.

Тунджа. Извират от южните склонове на Спидовска планина, западно от с. Ново село. Реката има ниски брегове, слаб наклон и тече бавно, като често се разлива. Коритото ѝ е гъсто обрасло с висока водна растителност.

През 2012-2013 г. „Напоителни системи“ ЕАД са извършили почистване на коритото от с. Деветак, община Карнобат до с. Зимница, община Стралджа. Многоводната фаза на тези реки е от ноември до април, което се отразява и на качеството на повърхностно течащите им води – през тези месеци нивото на замърсяващите вещества е по-малко в резултат на по-голямото разреждане на постъпващите отпадъчни води.

На територията на община Стралджа на р. Мочурица и р. Мараш няма пунктове за контролен и оперативен мониторинг. За мониторинг по биологични елементи за качество са определени 5 пункта в с. Маленово, с. Воденичане, с. Чарда, преди с. Лозенец и след с. Лозенец.

Основни замърсители на повърхностните води са битово- фекалните и отпадъчните води от животновъдството и промишлените отпадъчни води. Действащите обекти на територията на Община Стралджа „Керамична къща Стралджа“ ЕООД, „Булгартрансгаз“ ЕАД и Компресорна станция „Лозенец“, са с изградени и действащи локални пречиствателни съоръжения за пречистване на заустваните отпадъчни води.

На територията на общината няма изградена пречиствателна станция за битови отпадъчни води /ПСОВ/. Заустването става директно в открити водоеми, най-вече в реките Мараш и Мочурица. Град Стралджа и с. Зимница са най-големите източници на отпадъчни води - промишлени и битови.

Канализацията на гр. Стралджа не е изградена докрай. Същото е положението и в с. Зимница - отпадъчните води сега се заустват в дере в непосредствена близост до жилищни-те квартали. В река Мочурица е зауствена и градската канализация на гр. Карнобат, който също няма ПСОВ. След 2002 година почти ежегодно през летните месеци се констатира отравяния на ихтиофауната в р. Мочурица. Със заповед № РД – 970 от 28.07.2003 г. на МОСВ р. Мочурица от изворите до вливането ѝ в р. Тунджа е определена за чувствителна зона.

По данни на Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ от май 2014 година основните физико-химични показатели, по които се наблюдават отклонения, са свързани с органично замърсяване – БПК, азот амониев, азот нитратен, азот нитритен, общ азот, фосфати, общ фосфор. Както се вижда от таблицата по-долу има лека тенденция на подобряване на качеството на повърхностните води, но то остава лошо като общо състояние. Заключение е, че силното органично замърсяване е причинено от непречиситени битови отпадъчни и промишлени води, което се предизвиква от отпадъчните води на гр. Карнобат и населените места след него.

Повърхностни водни тела (10 бр.) на територията на община Стралджа, съгласно ПУРБ ДР 2016-2021, приет с Решение № 1106/29.12.2016 г на Министерски съвет

Код на ВТ/СМВТ	Наименование	Дължина на реките, km/Площ на язовира, км2	Водосборна площ, km2 История на повърхностното водно тяло (ПУРБ 2010 - 2015г.)
1.BG3TU500R019	р. Боадере	22,849848039	104,139905975
2.BG3TU500R020	р. Симеоновска	20,523074985	90,6235431633
3.BG3TU500R018	р. Дерорман	21,635654162	75,0713354031
4.BG3TU500L017 СМВТ	яз. Кирилово	44,0383725922	0,952242591924
5.BG3TU500R012	р. Поповска от яз. Малко Шарково до устие, р. Ахлатийска	47,426797542	351,327526535

органично замърсяване от непречистени битови отпадъчни и промишлени води. Най-силно замърсяване се наблюдава в участъка след гр. Карнобат, поради вливането на непречистени отпадъчни води от градската канализационна мрежа.

Като основен индустриален емитер на р. Мочурица може да се посочи: „Винекс Славянци” АД - цех Сунгурларе в гр. Сунгурларе, зауства производствени отпадъчни води след утаечна система в безименно дере, вливащо се в р. Мочурица.

За повърхностните водни тела на територията на БД ИБР и община Стралджа няма определени зони за защита на предназначени за питейно-битово водоснабдяване води по чл.119а, ал.1, т.1 от ЗВ и санитарно-охранителни зони (СОЗ), определени по реда на Наредба № 3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.

Статусът на повърхностните водни тела на територията на община Стралджа (10 бр.), съгласно ПУРБ ИБР 2016-2021, приет с Решение №1106/29.12.2016г. на Министерски съвет, е показан на Таблицата

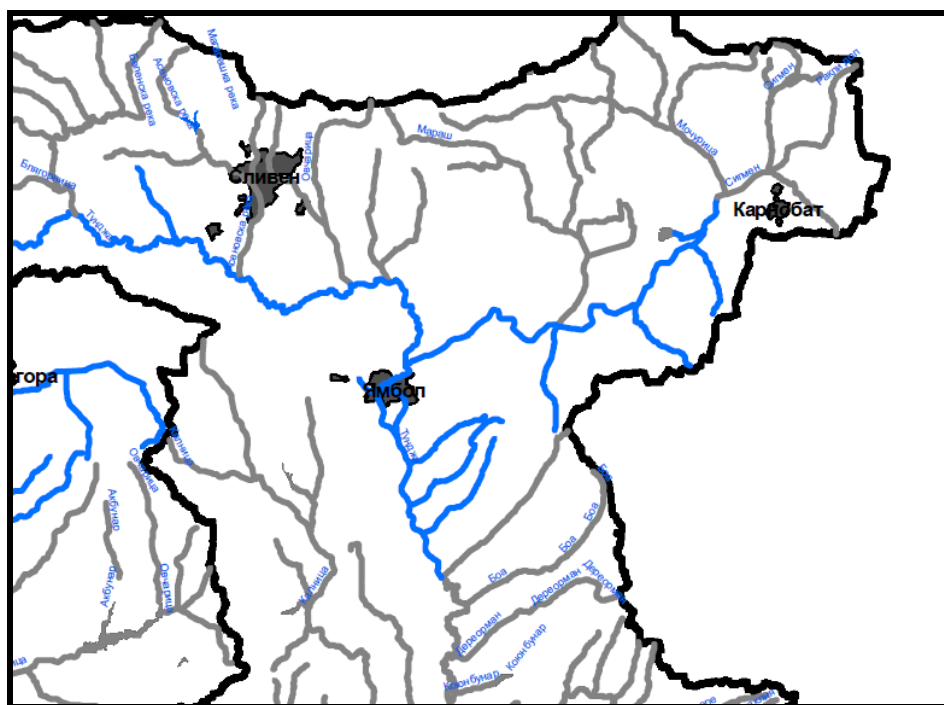
Статус на повърхностните водни тела на територията на община Стралджа

Поречие	Код на водното тяло, наименование	Екологично състояние/ потенциал, изместващи показатели	Химично състояние	Екологична цел
р.Тунджа	BG3TU500R019 р. Боадере	Умерено, макрозообентос, електропроводимост, БПК, NO ₃ , Нобщ, нитрати	Неизвестно	Постигане на добро състояние по макрозообентос, електропроводимост, БПК, NO ₃ , Нобщ, нитрати
р.Тунджа	BG3TU500R020 р. Симеоновска	Умерено, макрозообентос, електропроводимост, NO ₃ , Нобщ	Неизвестно	Постигане на добро състояние по макрозообентос, електропроводимост, NO ₃ , Нобщ
р.Тунджа	BG3TU500R018 Дереорман	Умерено, макрозообентос, електропроводимост, БПК, NO ₃ , Нобщ, нитрати	Неизвестно	Постигане на добро състояние по макрозообентос, електропроводимост, БПК, NO ₃ , Нобщ, нитрати
р.Тунджа	BG3TU500L017 Яз.Кирилово	Лошо, Хлорофил А, Робщ	Неизвестно	Постигане на добро състояние по хлорофил А, Робщ
р.Тунджа	BG3TU500R012 р. Поповска от яз. Малко Шарково до устие, р. Ахлатийска	Добро	Неизвестно	Опазване на доброто състояние и предотвратяване влошаването
р.Тунджа	BG3TU700R025 Ляв приток на	Умерено, макрозообентос	Неизвестно	Постигане на добро състояние по макрозообентос

Поречие	Код на водното тяло, наименование	Екологично състояние/ потенциал, изместващи показатели	Химично състояние	Екологична цел
	р. Тунджа минаващ през с. Блатец			
р.Тунджа	BG3TU600R068 р. Мочурица от с. Мокрен до р. Сигмен	Умерено, макрозообентос, фитобентос, БПК, NO3, NO2, NH4, Нобщ, PO4, Робщ	Неизвестно	Постигане на добро състояние по макрозообентос, фитобентос, БПК, NO3, NO2, NH4, Нобщ, PO4, Робщ
р.Тунджа	BG3TU800R065 р. Мараш	Умерено, Макрозообентос, O2, NH4, PO4, Робщ	Неизвестно	Постигане на добро състояние по Макрозообентос, O2, БПК, NH4, PO4
р.Тунджа	BG3TU600R062 р. Мочурица след вливане на р. Сигмен до устие	Умерено макрозообентос, фитобентос, БПК, NO3, NO2, NH4, Нобщ, PO4, Робщ	Добро	Постигане на добро състояние по макрозообентос, електропроводимост, БПК, NO3, NO2, NH4, Нобщ, PO4, Робщ
р.Тунджа	BG3TU570R067 р. Тунджа от вливане на р. Асеновска до вливане на р. Мочурица	Умерено, макрозообентос, БПК	Добро	Постигане на добро състояние по макрозообентос, БПК

Източник : БД ИБР, ПУРБ 2016-2021г.

Легенда

Химично състояние за категория "реки"

- лошо
- добро
- неизвестно
- Речни басейни

Химично състояние за категория "езера"

- лошо
- добро
- неизвестно
- Населени места

Химичното състояние на повърхностните водни тела- ИБР

Източник: БД Пловдив-Състояние на ПВТ 47 язовира

Площта на повърхностните води – реки, откритиводни тела на община Стралджа възлизат на 826,5 ха.

б) Подземни води

На територията на община Стралджа са разположени следните пет подземни водни тела, посочени в долната таблица:

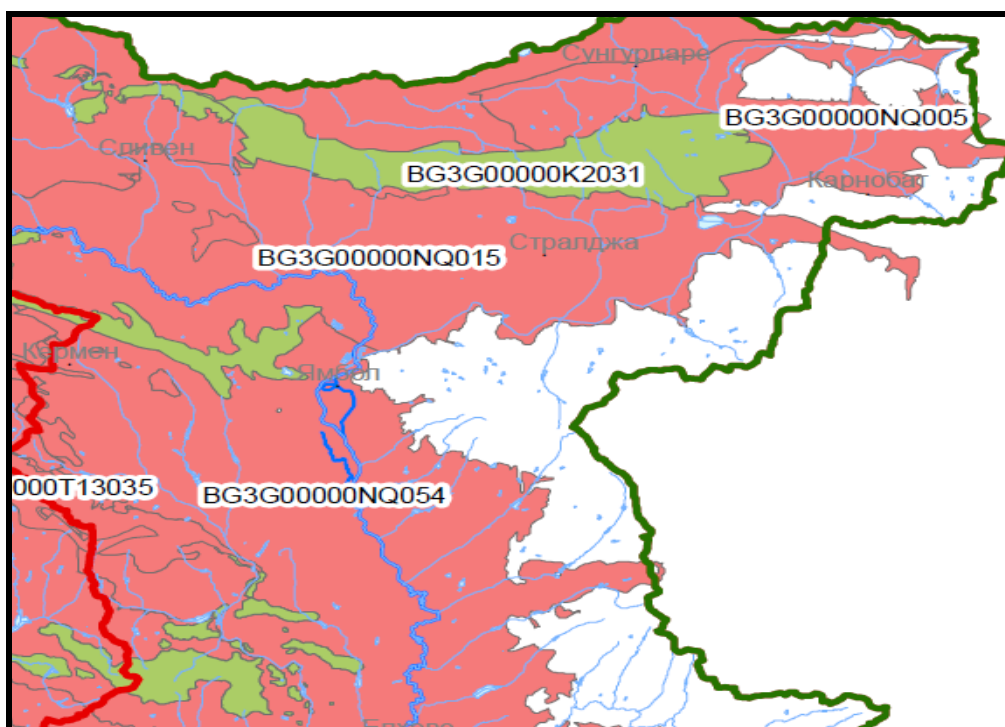
Код на ВТ	Наименование	Хим. състояние	Вещества или показатели на замърсяване Концентрации на РС (2010-2014 год.) над Стандарт и над ПС
BG3G00000NQ005	Порови води в Неоген - Кватернер - Сунгурларско - Карнобатската котловина	Лошо	Фосфати (mg/l) Магнезий (mg/l)
BG3G00000NQ054	Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово	Лошо	Нитрати (mg/l) Фосфати (mg/l) Натрий (mg/l) Хлориди (mg/l)
BG3G00000NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско - Стралджанската област	Лошо	Нитрати (mg/l)
BG3G0PzK2Pg027	Пукнатинни води - Шипка – Сливен	Лошо	Нитрати (mg/l)
BG3G00000K2031	Пукнатинни води - Сливенско - Сунгурларска зона	Добро	

Подземни водни тела

Подземно водно тяло BG3G00000NQ054 - Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол – Елхово е обединено от две подземни водни тела от ПУРБ (2016-2021 г.) - BG3G000000Q017 - Порови води в Кватернер - Ямбол – Елхово и BG3G000000N014 Порови води в Неоген - Ямбол – Елхово, като са взети предвид научно обосновани становища по време на проведените консултации по проекта на ПУРБ (2016-2021 година)

Зони за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване :Четири от петте водни тела BG3G00000NQ005 - Порови води в Неоген - Кватернер - Сунгурларско - Карнобатска котловина , BG3G00000NQ015 - Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско - Стралджанската област, BG3G00000NQ054 Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол – Елхово, BG3G0PzK2Pg027- Пукнатинни води - Шипка – Сливен- зони за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (ПВТ) са в лошо химично състояние в ПУРН 2016-2021, ИБР

Обща оценка на химичното състояние на подземните водни тела- ИБР

Обща оценка на химичното състояние на подземните водни тела- ИБР
Източник: БД Пловдив-Състояние на ПдВТ ПУРБ 2016-2021

1. Подземно водно тяло BG3G00000NQ005 Порови води в Неоген - Кватернер - Сингурларско - Карнобатската котловина

Характеристика:

Геоложка характеристика- Кватернерни алувиални, пролувиални и пролувиално-делувиални образувания и неогенски образувания, варовити пясъчници-напукани и глинести гравелити, чакъли;

Дебелина на ПдВТ, м-5-24;

Коефициент на филтрация- м/ден-17;

Водопроводимост- м2/ден- 60-120;

Тип- ПдВТ в грабеновидни депресии;

Цел: Постигане на добро състояние по показател фосфати, магнезий-2027 г.

2. Подземно водно тяло BG3G00000NQ054 Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол – Елхово

Характеристика:

Геоложка характеристика- Алувиални отложения (Кватернер),Елховската свита (Неоген), ясьци, глинени, гравелити, чакъли /Q/ Пясъци, гравелити, пясъкливи глинени, варовици, пясъчници, въглища /N/;

Дебелина на ПдВТ м-8-30;

Коефициент на филтрация- м/ден-9-110;

Водопроводимост- м2/ден- 90-450;

Тип- ПдВТ в грабеновидни депресии;

Цел: По-малко строга цел по показател нитрати, фосфати, натрий, хлориди.

Значителна площ (88%) от водното тяло е засегната от дифузни източници на замърсяване, като най-голям дял имат площите заети от селско стопанство. Поради това са планирани мерки за 1. Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство; 2.Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове; 3.Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики. Тези мерки ще имат

съответния ефект след период от 10 до 20 години, което е времето за пренос на замърсители от селското стопанство(нитрати).

3. Подземно водно тяло BG3G00000NQ015 Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско - Стралджанската област

Характеристика:

Геоложка характеристика- Кватернерни алувиални, пролувиални, делувиални, пролувиално-делувиални и алувиално-пролувиални образувания, Неогенски образувания, Чакъли, гравелити, пясъци, пясъчници, глини, чакъли;

Дебелина на ПдВТ-10-40;

Коефициент на филтрация- м/ден-16-250;

Водопроводимост- м2/ден- 160-400;

Тип- ПдВТ в грабеновидни депресии;

Цел: по-малко строга цел по показател нитрати.

Значителна площ (87%) от водното тяло е засегната от дифузни източници на замърсяване, като най-голям дял имат площите заети от селско стопанство. Поради това са планирани мерки за 1. Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство; 2. Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове; 3. Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики. Тези мерки ще имат съответния ефект след период от 10 до 20 години, което е времето за пренос на замърсители от селското стопанство(нитрати).

4. Подземно водно тяло BG3G0PzK2Pg027 Пукнатинни води - Шипка – Сливен

Характеристика:

Геоложка характеристика- Берковска група (Палеозой), Задруга на дебелопластовия флиш, Пъстроцветна моласова задруга, Теригенно-карбонатна задруга (Палеоген) Неподелени туронсенонски седименти и вулканоседиментни отложения, Гранити, алтернация от пясъчници, глинести скали и брекчоконгломерати, глини, песъкливи варовици, Флишоподобна задруга (Горна Креда);

Дебелина на ПдВТ-36;

Коефициент на филтрация- м/ден-0,1-10;

Водопроводимост- м2/ден- 4-360;

Тип- ПВТ с пукнатинни води;

Цел: Постигане на добро състояние по показател нитрати, 2027.

Значителна площ от водното тяло е засегната от дифузни източници на замърсяване, като най-голям дял имат площите заети от селско стопанство. Поради това са планирани мерки за 1. Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство; 2. Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове; 3. Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики. Тези мерки ще имат съответния ефект след период от 10 до 20 години, което е времето за пренос на замърсители от селското стопанство(нитрати).

5. Подземно водно тяло BG3G00000K2031 Пукнатинни води - Сливенско - Сунгурларска зона

Характеристика:

Геоложка характеристика- Еминска флишка свита, Драгановска свита, Мергели и алевролити-ерозирали, пясъчници, варовици, туфи;

Дебелина на ПдВТ-50;

Коефициент на филтрация- м/ден-1-0,1;

Водопроводимост- м2/ден- 5-50;

Тип- ПдВТ с пукнатинни води;

Цел: Опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването.

с) Геотермални води

На територията на общината се намират няколко находища на минерални води – в землището на гр. Стралджа, в с. Лозенец и землището му и в с. Правдино. Министърът на Министерството на околната среда и водите със свое Решение № 57 / 16.02.2011г. предостави безвъзмездно за управление и ползване от община Стралджа за 25-годишен срок находище на минерални води „Стралджа”, гр. Стралджа с водовземни съоръжения Сондаж № Я-2, Сондаж № Я-12, Сондаж № Я-50 и Сондаж № Р-1х. Находището е № 86 от Приложение № 2 към чл. 14, т. 2 от Закона за водите. За сондажите е изготвен доклад за оценка на ресурсите, които са утвърдени със Заповед № РД – 974 / 27.12.2013г. на Министъра на МОСВ. За Сондаж № Р-1х е издадено разрешително на Община Стралджа за водовземане от минерална вода с цел „Използване на геотермалната енергия на водата за отопление на обществени сгради”.

Експлоатационни ресурси на сондажите от находище "Стралджа"

сондаж	Кота терен, м.	Q _{екс} , л/с	Кота ДВН _{доп} , м.	Температура, °С
Я - 2	148,93	1,14	148,93	40,20
Я - 12	145,64	0,33	146,74	59,20
Р – 1хг	144,46	5,64	147,51	79,00
Я - 50	145,21	0,50	145,71	61,00
		7,61		

Източник: Община Стралджа

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографски и социални характеристики

Общината обхваща територия 676,3 кв. км и съставлява 20,2% от територията на Ямболска област. Тя е трета по големина в рамките на област Ямбол. Община Стралджа обхваща 22 населени места – град Стралджа и 21 села. Селата от общината са: Александрово, Атолово, Богорово, Воденичане, Войника, Джинот, Зимница, Иречеково, Каменеца, Леярово, Лозенец, Люлин, Маленово, Недялско, Палаузово, Поляна, Правдино, Първенец, Саранско, Тамарино, Чарда. Територията на общината е слабо заселена. Населението на община Стралджа по данни на ГРАО към 31.12.2020 г. наброява 12381 души, от които в град Стралджа - 6601 души, а в селата 5941 души.

ЕКАТТЕ	Населени места	Категория	Надморска височина*	Землище (дка)	Население - брой (2020 г.)
JAM22	Община Стралджа	4	3	676285	12381
69660	Гр. Стралджа	4	3	79058	6601
00343	с.Александрово	7	3	37317	109
00816	с.Атолово	7	3	10455	181
04786	с.Богорово	8	3	12089	52
11661	с.Воденичане	7	3	32872	390
11908	с.Войника	6	4	41182	294
20804	с.Джинот	7	3	16062	220
30898	с.Зимница	5	3	45493	1675
32771	с.Иречеково	7	4	46607	332
35794	с.Каменеца	6	3	31546	360
43615	с.Леярово	8	4	17872	23
44118	с.Лозенец	6	3	28737	603
44666	с.Люлин	7	3	23178	177

ЕКАТТЕ	Населени места	Категория	Надморска височина*	Землище (дка)	Население - брой (2020 г.)
46303	с.Маленово	7	3	34874	261
51384	с.Недялко	7	4	44360	199
55244	с.Палаузово	7	3	27526	90
57409	с.Поляна	7	4	43750	148
58003	с.Правдино	7	3	24384	44
59046	с.Първенец	7	3	31586	184
65406	с.Саранско	7	3	12982	81
72076	с.Тамарино	7	4	21286	139
80220	с.Чарда	7	3	13069	227

* Надморска височина (групи): 1 - до 49 метра вкл.; 2 - 50-99 м. вкл.; 3 - 100-199 м. вкл.; 4 - 200-299 м. вкл.; 5 - 300-499 м. вкл.; 6 - 500-700 м вкл.; 7 - 700-999 м.вкл.; 8 - 1000 и повече м.

www. gao.bg

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението в Община Стралджа (около 4 % за последните 5 години) или с 745 души 2019 спрямо 2015. През 2019 г. в Общината живеят 11 407 души, 50,35 % мъже и 49,65 % жени. В Стралджа живеят 5503 души или 48,24 % а в селата 51,76 % от жителите на Общината.

	2015	2016	2017	2018	2019
всичко	12152	12014	11794	11592	11407
мъже	6080	6032	5901	5814	5744
жени	6072	5982	5893	5778	5663
В градовете	5668	5688	5647	5573	5503
В селата	6484	6326	6147	6019	5904

През 2019 г. под трудоспособна възраст е едва 20,36 % от населението на Община Стралджа. Възрастните над трудоспособна възраст са 3176 души или 27,84 % от населението. Около 51,79% е дела на хората в трудоспособна възраст.

Община Стралджа е сериозно засегната от процесите на силна урбанизация. Населението по населени места намалява и не е равномерно разпределено върху общинската територия. Около 53, 32 от населението е съсредоточено в административния център гр. Стралджа. Близко 13,53 % от населението в общината живее в село Зимница. Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба № 7/ 22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на Община Стралджа включва следните категории: 1 – Много малък град (до 10 хил. жители), 1 – средни села (от 1000 до 2000 жители), 6- малки села (от 250 до 1000 жители), 14 - много малки села (до 250 жители). Към 2020 г. има 5 застрашени от пълно обезлюдяване и изчезване населени места с население под 100 жители - с.Богорово, с.Леярово, с.Палаузово, с.Правдино и с.Саранско

№	Населени места	Население - брой (2018 г.)	Население - брой (2019 г.)	Население - брой (2020 г.)
1	Община Стралджа	12671	12532	12381
2	Гр. Стралджа	6686	6643	6601
3	с.Александрово	116	114	109
4	с.Атолово	187	184	181

№	Населени места	Население - брой (2018 г.)	Население - брой (2019 г.)	Население - брой (2020 г.)
5	с.Богорово	49	54	52
6	с.Воденичане	385	394	390
7	с.Войника	308	296	294
8	с.Джинот	233	224	220
9	с.Зимница	1726	1687	1675
10	с.Иречеково	362	346	332
11	с.Каменец	365	367	360
12	с.Леярово	23	22	23
13	с.Лозенец	599	597	603
14	с.Люлин	176	175	177
15	с.Маленово	266	270	261
16	с.Недялско	209	210	199
17	с.Палаузово	89	89	90
18	с.Поляна	161	157	148
19	с.Правдино	57	53	44
20	с.Първенец	199	184	184
21	с.Саранско	91	86	81
22	с.Тамарино	145	144	139
23	с.Чарда	239	236	227

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2016 г.	2020 г.	2016 г.	2020 г.
6746	6601	6391	6239

По данни на ГД ГРАО населението на Община Стралджа по постоянен адрес намалява с 2,15 % през 2020 г. спрямо 2016 г. и към 31.12.2020 г. е 6601 души. Населението по настоящ за анализираният период също намалява с около 2,37% и към края на 31.12.2020 г. е 6239 души.

2.2. Икономически показатели

Брой предприятия в община Стралджа по основни икономически дейности

Номенклатура на икономическите дейности	Общо	Мъже	Жени
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	665	508	157
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕННОСТ	23	20	3
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕННОСТ	489	301	188
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	74	68	6
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	63	53	10
СТРОИТЕЛСТВО	126	112	14

ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	295	130	165
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	162	115	47
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	123	38	85
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	6	..	..
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	13	7	6
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	10	4	6
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	94	74	20
ОБРАЗОВАНИЕ	172	33	139
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	88	24	64
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	39	10	29
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	46	27	19

Източник: Национален статистически институт

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ общини, наличните ѝ сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината.

Промисленост

Промислеността в общината е базирана предимно на местни ресурси и представена от предприятия на преработващата и добивната промисленост – производство на: метални изделия; керамични изделия за строителството; хранителни продукти и напитки, дървообработването и мебелната промисленост, добив на скални материали, инертни материали (чакъл), вар.

Хранително – вкусовата промисленост е представена от мелничарство, хлебопроизводство, производство на фуражи, винопроизводство. На територията на община Стралджа са изградени следните предприятия: „Винарска изба МАРАШ”, гр. Стралджа - произвежда вина от червени и бели сортове грозде, модерно оборудвана, „Винпром Ямбол” ЕАД – производство на алкохолни напитки; “Градус 1” ООД - с. Зимница – отглеждане на кокошки носачки и бройлери и др. В гр. Стралджа и с. Зимница са изградени мелници за производство на брашно. В с. Атолово функционира цех за производство на сладолед.

Металообработващата промисленост е представена от „Завод за Поливна Техника” АД, град Стралджа с профил електролитно поцинковане, производство на профили, стоманени тръби, предпазни огради за пътища (мантинели и др.). Фирмата е с частен капитал, съвременна оборудвана с 2 основни цеха „Тръбопроизводство” и „Поцинковане”, със закрити складове за продукцията, която се реализира както на вътрешния, така също и на външния пазар.

„Стеми БГ” ООД е частна компания, която е специализирана в ръчна изработка на аксесоари за камини.

Керамичната промишленост е с добри перспективи за развитие, свързани с наличието на качествени глинени запаси. Представена е от фирма „Керамична къща Стралджа“, с частен капитал, модерно оборудвана.

В с. Каменец има действащо предприятие за добив на негасена вар, както и добри възможности за добив на инертни материали (чакъл) за строителството.

В землището на с. Правдино има пясъчни скали и кариера за добив на този камък, който се използва за облицовъчен материал в строителството. Съществуват благоприятни възможности за изграждане на предприятие за обработка на тези скални материали.

В с. Иречеково са разкрити скални находища от карьерен тип (открит способ на добив на трахибазалти) на северозапад от селото, които ще се експлоатират на концесия. Трахибазалтите се използват като суровина при производството на асфалтобетонни смеси и пътни основи.

В с. Зимница, както и между гр. Стралджа и с. Атолово са разположени стопански и производствено - складови терени.

В с. Саранско е изградена складова зърнобаза (филиал на „Зърнени храни“ – Ямбол).

В община Стралджа повечето сгради на промишлени предприятия, нямат потребление на енергия от възобновяеми източници.

За повишаване на енергийната ефективност и въвеждане на ВЕИ в промишлената сфера в община Стралджа, трябва да се приложат следните общи мерки:

Въвеждане в производството енергоспестяващи технологии на базата на оптимизиране на капацитета, използване на възобновяеми енергийни източници и други;

Оптимизиране на енергийните разходи за отопление на помещенията чрез въвеждане на нови отоплителни технологии;

Въвеждане на енергоспестяващо осветление;

Изграждане на информационна система за състоянието на енергийната ефективност на общинско ниво на базата на която да се приложат препоръчителни мерки, специфични за общината.

Активната политика на общината е насочена към привличане на български и чуждестранни инвеститори както в сферата на промишлеността, така също и в другите икономически отрасли и дейности.

За всяка ПС обследването се извършват веднъж на всеки 3 години и има за цел да: - определи специфичните възможности за намаляване на енергийното потребление при запазване качеството на произвежданите стоки и предоставяните услуги; - предложи мерки за повишаване на ЕЕ.

Енергийната ефективност се дефинира като ползването на по-малко енергия за постигането на същата или дори по-висока производителност. Все повече експерти смятат, че именно енергийната ефективност е най-важното и рентабилно решение за редуциране на емисиите парникови газове, генерирани от индустриалните процеси. Редица проучвания показват, че енергийната ефективност има техническия потенциал да намали промишленото енергопотребление с около 20%. Значимостта на този потенциал е очевидна, като се има предвид, че индустрията отговаря за 26% от глобалните емисии на въглероден диоксид. В допълнение, енергийната ефективност не само намалява емисиите на парникови газове, но може да допринесе за увеличаване на конкурентоспособността и производителността на предприятията.

Въпросът за енергийната ефективност в промишлените предприятия и системи е сериозно застъпен в Раздел IV Обследване за енергийна ефективност на предприятия, промишлени системи

и системи за външно изкуствено осветление на Закона за енергийна ефективност и в НАРЕДБА № Е-РД-04-05 от 08.09.2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и оценка на енергийни спестявания. Съгласно нормативните разпоредби на Чл.57 от ЗЕЕ (Изм. ДВ, бр. 105 от 2016 г.):

(1) Обследването за енергийна ефективност на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление има за цел да определи специфичните възможности за намаляване на енергийното потребление и да препоръча мерки за повишаване на енергийната ефективност.

(2) На задължително обследване за енергийна ефективност подлежат всички:

1. предприятия за производство, които не са малки и средни предприятия по смисъла на чл. 3 от Закона за малките и средните предприятия;

2. предприятия за предоставяне на услуги, които не са малки и средни предприятия по смисъла на чл. 3 от Закона за малките и средните предприятия;

3. промишлени системи, чието годишно потребление на енергия е над 3000 MWh;

4. системи за външно изкуствено осветление, разположени в населено място с население над 20 000 жители. Като цяло сградния фонд на местните промишлени предприятия е сериозно амортизиран с лоши технически характеристики, ниска енергийна ефективност и високи топлозагуби. Санирането на сградите, подобряването на енергийните им характеристики и използването на енергия от ВИ в промишлените предприятия тепърва ще придобива все по-голямо значение и ще се развива в община Стралджа. Независимо от високата значимост и предимствата на енергийната ефективност, промишлените предприятия на този етап не могат да се конкурират ефективно, да внедрят необходимите енергоспестяващи мерки и да заменят традиционните енергийни източници без значителни инвестиции.

Опитът на индустрията показва, че компаниите могат да спестят между 10 и 30% от годишното си енергопотребление, а оттам и да намалят експлоатационните си разходи в подобна степен чрез по-добро управление на енергията. Благодарение на прилагането на доказани най-добри практики много от тези възможности за енергийни спестявания могат да бъдат осъществени с кратък период на възвръщаемост от една до две години, а в някои случаи и само няколко месеца. Внедряването на решение за управление на енергийната ефективност допринася и за оптимизиране на промишлените системи и подобряване на цялостния мониторинг на ефективността.

Селско стопанство

Селското стопанство е традиционна икономическа дейност за всички населени места в общината, като то е основен отрасъл в селата. Отрасълът на територията на община Стралджа се развива на базата на благоприятните природогеографски и почвени характеристики, екологично чистата среда, както и дългогодишните традиции в тази област. Категорията на земеделските и горските земи в община Стралджа варира от III до X. Този отрасъл е важен източник на доходи в населените места и поддържа част от промишлената функция на общината най-вече хранително-вкусовата промишленост. Производството на продукция бележи устойчив темп на растеж и се увеличават генерираните приходи от дейностите в сектора.

Има тенденция на нарастване на регистрираните земеделски стопанства. Най-голям е броят и делът на стопанствата с ИЗП до 10 дка (71.9%), но ИЗП е съсредоточена в стопанствата с над 500 дка (86.7% от общата ИЗП).

На територията на общината се отглеждат предимно: зърнено-житни култури (пшеница, ечемик, тритикале), технически култури (слънчоглед), рапица, фуражни култури. Сравнително малък е

делът на зеленчуците въпреки наличие на голям дял на поливните територии. Наблюдава се увеличаване на площите, засети със зеленчуци и тютюн. Увеличението е проява на динамична пазарна конюнктура, а не начало на трайна тенденция.

Благоприятни почвено-климатични условия и добри традиции за развитие на лозарството има в землищата на Иречеково, Лозенец, Недялско, Воденичане.

Зеленчукопроизводството се развива в Богорово и Воденичане.

Технически култури се отглеждат в Джинот, Маленово (слънчоглед), Палаузово (слънчоглед, памук).

Овощни насаждения се развиват предимно в землищата на Воденичане, Стралджа, Зимница, Джинот.

В общината са налице всички предпоставки за ефективно използване на земеделските земи.

Създадени са трайни насаждения – лозови масиви в землището на с. Воденичане, Лозенец, Иречеково и Недялско и овощни градини във Воденичане, Зимница, Джинот и Стралджа. Сравнително малък е делът на зеленчуците, въпреки наличие на голям дял на поливните територии. Напоителните системи не се поддържат и са в лошо техническо състояние.

Неоползотворен потенциал на територията на община Стралджа е развитието на биоземеделие. Екологично чистият район, както и благоприятните природни условия позволяват земеделието на община Стралджа да се насочи към тази ниша, която позволява увеличаване на добавената стойност на продукцията и откриването на нови пазари. За целта, обаче, трябва да се осигури по – широка публичност на възможностите за сертифициране и особеностите на биоземеделieto. Създаването на местни тържища би спомогнало директното предлагане на продукцията на местните производители.

Друг неоползотворен потенциал е развитието на оранжерийно производство на база наличните минерални извори.

На територията на общината съществуват предпоставки и условия за развитие на животновъдството. Фуражната база, наличието на постоянно затревени площи, естествени ливади, мери и пасища, както и съществуващите традиции в тази област са добра предпоставка за неговото развитие. В общината се отглеждат основно говеда, овце, кози, свине, птици. Силно развито е и пчеларството.

От район със силно развито овцевъдство, през последните години се наблюдава пренасочване към птицевъдството, свиневъдството и пчеларството, причина за което е търсенето на свободни пазарни ниши в пазара на животинска продукция. За периода се очертава запазване на броя на едрия добитък - говеда и намаляване на дребния добитък (овце). В с. Лозенец, например, има и ферма за отглеждане на биволи - „Мурра - 2002“ ООД.

Енергийната ефективност в селското стопанство се разглежда като съвкупност от организационни, икономически, технически, строителни и административни мерки, насочени към създаване на система за производство, която предвижда увеличаване на възвращаемостта от крайния продукт и най-доброто използване на биологичния потенциал на растенията и животните. Селското стопанство е традиционен отрасъл в община Стралджа и основен поминък на населението в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство, като земеделието е с по-голям относителен дял в общото селскостопанско производство. Благоприятните природни предпоставки, както и стратегическото местоположение спрямо голям консумативен център (град Стралджа), създават добри възможности за развитие на селското стопанство.

Енергийната ефективност в сектора на селското стопанство се изразява в използване на съвременна техника и механизация, която не замърсява околната среда, във внедряване на енергоспестяващи мерки в сградния фонд и използване на енергия от ВИ, където е приложимо (за парници, оранжерии, ферми за животни и др.). Енергийна ефективност се постига и с изграждане на инсталации за производство на биогаз и преработка на биомаса. Водещо в изготвянето на визията за подобряване на енергийната ефективност в селското стопанство е повишаването на информираността на земеделските производители и техните познания за различните технологии на производство. Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на

местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор.

Конкретните действия по информирание и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

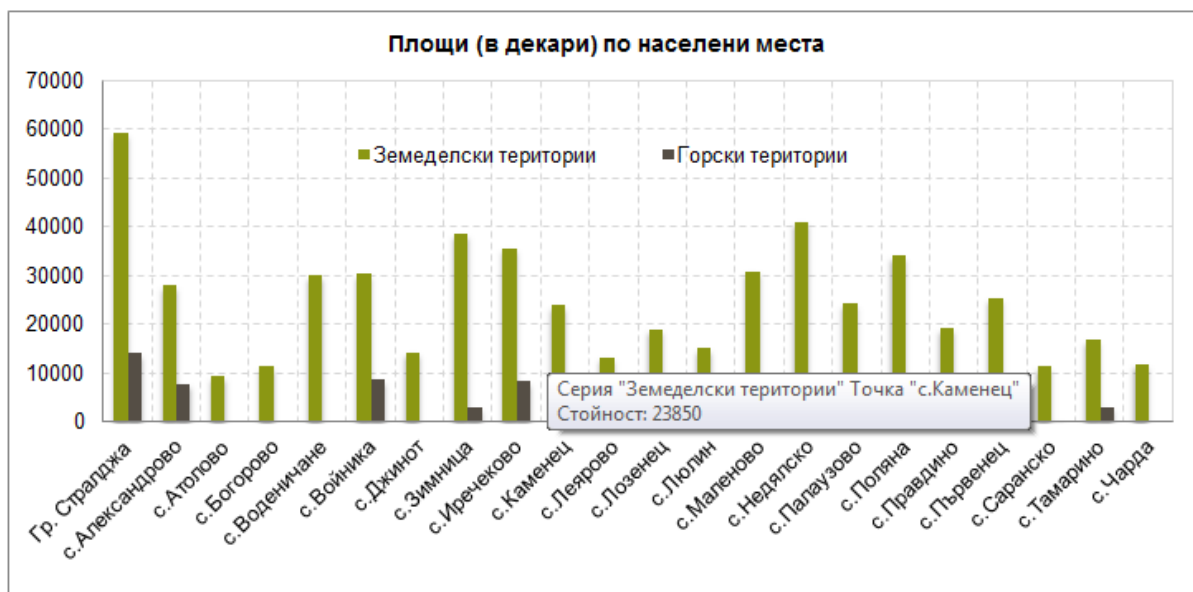
- ✓ достъп до европейски програми и мерки;
- ✓ производство с минимум почвени обработки;
- ✓ възстановяване на естественото почвено плодородие без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торове за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- ✓ използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране на употребата на пестициди;
- ✓ повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и
- ✓ оптимално натоварване на машинния парк.

За рентабилността на съвременното селско стопанство всички мерки за икономия и рационално използване на енергия се оказват важна необходимост. Има различни начини за постигане на енергийна ефективност в сектора, чрез подходящи енергийно-ефективни технологии, инсталации, обследвания, проектиране на сградите и използване на съвременни строителни решения. Енергийната ефективност засяга различни сегменти от селскостопанската дейност. Тя е един от най-бързите и най-ефективни в ценово отношение начини за подпомагане на енергийната сигурност и за подкрепа в постигане по-голяма конкурентоспособност на всяко производство. Основното търсене за постигане на енергийна ефективност е насочено към закупуване на оборудване и инвентар. Много силен е интересът към изграждане на фотоволтаични инсталации за производство на енергия за собствени нужди както на покривите на съществуващите постройки, така и при проектирането и изграждането на нови такива. Селскостопанският сектор е много развит, но все още има голям потенциал за енергийни спестявания. Чрез енергийните одити, земеделските стопани, животновъдите и преработвателите, могат да разберат, че има много възможности за пестене на енергия и горива, които съобразно индивидуалните им потребности са ефективни и с доказан резултат.

Горско стопанство

Община Стралджа попада в тракийската горско - растителна област, горите на територията на общината са приблизително 14% от общата територия, като са разположени по южните склонове на Стара планина, Бакаджиците и по северозападните разклонения на Странджа планина. Общата площ на горските територии в община Стралджа, съгласно Горскостопанския план от 2014 г. е 10266,3 ха.

Видовият състав на горите е представен от дървесните видове: иглолистни (предимно черен бор и по-малко площи с бял бор); широколистни високостъблени (дъб, цер, бряст, ясен, липа, топола, орех и др.); издънкови за превръщане (дъб, цер, габър, липа и др.); нискостъблени (дъб, цер, акация, келяв габър, липа и др.).

Площи по населени места

Горите са източник освен на дървесина и на много ценни ресурси - билки, горски плодове, гъби и др., които могат да бъдат използвани за организиране на дребни производства, осигуряващи заетост на ниско квалифицирани работници.

Горите са източник на много ценни ресурси - билки, горски плодове, гъби и др., които могат да бъдат използвани за организиране на дребни производства, осигуряващи заетост на ниско квалифицирани работници. С оглед развитието на туризма в района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия. Енергийната ефективност в сектора на горското стопанство се изразява в използване на по-висок клас техника и механизация, която не замърсява околната среда, в изграждане на инсталации за производство на биогаз и преработка на биомаса.

Туризм

Община Стралджа има ограничена материално-техническа база за отдих и туризъм, изразяващи се в наличието на 4 хижи и един заслон, в т.ч. хижа "Люляк" - на 3 км северно от пътен възел "Петолъчката", построена е в горски фонд – електрифицирана, водоснабдена, с леглови капацитет до 80 легла. Хижа Войника е преустроена в Посетителски център. Има и няколко хижи, които са в лошо състояние и не предлагат настаняване - ловна хижа край с. Правдино, хижа на Горско стопанство – в горски фонд с. Лозенец, заслон "Инджови извори". В общината има регистрирани едно туристическо дружество "Кале" и едно Ловно-рибарско дружество.

В развитието на туристическата функция на общината от значение е изградената туристическа инфраструктура. Сред нея НСИ отчита само данните за хотелите (два в град Стралджа като места за настаняване).

Общината има потенциал за развитие на еко и селски туризъм, който би могъл да се съчетае с посещение на местни културни забележителности като над стогодишната църква "Свети Архангел Михаил", паметник на културата с ценни икони и дърворезба; читалището в град Стралджа; топлата минерална вода, която лекува бъбречни и кожни болести; лечебния извор в с. Правдино, множеството църкви в останалите селища на общината. Богатство представлява и етнографския музей в село Зимница.

Средства за подслон и места за настаняване

Показатели	Мерна единица	2011 г.	2012г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
<i>Средства за подслон и места за настаняване¹ в т.ч.</i>	брой	2	1	1	1	1
Хотели	брой	2	1	1	1	1
Легла	брой	46	36	36	36	36
Легладенонощия	брой	14 050	13 176	13 140	13 140	13 140
Стаи	брой	23	36	18	18	18
Реализирани нощувки	брой	..	..	..	..	..
Пренощували лица	брой	..	..	..	..	..
Приходи от нощувки	лв.	..	..	..	..	..

1 Включват се категоризирани средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответната година.

Източник: НСИ

Рекреационно-туристическият потенциал не е използван изцяло. В общината има предпоставки за развитие на устойчив туризъм, т.е. съхраняване и опазване дългосрочно на природните, културните и социалните ресурси и по положителен и балансиран начин запазване на околната среда.

Минералните води са специфичен природен елемент с качества на туристически ресурс. Язовирите на територията на общината предлагат възможности за риболов, почивка и отдих.

Туристически ресурси, които не са експонирани напълно, са тези с антропогенен характер, свързани с културно-историческото наследство. Обекти на съхранената историческа и културна памет в общината са религиозни исторически и културни паметници – църкви, манастири и др.

В община Стралджа бе изпълнен проект по Трансгранично сътрудничество “Разработване на туристически продукт” по договор за безвъзмездна помощ rd-02-29-158/30.06.2011 в рамките на проект „Стралджа и Сулоглу – трансгранично пътешествие”. Пилотна дестинация за развитие на екотуризм (зелен туризъм) в региона ще бъде местността „Войнишки Бакаджик” в Община Стралджа, която е включена в НАТУРА 2000 и местността „Язовира” в Община Сулоглу. Основно място за осъществяване на туристически дейности ще бъде Орнитоложки образователно-посетителски център в общината. Основен елемент в туристическия продукт на дестинацията имат изградените по проекта две еко пътеки. Те започват от село Войника и стигат до изградените по проекта образователно-посетителски център. По протежение на еко пътеките има изградени две места за краткотраен отдих с дървени пейки, регулирани места за палене на огън. Маршрутът на еко пътеките е подбран така, че най-детайлно да представят природните забележителности. Малките архитектурни детайли (пейки, заслони) са изпълнени от дървен материал, така че максимално да се “съчетават” с околната природа. На избрано подходящо място до пътя, свързващ село Войника с образователния център е изградено място за пикник с пейки, заслон, зидано барбекю и паркинг места (подравнена заклинена трошенокаменна настилка)

3. Анализ по компоненти на околната среда

3.1. Атмосферен въздух

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите чрез Националната система за наблюдение, контрол и информация. За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на

КАВ. Екологичният статус на качеството на атмосферния въздух се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух. Основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой са суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух“ е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

На територията на Община Стралджа няма изграден пункт, като част от НАСЕМ – Подсистема “Въздух” за оценка качеството на атмосферния въздух. Това се дължи на факта, че на територията общината липсват крупни източници на замърсители. За качеството на въздуха може да се съди по наличната за гр. Ямбол информация от проведени през последните три години изследвания. Тази информация не показва системно замърсяване на въздуха, изразено с наднормени концентрации на вредни газове и прах. Регистрирани са единични случаи на превишаване на ПДК за прах, серен диоксид, азотен оксид и въглероден оксид. По данни на Националния център по околна среда и устойчиво развитие към Министерството на околната среда, районът около и в гр. Ямбол спада към слабо замърсените въздушни райони на България. Типични замърсители на района са: въглероден оксид – CO, серен диоксид – SO₂, азотен диоксид – NO₂, сероводород – H₂S, амоняк – NH₃, въглеводороди – CmHn и прах.

Основните източници на замърсяване на атмосферния въздух са автомобилният транспорт, изгарянето на твърди горива (дърва и въглища) в битовия сектор, промишлените инсталации, както и дейности с неорганизирано изпускане на вредни вещества от кариери за добив на инертни материали, трошачно-сортировъчни инсталации, зърнобази, строителни и ремонтни площадки, неблагоустроените територии в населените места.

Във връзка с европейската и национална политика, насочени към намаляване на емисиите от парниковите газове и пряко свързаната с този факт промяна на климата, община Стралджа е предприела мерки, свързани с повишаване на енергийната ефективност и внедряване на възобновяеми енергийни източници. Редица обществени сгради, училища, детски градини са санирани в съответствие с изискванията за енергийната ефективност. Най – много използвани от възобновяемите енергийни източници са вятърната и слънчевата енергия. Към настоящия момент са монтирани улично осветление с 220 бр. LED лампи захранвани със слънчева енергия в четири населени места от Общината - гр. Стралджа, с. Лозенец, с. Воденичане и с. Зимница.

За подобряване качеството на въздуха е необходимо да се предприемат действия за осигуряване на нов енергиен източник за промишлеността, обществения сектор и бита. В тази връзка общината използва геотермалната енергия разположена в близост до гр. Стралджа сондажи на минерални води за отопление на сградите от образователната инфраструктура на територията на гр. Стралджа.

ИЗВОДИ:

В община Стралджа не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се характеризира с добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. В общината няма съществени промишлени източници на вредни емисии във въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива,

които се характеризират с високо съдържание на сяра.

За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на саниращи мероприятия - топлоизолации и подмяна на дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са изключително благоприятни.

3.2. Води

Водоснабдяването в общината се осигурява от 32 източника, намиращи се в 12 вододайни зони и 5 броя резервни водоизточника. Подаването на питейна вода се осъществява с помпени станции и гравитачно, от подземни водоизточници, попадащи в 2 водоснабдителни групи – „Стралджа“ (в която са включени гр. Стралджа, с. Лозенец , с.Воденичане и с. Атолово) и „Бакаджик“ (попадат селата Тамарино, Каменеца, Войника и Саранско). Изразходваната питейна вода средно на жител в общината е 89л/ж/ден. По-голямата част от водопроводната мрежа в населените места е силно амортизирана – външните водопроводи са основно от етернитови тръби (около 78км), което води до загуби на вода в системата. Те са полагани в периода 1970-1980 година. Стоманените тръби са около 3,5км – голяма част вече корозирали и често аварирани. Има само 3 км полиетиленови тръби положени през 2001-2002 година. Загубите на вода в общината са 79%. Вътрешната водопроводна мрежа на територията на общината е 212км от който: 37 км – стоманени тръби; 174 км – етернитови и каменинови тръби и 1км – поцинковани тръби, като общите загуби на вода в системата е около 46%, главно за сметка на амортизираната и неефективно изградена преносна мрежа.

През 2019 и 2020 г. при изпълнение на проект финансиран от ПРСР бе подменена изцяло вътрешната водопроводна мрежа на с. Зимница като бяха подменени 26 км линейен водопровод и 8 км сградни водопроводни отклонения с РР тръби.

Дял от домакинствата по източник на водоснабдяване в Община Стралджа

Населено място	Дял от домакинствата с достъп до:		
	Обществено водоснабдяване	Собствен водоизточник	Няма източник на вода
България	96,2%	1,3%	0,7%
Община Стралджа	86,4%	1,8%	2,3%

Източник: НСИ - Преброяване на населението 2011

Брой на обитаваните жилища по източник на водоснабдяване

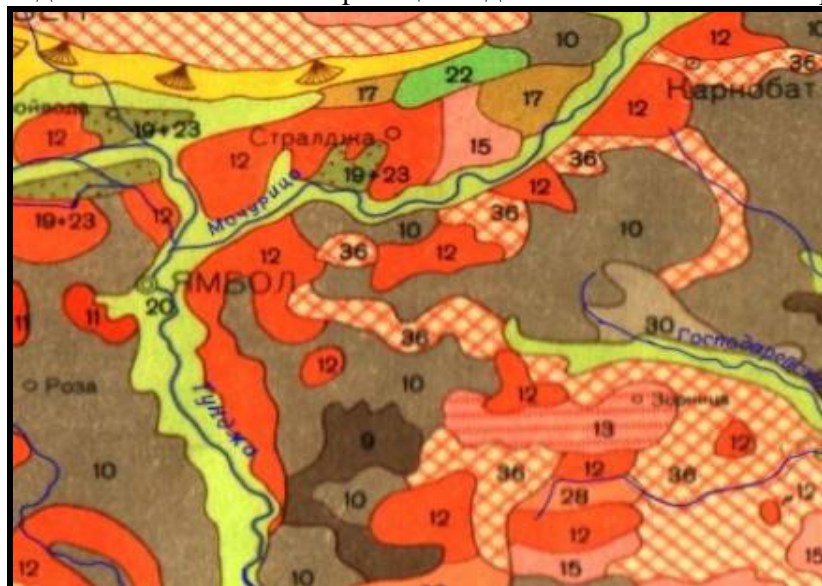
	Общо	В градовете	В селата
Обитавани жилища (брой)	5068		
Обществено водоснабдяване	4378	1596	2782
Собствен водоизточник	91	2	89
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	178	40	138
Няма източник на вода	116	72	44

Източник: НСИ - Преброяване на населението 2011

3.3. Земи и почви

Във връзка с подобренията в световната класификация на FAO (Организация по прехраната) към ООН и въвеждането на Международната справочна база за почвите (WRBSR) през последните години почвената класификация и диагностика в нашата страна придоби нов облик.

Легенда : 10-излужени смолници; 12-типични канелени горски; 15-канелени подзолисти (псевдоподзолисти) - глеевидни и неглеевидни; 17- ливадно-канелени; 19-ливадни смолници; 20- алувиални и алувиално ливадни, 21-делувиални и делувиално-ливадни; 36-излужени канелени горски

В съответствие с концепцията на FAO/1988, почвите в България се отнасят към осем ордера, включващи 21 типа почви и 53 подтипа почви

Почвите на община **Стралджа** се отнасят към четири основни ордера- **Ордер А, В, С и F и ордер Н- антропогенни почви.**

Наносни почви (алувиални, алувиално-ливадни) (Fluvisols) Ордер А

Това са млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 cm дълбочина) на почвените води, както и различното им обрасване с растителност. Наносни почви има покрай всяка река, но най-обширни и представителни площи заемат по поречията на реките Марица, Тунджа, Дунав и Дунавските острови. Характеризират се със следните общи особености: формират се винаги на заливната и първата надзаливна тераса на реките; подложени са на периодично (може да не е ежегодно) заливане и натлачване на нови наноси; при естествени условия върху тях расте водолюбива растителност – дървесна (елша, върба, тополя, бряст, полски ясен) и др. Поради периодичното отлагане на нови материали наносните почви имат само един слабо или по-добре изразен хумусен хоризонт, под който в дълбочина се редуват различни по песъчливост и химичен състав пластове наслоявания на речните наноси.

Планосоли (Planosols) Ордер F

В този почвен тип са поставени именуваните досега у нас псевдоподзолисти горски почви, които са разпространени в сезонно повърхностно преовлажнявани терени. Името им идва от латинската дума „planus“ (равен, хоризонтален).

Тези почви са с диагностичен елувиален Е-хоризонт (тип албик) и глинест, много трудно водопроницаем Вt -хоризонт под него, поради което текстурната диференциация на профила е много голяма.

Към този почвен тип се отнасят старите псевдоподзолисти светлосиви горски почви; оподзолени канелени горски; канелено-псевдоподзолисти почви. Името им произлиза от лат. дума *planus* - равен, хоризонтален. Това са почви с елувиален Е-хоризонт и водонепроницаем глинест Вt-хоризонт под него. Всяка година планосолите изпитват периодично повърхностно преовлажнение от задържане на валежни води в пониженията и съответно силно изсушаване през сухия период. В практиката са известни с името "повърхностно преовлажнени почви". Преовлажнението протича в най-активните (повърхностни) почвени хоризонти и предизвиква интензивни изменения в окислително-редукционните условия, интензифицира микробиологичната дейност и появата на желязно-манганови хидрооксиди в елувиалния хоризонт и сиви и ръждиви петна в слабопропускливия Вt-хоризонт.

Първостепенно значение за формирането на планосолите има повърхностният елувиално-глеев процес (стагник) в условията на влошен дренаж. Ежегодно планосолите изпитват периодично повърхностно преовлажняване от застояване на валежни води и съответно силно изсушаване през сухия период.

Наред с климата и растителността, определено влияние върху образуването на планосолите оказват и почвообразуващите материали (елувий), както и преотложените плиоценски и старокватернерни седименти на киселите скалите (гранити, пясъчници, гранитогнайси). В зависимост от степента на наситеност с бази, българските планосоли се делят на неутрални (наситени) и кисели (ненаситени).

Планосолите са разпространени са под формата на по-големи и компактни или по-малки ареали предимно на заравнени или слабо наклонени терени (наклони от 1 до 3 %). В Северна България тези почви са развити главно в Предбалкана, а в Южна България са застъпени широко в Горнотракийската низина, Източна Стара планина, Странджа, Сакар, Дервентските възвишения и др. Освен климата и растителността, върху образуването на планосолите, влияние оказват и почвообразуващите материали (елувий), както и преотложените плиоценски и старокватернерни седименти на киселите скали (гранити, пясъчници, гранитогнайси).

В България планосолите се разделят на два подтипа в зависимост от наситеността им с бази - наситени (неутрални) и ненаситени (кисели).

При неутралните (наситени) планосоли наситеността с бази е 65 %, а рН е над 5,2 в една част от хоризонт Вt. Киселите (ненаситени) планосоли имат степен на наситеност с бази по-малка от 65 % и рН е под 5,2 по целия профил. Те са по-често срещаните планосоли в България.

Тези почви са бедни на азот и фосфор. Физичните, физикомеханичните и химичните свойства на тези почви характеризират най-ниското за България естествено плодородие, поради което с успех могат да се отглеждат само непретенциозни култури, като овес, ръж, тритикале, ориенталски тютюн и др.

Канелени почви (Chromic cambisols) – Ордер С

У нас те са известни като почви на сухите гори и храсталаци, разпространени предимно в Южна България. Канелените почви са образувани върху карбонатните скали на Чирпанските възвишения, Асеновградското подножие на Родопите, възвишенията между Хасково и Димитровград, Ямболско, Тополовградско и Източна Стара планина. Релефът в тези региони е предимно хълмист, осигуряващ добър дренаж на терените.

Естествената растителност на канелените почви е от нискостъблени гори и храсталаци, редини и пасища. Доминират съобществата на косматия дъб, благуна, пърнара, някои средиземноморски видове. Често срещани са разредените гори от източен габър, драка, смрадлика и тревни съобщества от кафтарика. Около 40 % от някогашните гори върху канелените почви са обезлесени и превърнати в обработваеми площи.

Почвообразуването при тези почви дълго време е протичало без прекъсване като ферсиалитно. Затова канелените почви са твърде стари и с много реликтови белези. Ферсиалитизацията, която протича главно през сухия период, обуславя образуването на желязни съединения, които оцветяват почвата в канелен и червеникав цвят. Поделят се на два подтипа (табл. 1): типични и карбонатни.

Лесивирани почви (Luvisols) - Ордер F

Към тях се отнасят почвите, които имат илувиален глинест Bt хоризонт, формиран вследствие на акумулацията на глина и ил, механично изнесени от повърхностния хоризонт. Името им е свързано с думите „lessivage“ (фр.) и „luvere“ (лат.), които означават измиване, отмиване и с него се определят почви с илувиална акумулация на глина. Според световната класификация на ФАО тези почви се определят като лувисоли, а у нас – лесивирани. Въвеждането на името „лесивирани почви“ в българската класификация се налага от нуждата то да се уеднакви с международната класификация и най-вече - от необходимостта да се избегне очевидното различие с почвите от лесостепните или средиземноморските райони на Европа. Лесивираните почви са широко разпространени в България. Те заемат обширни площи в хълмистите и нископланинските територии на Дунавската (Мизийската) хълмиста равнина, Предбалкана, Южна и Средна България. Лесивираните почви се намират в условията на добър дренаж и интензивно селскостопанско използване със забележимо негативно антропогенно въздействие, проявено преди всичко в интензивната им ерозия. У нас те се подделят на 6 подтипа от известните общо 8 световни подтипа.

Смолници (Vertisols) - Ордер B.

Това са тъмно до черно оцветени глинести почви с добре изразен уплътнен (вертичен) хоризонт. При суша те силно се напукват и образуват широки (над 1 cm) и дълбоки (до 50 cm) пукнатини. Наименованието им е свързано със силната им лепливост (като смола) във влажно състояние, а международното – от латинската дума „verto“ (обръщане), тъй като за тях е типично разбъркването на почвата с материали от C-хоризонта нагоре по почвения профил, както и пропадане на структурни агрегати от повърхностния слой в пукнатините надолу. По-съществените особености на смолниците са следните: високо съдържание на глина – над 60 %; много мощен хумусен хоризонт – 60-80 cm и повече; наличие на троховидно-зърнеста структура в най-горната част на хумусния хоризонт и на силно плътнен (вертичен) хоризонт по-долу; значително съдържание на карбонати във вид на белоочки (в някои смолници има и гипсови кристали);

У нас са разпространени в долния лесорастителен пояс на Южна България, Горнотракийската низина, Тунджанската хълмиста област, Бургаската низина, някои от котловинните полета на Югозападна България, както и в Кулско и в Добричко. Срещат се предимно в тези форми на релефа, където има условия за натрупване на финочастични седименти и изветрителни материали или са изградени от диабаз, серпентин, амфиболити, които при изветряване дават голямо количество монтмориленова глина. Типични са и за стари плиоценски езерни басейни, седиментите на които са обогатени с монтмориленови глинести минерали и карбонати.

Смолниците са сравнително стари почви. В началото на своето развитие те са преминавали през хидроморфен стадий, придружен с развитие на буйна тревна растителност. След дрениране на първичните почви, върху тях се развива и горска растителност. Срещат се и разредени дъбови горички, храсти от драка, дива круша, бряст и др. Във връзка с присъствието на карботнати, на гипс и на различно влияние на подпочвените води смолниците у нас се подразделят на четири подтипа (табл. 1): богати, карбонатни, ливадни и гипсови.

Антропогенни почви (Antrosols) Ордер H.

Тези почви са образувани при решаващото влияние на производствената дейност на човека независимо от това дали измененията са положителни или отрицателни. Антропогенизацията, от своя страна, се изразява главно в ликвидирането на естествената растителност и усвояване на земите за земеделие. А в следствие, с интензификацията на селскостопанското производство, са извършени значителни хидротехнически, хидромелиоративни и почвено-мелиоративни дейности и е прилагана висока агротехника.

По механичен състав, почвите на територията на община Стралджа са предимно глинести. Община Стралджа попада в списъка на общините, чиито земи са застрашени от водна ерозия и дефлация (Приложение 4 към чл.14, ал.1 от Наредба № 11/2009г. за условията и реда за прилагане на мярка 214 "агроекологични плащания) и собствениците, чиито парцели са одобрени, получават финансова помощ за подпомагане на агроекологични дейности, с цел контрол на почвената ерозия.

През 2004г. Изпълнителната агенция по околна среда и води разработи и внедри нова мониторингова система на база мрежа 16 x 16 кв.км., като в пресечните точки са определени пунктовете на почвения мониторинг. Мониторинговата система се извършвана три нива:

- ✓ Първо ниво – широкомащабен мониторинг;
- ✓ Второ ниво – мрежите за вкисляване и засоляване;
- ✓ Трето ниво – локални замърсители - дифузно почвено замърсяване от земеделски източници.

Целта на мониторинговата система е да се обхванат по-големи територии от почвените различия, намиращи се на територията на страната. Почвеното пробонабиране и анализите се извършват от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

При с. Палаузово има пункт- № 363- I ниво на мрежата за мониторинг за замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди, но през последните години не е провеждан мониторинг на този пункт. В района на Стралджа не са констатирани нарушения за замърсяване на почвите над МДК с тежки метали, металоиди и устойчиви органични вещества (пестициди). Също така органохлорните пестициди, полихлорираните бифенили и полицикличните ароматни въглеводороди са в граници много под ПДК.).

Наблюдават и контролират индикатори Cu (мед), Zn (цинк), Pb (олово), Cd (кадмий), Ni (никел), Cr (хром), Co (кобалт), As (арсен) и Hg (живак). Проследявайки динамиката на контролираните индикатори се установява, че те са в граници на нормите, под МДК (максимално допустимите концентрации), съгласно Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ бр.71/2008 г.). Съдържанието на тежки метали, анализирано спрямо МДК за всеки обследван пункт от мониторинговата мрежа е представено на диаграмите:

През последните години се налага тенденция за намаляване замърсяването на земите и почвите. Основни източници на замърсяване на почвите са промишлените предприятия, автомобилният транспорт, използваните химически средства, битовите отпадъци. Поради стагнацията в селскостопанския сектор, замърсяването на почвите с пестициди през последните години значително е намаляло.

РИОСВ – Стара Загора извършва контрол на качеството на почвите по отношение на ерозия, вкисляване и засоляване. Системният мониторинг за промени в киселинно-алкалните свойства на почвите установи вкиселени почви в района на с.Иречеково.

При с. Палаузово има пункт на мрежата за мониторинг за замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди, но през 2011 и 2012 година не е провеждан мониторинг на този пункт. В района на Стралджа не са констатирани нарушения за замърсяване на почвите над МДК с тежки метали, металоиди и устойчиви органични вещества (пестициди). Също така органохлорните пестициди, полихлорираните бифенили и полицикличните ароматни въглеводороди са в граници много под ПДК.).

Ежегодно се осъществява мониторинг на почвите за засоляване. На територията на община Стралджа пунктът се намира южно от селищните граници на гр. Стралджа. Анализните резултати за 2012 и 2013 година показват, че почвите се определят като слабо солонцовати до солници. В състава на солите преобладават хидрокарбонатите и сулфатите на натрия.

Както навсякъде в страната, така и в общината има увредени почви в резултат на опожаряване на стърнищата.

ИЗВОДИ:

Почвите са ограничен и практически невъзстановим природен ресурс и е необходимо опазването им да е приоритет на всеки. Само с общи усилия и действия на всички компетентни органи ще се постигнат положителни резултати относно трайното намаляване и/или предотвратяване на дейностите и процесите, водещи до вредни изменения на почвата.

Територията на община Стралджа се характеризира с почвена пъстрота - сиви горски, хумусно-карбонатни и алувиално-ливадни почви, които създават добра основа за успешно

развитие на земеделието. От извършвания мониторинг от РИОСВ – Стара Загора е видно, че почвите в община Стралджа са в добро екологично състояние.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища; образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени“ чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

3.4. Зелена система и биоразнообразие

3.4.1. Защитени зони и биоразнообразие

Гори

Община Стралджа попада в тракийската горско-растителна област с преобладаващи иглолистни и широколистни гори и нискостеблена растителност. Горите на територията на общината са 13.24% от общата територия или 89580 дка, като са разположени по южните склонове на Стара планина, Бакаджиците и по северозападните разклонения на Странджа планина, в землищата на гр. Стралджа, с. Каменец, с. Войника, с. Лозенец и с. Поляна. Преобладават гори за реконструкция – 31 595 дка, издънкови гори – 17 782 дка, иглолистни гори – 14 668 дка, широколистни гори – 1 861 дка, нискостеблени гори – 6 505 дка и др. В миналото, на територията на общината горите са били тракийски смесени термофилни дъбови гори, но в следствие са били унищожени и заети от селскостопански площи. Ландшафтните райони /по Петров, 1982/, които се наблюдават на тази територия са предимно нископланинските субколхидски гори и ксерофитно – храстови гори, които са частично земеделски усвоени. Преобладаващите гори са от космат дъб, цер, благун и виргилиев дъб. Тези гори заемат предимно терени с плитки почви. Видовото разнообразие в горите се допълва от бял и черен бор, акация, орех, полски бряст, полски ясен, келяв габър, тополи, червен дъб, зимен дъб, мъждрян, клен, сребролистна липа, американски ясен и гледичия. Средната възраст на горите е 44 години.

Общата площ на общинския горски фонд е 2 762,5 ха, от които:

- ✓ Горски територии със стопански функции - 1 528,2 ха,
- ✓ Горски територии със защитни функции – 61,2 ха,
 - защита на ерозирани горски земи - 27,3 ха,
 - полезащитни горски пояси - 19,1 ха,
 - защитна ивица газопровод - 14,8 ха,
- ✓ Горски територии със специални функции зелени зони – 182,5 ха,
- ✓ Територии, включени в границите на защитени зони – част от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“
 - 33 BG0000402 „Бакаджиците“ – 7,7 ха
 - 33 BG0000513 „Войнишки Бакаджик“ – 836,6 ха

През следващото десетилетие е предвидено залесяване върху площ от 42,6 ха.

в землищата на гр. Стралджа, с. Каменец, с. Войника се използва за дърводобив. За периода 2004 – 2012г., в горските територии са добити общо 2 177 м³ строителна дървесина и 15 216 м³ пространствени дърва за огрев за нуждите на жителите на общината.

За рекреационни цели се използват горите в местността „Мараш“ в полите на Стара планина, където има туристически маршрути, заслони, както и действаща хижа – хижа

„Люляк“. Във Войнишкия Бакаджик през 2012г., с финансиране по трансграничен проект беше извършен основен ремонт на съществуващата там хижа „Инджови извори“. С цел популяризиране на местното биоразнообразие, в района бяха изградени две еко пътеки с места за краткотраен

отдых, едно място за пикник, две платформи за наблюдение на птици и бозайници

Биоразнообразие, защитени видове растения и животни

Според биогеографското райониране на България община Стралджа попада в Среднобългарски район, подрайон на Тунджанската хълмиста низина.

Във фитогеографско отношение районът се отнася към Македоно-тракийската провинция. Характеризира се с разнообразна **растителност**, която е част от фитогеофонда на страната ни. Тук се срещат едновременно средноевропейски и средиземноморски видове.

Стара планина, като фитоклиматична бариера, пречатства проникването на по-топлолюбивата флора на север от нея и на по-студоустойчивата флора на юг от нея.

Малката надморска височина, преходноконтиненталният климат и плодородните черноземни смолници благоприятстват естественото разпространение само на широколистната растителност. Разпространени са ксеротермни екосистеми, формирани от цер, благун, горун, келяв габър, явор, полски клен, драка, глог, върба, дива круша и др.

Голямо е разнообразието на билки, гъби и тревна растителност. Преобладават представители от семействата лютикови, кисели треви, житни, бобови, сенникоцветни, сложноцветни, кръстоцветни и др.

Застрашени растителни видове, включени в Червена книга на Р. България /2011г. /

Вид, българско наименование	Вид, българско наименование	Статут
Бесарабско глухарче	<i>Taraxacum bessarabicum</i>	Застрашен
Гмелинова гърлица	<i>Limonium gmelini</i>	Застрашен
Гола копривка	<i>Celtis glabrata</i>	Застрашен, Терциерен реликт
Грудков здравец	<i>Geranium tuberosum</i>	Застрашен
Елвезиево кокиче	<i>Galanthus elwesii</i>	Застрашен, Защитен вид
Източна тамянка	<i>Ferula orientalis</i>	Критично застрашен, Защитен вид
Кримско зарасличе	<i>Symphytum tauricum</i>	Застрашен
Небодлива метличина	<i>Centaurea inermis</i>	Уязвим, Български ендемит, Защитен вид
Редкоцветен живовлек	<i>Plantago tenuiflora</i>	Застрашен
Сиво великденче	<i>Veronica glauca</i>	Критично застрашен, Балкански ендемит, Защитен вид
Стоянова дрипавка	<i>Crepis stojanovii</i>	Критично застрашен, Балкански субендемит, Защитен вид
Стрибърнова ведрица	<i>Fritillaria sibirnyi</i>	Критично застрашен, Балкански ендемит, Защитен вид

Тракийски клин	<i>Astragalus thracica</i>	Уязвим, Балкански ендемит, Защитен вид
Ферулов прангос	<i>Prangos ferulacea</i>	Застрашен, Защитен вид
Чуждоземен шпорец	<i>Delphinium peregrinum</i>	Застрашен

В подрайон Тунджанска хълмиста низина преобладават средноевропейски **животински видове**, характерни за широколистния пояс, но се срещат и голям брой средиземноморски и преходно средиземноморски видове. Разпространението на животинските видове е свързано и с особеностите на релефа, който обуславя различни растителни пояси, обитавани от различни фаунистични комплекси.

Бозайната фауна е представена основно от степни и обитаващи откритите пространства и агроландшафти видове. Голяма част от тях са активни през нощта, а през деня са скрити в подземни убежища, гъсти треви или храсти. За Тунджанска хълмиста низина най-характерни са европейска къртица (*Talpa europaea*), източноевропейски (белогръд) таралеж (*Erinaceus concolor*), белокоземна белозъбка (*Crocidura leucodon*), малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), обикновена кафязъбка (*Sorex araneus*), обикновена полевка (*Microtus arvalis*), сляпо куче (*Spalax leucodon*), европейски лалугер (*Spermophilus citellus*) и полска мишка (*Apodemus agrarius*). Широко разпространен е и европейският див заек (*Lepus europaeus*).

От хищните видове по разпространени са язовец (*Meles meles*), черен пор (*Putorius putorius*), лисица (*Vulpes vulpes*), чакал (*Canis mesomelas*), невестулка (*Mustela nivalis*), видра (*Lutra lutra*) и пъстър пор. Представителите на копитните дива свиня (*Sus scrofa*) и сърна (*Capreolus capreolus*) са по-редки и обитават заетите с естествени гори и храсталаци площи.

За мочурливите места са характерни водният плъх (*Arvicola terrestris*) и малката водна земеровка (*Neomys anomalus*).

В орнитологично отношение важни местообитания има във водосбора на р. Мочурица и Стралджанското блато, които са характерни с разнообразието от водолюбиви птици и в западната част на общината 18 километровата верига от възвишения известна като Бакаджиците в която намират благоприятни обитания голяма част от птиците, които обитават пояса на широколистните гори и храсталаците, с малки полянки между тях. През територията на общината преминава един от основните пътища за миграция на прелетните птици - *Via pontica*. Разнообразието сред птиците е голямо. Срещат се: кълвачи / разред *Piciformes* / , поен дрозд / *Turdus philomelos* / , пъдпъдък / *Coturnix coturnix* / , яребица

/ *Arborophila gingica* / , тракийски кеклик / *Alectoris chukar* / , къдроглав пеликан / *Pelecanus crispus* / , малък корморан / *Phalacrocorax pygmaeus* / , сем. Бекасови / *Scolopacidae* / , малка бяла чапла / *Egretta garzetta* / , голяма бяла чапла / *Ardea alba* / , дропла / *Otis tarda* / , малък воден бик / *Ixobrychus minutus* / , голям воден бик / *Botaurus stellaris* / , соколи / *Falco* / , ястреби / *Accipiter* / , черна каня / *Milvus migrans* / , обикновен мишелов / *Buteo buteo* / , бухал / *Bubo Bubo* / , горска ушата сова / *Asio otus* / , домашна кукумявка / *Athene noctua* / , сива врана / *Corvus cornix* / , сврака / *Pica pica* / , сойка / *Garrulus glandarius* / , кукувица / *Cuculus canorus* / , кос / *Turdus merula* / , синигери / *Parus* / , речен дъждосвирец / *Charadrius dubius* / , осояд / *Pernis apivorus* / , пчелояд / *Merops apiaster* / , ливаден дърдавец / *Crex crex* / , полска чучулига / *Alauda arvensis* / , горска чучулига / *Lullula arborea* / , качулата чучулига / *Galerida cristata* / , гълъб / *Columba livia* / , гривяк / *Columba palumbus* / , гургулица / *Streptopelia turtur* / , селска лястовица / *Hirundo rustica* / , градска лястовица / *Delichon urbicum* / и др.

Храсталаците и сухите тревисти пространства са естествени обитания на влечугите: смок мишкар (*Zamenhis longissimus*), смокът стрелец (*Dolichophis caspius*), шипобедрената (*Testudo graeca*) и шипоопашатата костенурка (*Testudo hermanni*), които поради преобладаването на

обработваеми земи са доста редки, гущерите (Sauria) от семейство (Lacertidae) същински гущери, представени от ливадния гущер (Lacerta agilis), ивичестия гущер (Lacerta trilineata), зеления гущер (Lacerta viridis) и жълтокоремника (Ophisaurus apodus).

Мочурливите места на изток от гр. Стралджа, бавно течащите и стоящи водоеми са основните места за представителите на Земноводните (Amphibia).

Една част от бозайниците и птиците са ловни обекти, но на територията на община Стралджа се срещат и много от животинските видове, които са включени в приложенията на Закона за биологичното разнообразие и защитени на територията на страната.

Някои от тях се срещат случайно, други като повечето от птиците редовно по време на миграции и зимуване, а за трети територията на общината е едно от малкото места в България, където са намерили благоприятни условия и се размножават успешно.

Малката надморска височина, преходноконтиненталният климат и плодородните почви благоприятстват естественото разпространение на **лечебните растения**, които заемат значителен и важен дял от флората на Стралджанския регион. В равнинната част, около и в обработваемите площи, могат да се събират добри количества от лайка, жълт и червен кантарион, коприва, бабини зъби /трабузан/ синя жлъчка, широколист и теснолист жиловлек, черен и нисък бяз /бъзак/, ветрогон, водно пипериче, врабчови чревца, вратига, върбинка, глухарче, девисил, дяволска уста, енъовче, лепка, овчарска торбичка, паричка, пача трева, пелин, петопръстник, пирей, трясък, репей, синя метличина, мак, слез и др.

Хълмистите части на Стралджанския район са богати на плод от червен глог, драка, къпина, шипка, гръмотрън, стръкове и листа от подбел, червено подбиче, бял равнец, девисил и много други. С решение на общински съвет Стралджа е одобрена тарифа за таксите на страничните ползвания и страничните горски продукти, добити от общинския горски фонд.

Описание на основните видове лечебни растения, местоположението на естествените им находища и приложението им са описани в *Приложение 1*.

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане или унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното им разнообразие и на техните ресурси. Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Защитени територии

В землището на с. Палаузово съществува защитена местност “Блатото”. Обявена е за такава със Заповед № 1938/03.007.1970 на МГГП, с площ 16 ха, Държавен поземлен фонд. Обявена е с цел опазване на естественото находище на блатно кокиче (Leucojum aestivum L.). Видът е включен в Приложение № 4 на Закона за биологичното разнообразие и е под специален режим на опазване и ползване, който се регламентира със Заповед №РД

521/22.04.2005 г. на МОСВ. На 12.10.2012г. находището е отдадено на концесия на „Фито Палаузово” АД за срок от 20 години.

На територията на общината има 7 защитени зони по Натура 2000.

Защитени зони по Натура 2000

Защитена зона	Наименование	Площ	Година на обявяване	на Директива по която са индетифицирани
---------------	--------------	------	---------------------	---

BG 0002028	„Комплекс Стралджа”	28,718.20 дка	Заповед на министъра на МОСВ № 550/05.09.2008г.	Директива 79/409/ЕЕС (за птиците)
BG 0000205	„Стралджа”	8,820.20 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000198	„Средецка река”	7,077.80 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000196	„Река Мочурица”	69,105.70 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000402	„Бакаджиците”	45,048.70 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000513	„Войнишки Бакаджик”	11,389.40 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000420	„Гребенец”	98,845.30 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)

4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда

4.1. Отпадъци

4.1.1. Генерирани битови отпадъци

Генерираните битови отпадъци от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга страна имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане.

Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата, е основна цел в областта на политиката по околната среда. Необходимо е да се предприемат мерки за количествено и качествено намаляване на генерираните битови отпадъци.

Докато намаляването на количествата образувани отпадъци се нарича количествено предотвратяване, то намаляването на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите се нарича качествено предотвратяване на отпадъците.

Двата аспекта са тясно свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се предотвратява. Самото третиране е свързано с разходи на енергия и вода, заема се определено пространство. Само в

случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случая на 100% количествено предотвратяване няма да има нужда от качествено предотвратяване. Това обаче е нереалистично и е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта за ограничаване образуването на отпадъци.

Жителите на дадена административна единица образуват различно количество отпадъци с различен състав. Тези показатели зависят от социалния статус, битовите особености на средата, изградената култура на потребление и други фактори.

Непрекъснато нарастващото количество смесени отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията в община Стралджа, налага предприемането на мерки за тяхното намаляване, повторната им употреба и увеличаване на рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването им като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

ЗУО разделя отпадъците по видове, както следва:

- ✓ битови;
- ✓ производствени;
- ✓ опасни;
- ✓ строителни;
- ✓ биоразградими;
- ✓ масово разпространени.

Общинските власти играят важна роля в изпълнението на политиката по отношение опазване на околната среда, подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, чрез сключването на договори и в това отношение основните им функции включват:

- ✓ осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
- ✓ събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- ✓ почистване на уличните платна, тротоарите, площадките, алеите и поддържане на зелените площи и други територии предназначени за обществено ползване;
- ✓ избора на площадки, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци, чрез включването в регионална система;
- ✓ разделно събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки, чрез организация по оползотворяване;
- ✓ организирането и прилагане на системата за разделно събиране и съхранение на излезли от употреба моторни превозни средства с фирми получили разрешение от МОСВ;
- ✓ предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища, чрез контрол от длъжностни лица;
- ✓ определяне на места за поставяне на негодни за употреба батерии.

Битови отпадъци

Битовите отпадъци произхождат основно от домакинствата, а също така и от административните сгради, търговски обекти, училища и други обществени места.

Количеството образувани битови отпадъци се състои от отпадъци, събрани чрез общинските системи за организирано сметосъбиране (смесени битови отпадъци) и отпадъци, събрани директно от частния сектор чрез системи за разделно събиране, вторични суровини и други с цел оползотворяване и рециклиране. Предадените за предварително третиране, за рециклиране и директно за депониране битови отпадъци са отпадъците на входа на съответната инсталация за третиране. За да се избегне повторното броене на количества отпадъци, директно депонираните битови отпадъци не включват отпадъците, предадени за депониране след предварително третиране.

Директно депонираните битови отпадъци включват и статистическата оценка на образувани отпадъци от домакинствата, необслужвани от системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Нормата на натрупване на битовите отпадъци представлява количеството образувани битови отпадъци на дадена административно-териториална единица или национално ниво разделено на средно годишното население за съответната година.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Трябва да бъде направена разлика и не трябва да се приема количеството генерирани битови отпадъци, като идентично на количеството събрани и извозени битови отпадъци, тъй като това е грешно като подход. Под внимание трябва да се вземат и да се отчитат, като генерирани, всички потоци битови отпадъци, независимо дали събирането им е организирано или възложено от общината или не е от общината. Дори и да липсва достоверна и статистически отчетена информация е необходимо под внимание да се вземат всички потоци битови отпадъци, генерирани на територията на общината-организациите по оползотворяване на отпадъците от опаковки, площадките за вторични суровини, производствени и търговски обекти, генериращи отпадъци, които предават на организации по оползотворяване или директно на преработвателни предприятия, производствени и търговски обекти, свързани с изискванията за разширена отговорност на производителя.

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО **битови отпадъци са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата”** (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- ✓ Мястото на образуване;
- ✓ Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- ✓ Степен на благоустроеност на населените места;
- ✓ Начин на отопление;
- ✓ Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Стралджа, основните източници на ТБО се явяват:

- ✓ Домакинствата;
- ✓ Промислените предприятия;
- ✓ Търговски и обслужващи обекти.

В община Стралджа има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Отпадъците, генерирани на територията на община Стралджа се извозват до Регионално депо за неопасни битови отпадъци – с. Хаджидимитрово. Входящият контрол на отпадъците на депото има за цел да допуска депониране само на неопасни отпадъци и производствени неопасни такива. Контролът се осъществява от оператор – кантарджия. Освен измерването и регистрирането на постъпващия отпадък се извършва и визуална проверка. Измерването става с електронна везна като данните се записват в компютъра, с който е оборудван кантарът. Технология на депониране на неопасни отпадъци включва:

- ✓ разтоварване
- ✓ разриване с уплътняване
- ✓ запръстяване
- ✓ оросяване с инфилтрирани води

Депото разполага с газоотвеждаща система и дренажна система за инфилтрирани води.

Старото общинско сметище на територията на община Стралджа е рекултивирано и закрито.

Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Стралджа се извършват от звено към Общинската администрация. Събирането и транспортирането на смесени БО до Регионалното депо се извършва със собствени сметоизвозващи машини Форд тръкс 1833 – 2 бр. по ежемесечен график.

В общината функционира добре изградена система за сметосъбиране, чрез разполагане на контейнери и съдове за смет във всички населени места.

Генерирани битови отпадъци за периода 2016-2020 г.

Тип на отпадъка	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Смесени битови отпадъци в Община Стралджа	2619 т.	2399 т.	2826 т.	2766 т.	2970 т.

Източник: Община Стралджа

От таблицата по-горе става ясно, че за периода 2016 – 2020 г. се наблюдава тенденция на минимално увеличаване количествата събрани битови отпадъци.

Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществените сгради, търговски обекти, предприятия и други генератори.

Периодичното увеличаване на количествата на събраните отпадъци от всички населени места, може да се обясни с няколко съществени причини:

- ✓ Продължаваща тенденция за увеличаване на дела на биоотпадъци /растителните отпадъци, животински отпадъци, градински, слама сено и др.), предвид селскостопанския характер на общинската територия. За съжаление тенденцията за увеличаване на отпадъците от селскостопанска дейност, които попадат в контейнерите за битови отпадъци се увеличава, въпреки възможностите за повторната употреба на тези отпадъци чрез домашно компостиране, преработване във фуражи и др.
- ✓ Увеличава се и дела на инертните отпадъци, попадащи в съдовете за битови отпадъци. Това са отпадъци от пепел, сгурия, дребни строителни отпадъци, пясъци и др. Тези отпадъци, заедно с пластмасата и биоотпадъците се характеризират с най-голяма относително тегло спрямо останалите отпадъци.

ИЗВОДИ:

Количеството на генерираните битови отпадъци в община Стралджа през последните години като цяло се увеличава. Това се дължи на увеличаване на дейността на земеделските производители, на търговските обекти и заведения, но най - вече на променящите се потребителски навици на домакинствата. За намаляване обема на депонираните битови отпадъци е препоръчително участието в Регионалната система за управление на отпадъците със сепарираща и компостираща инсталации, увеличаване дела на разделно събраните рециклируеми отпадъци, компостиране на зелените и био-разградими отпадъци, осигуряване на възможности за отделно събиране и извозване на отпадъците от твърдо гориво през отоплителния сезон, оползотворяване на строителните отпадъци и други мерки.

- ✓ чрез инсталации за компостиране или други методи за оползотворяване.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци и др.). Данните за морфологичния състав са необходими *при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива*. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията. Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

Характеристика на отделните фракции общо за четирите сезона:

- ✓ Хартия - вестници, списания, учебници, листи, амбалажна хартия, санитарна хартия и др.
- ✓ Картони-кашони, опаковки от сокове, кутии и др.
- ✓ Метали - опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.
- ✓ Гума - гумени изделия, играчки и др.
- ✓ Текстил - дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.
- ✓ Пластмаса - опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.
- ✓ Градински и растителни - растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.
- ✓ Инертни - пепел, сгур и пръст и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на община Стралджа на Регионално депо – с. Хаджидимиртово смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Пробовземането е направено през 2019 г.

Вид Отпадък	Количество смесен отпадък на година т/год	Разделно Събран Отпадък на година т/год	Общ Отпадък на Година т/год	Общ Отпадък на Година %
Хранителни	151,19т	0,00т	151,19т	3,79%
Хартия	58,62т	4,10т	62,72т	1,57 %
Картон	67,38т	0,04т	67,42т	1,69%
Пластмаса	306,74т	3,10т	309,83т	7,77%
Текстил	55,78т	0,00т	55,78т	1,40%
Гума	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
Кожа	53,17т	0,00т	53,17т	1,33%
Градински	228,60т	705,00т	933,60т	23,41%
Дървесни	16,95т	0,00т	16,95т	0,42%
Стъкло	56,24т	2,40т	58,64т	1,47%
Метали	44,81т	157,14т	201,95т	5,06%
Инертни>4 см	75,44т	0,00т	75,44т	1,89%
Опасни	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
Други	156,59т	0,00т	156,59т	3,93%

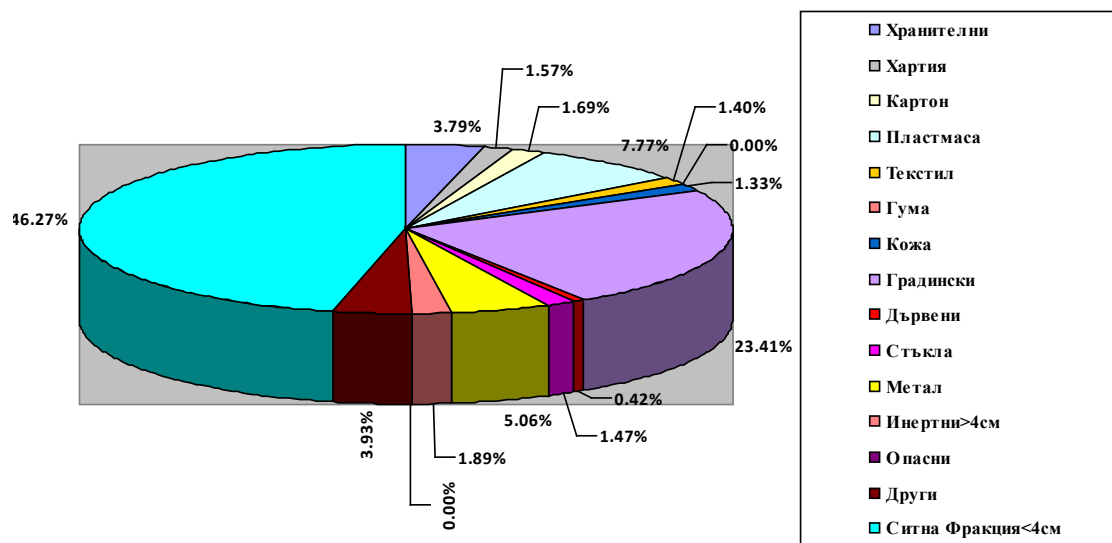

Ситна Фракция<4см	1 845,46т	0,00т	1 845,46т	46,27%
Общо	3 116,95т	871,78т	3 988,74т	100,00%

Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Стралджа

Вид Отпадък	Средни Стойности % Пролет	Средни Стойности % Лято	Средни Стойности % Есен	Средни Стойност Зима	Средног одишен Процент
Хранителни	5%	7%	4%	4%	5%
Хартия	1%	2%	1%	3%	2%
Картон	3%	4%	2%		2%
Пластмаса	11%	9%	10%	9%	10%
Текстил		2%	3%	2%	2%
Гума					
Кожа	3%	2%	1%	1%	2%
Градински	9%	7%	8%	5%	7%
Дървесни		1%	1%		1%
Стъкло	1%	4%	2%		2%
Метали	1%	2%	2%	0%	1%
Инертни>4 см	4%	3%	3%		2%
Опасни					
Други	4%	6%	4%	6%	5%
Ситна Фракция<4см	56%	52%	59%	69%	59%

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Стралджа

Източник: Община Стралджа

Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, заложили в НПУО 2021-2027 г., те са задължени на определена периодичност да извършват морфологичен анализ на състава на битовите си отпадъци. Съгласно нормативните разпоредби на Чл.8, ал.3 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., Кметовете на общините

извършват на всеки 5 години морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община, съгласно Методика, утвърдена със Заповед на Министъра на околната среда и водите.

ИЗВОДИ:

- Голям относителен дял в битовите отпадъци на община Стралджа имат фракциите: „градински отпадъци“ – 23.41 %, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др., „инертни материали“ – 1.89%, „хранителни отпадъци“ – 3.79 % , „пластмаса“ – 7.77 %.
- Рециклируемите отпадъци заемат много голям относителен дял - почти 17.56 %, в това число – хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци хартията – 1.57 %, пластмаса – 1.77 %, метали – 5.06 % и стъкло -1.47 %, картон- 1.69%
- Процента на отпадъците от фракция „инертни материали“ е средно –48.16 %, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят значителни количества пепел и сгурия от отопление на твърдо гориво, строителни отпадъци, пръст и др.
- В община. Стралджа е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, за която е сключен договор за сътрудничество № Д- 832/ 20.09.2019 г.. с „Екобулпак България“ АД, но не всички граждани използват по предназначение цветните контейнери за хартия, стъкло и пластмаса. Това води до висок относителен дял на депонираните на регионалното депо с. Хаджидимитрово рециклируеми отпадъци.

Количества повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци

За анализа на количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци в община Стралджа е необходимо е да се идентифицират:

- ✓ количествата разделно събрани и рециклирани отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали чрез системите за разделно събиране;
- ✓ количествата депонирани биоразградими битови отпадъци;
- ✓ количествата разделно събрани и оползотворени битови биоотпадъци.

Отпадъци от опаковки

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Община Стралджа си сътрудничи с организацията по оползотворяване „Екобулпак България“ АД за осъществяване на разделното събиране на отпадъци от опаковки.

Съгласно изискванията на ЗУО и критериите за брой на обслужваното население по реда на чл. 24, т. 1, б. „а“ от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковките, организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки е разположила на територия на гр. Стралджа.

На територията на Общината са разположени 40 броя жълти контейнери тип „Иглу“ за хартия, пластмаса и метал и 40 броя зелени контейнери тип „Иглу“ за стъкло. В гр. Стралджа са разположени 28 жълти контейнера и 28 зелени. В с. Зимница има 8 жълти и 8 зелени контейнера, в с. Лозенец – 2 жълти и 2 зелени контейнера, а в с. Чарда – 2 жълти и 2 зелени контейнера. Честотата на извозване е веднъж на две седмици за жълтите контейнери за всичките четири селища и по заявка от страна на Община Стралджа за зелените контейнери.

Контейнерите се поставят на определени места, където се генерират най-голямо количество отпадъци от опаковки. В случай, че в даден комплект контейнери не се събира достатъчно количество отпадъци, по преценка на „Екобулпак България“ АД, след съгласуване с администрацията на Община Стралджа те се разполагат на друго място.

С оглед осигуряване на необходимия обем на разположените съдове, изискван по реда на НООО се предвижда два пъти в годината да се прави преглед на техническото състояние на контейнерите и тези които не отговарят на изискванията за правилно функциониране на системата – изгорели или счупени ще бъдат подменени с нови съдове.

Разделно събраните отпадъци от опаковки от контейнерите се транспортират до депо. Отпадъците от пластмасови и хартиени опаковки се балират преди транспортирането им до преработвателните предприятия. Съхраняването на получените бали се извършва в закрити складове при спазване на нормативните изисквания. След извършване на процесите по сортиране и балиране, материалите се транспортират до рециклиращи заводи.

За периода 2018 – 2020 година чрез системата на разделно събиране на отпадъци на територията на Община Стралджа са събрани следните количества отпадъци:

Отпадъци от опаковки

	Събрани отпадъци от опаковки – общо (т)	Рециклируеми, (т)
2018 г	17.540	9.740
2019 г.	14.560	8.080
2020г.	15.780	8.840

Източник: Община Стралджа

Негодните за оползотворяване за рециклиране отпадъци се транспортират за сметка на „Екобулпак България“ АД до Регионално депо находящо в с. Хаджидимитрово, където се депонират за сметка на Община Стралджа. Графикът за обслужване на контейнерите за разделно събиране на отпадъци от опаковки се извършва веднъж месечно.

При възникнала необходимост се извозват извънредно.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Стралджа следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при

селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третира в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- ✓ използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;
- ✓ закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);
- ✓ натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостиран) за използване като подобрител на почвата);
- ✓ натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;
- ✓ изгаряне на градински отпадъци и листа.

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- ✓ 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- ✓ 20% от текстилните отпадъци;
- ✓ 25% от отпадъците от кожи

В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл.31 ал.1 т.2 – целта е най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците изисква да се осигури съвместното постигане на следните регионални цели за разделното събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

- ✓ до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- ✓ до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- ✓ до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.

Материали, попадащи в обхвата на определението за био-отпадъци

Описание	Код от Европейския	Бележки
----------	--------------------	---------

	списък на отпадъците	
<i>Отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене (хранителни отпадъци)</i>	20 01 08	<i>От домакинства, ресторанти, столове, барове, кафе-магазини, болници и училищни столове</i>
<i>Отпадъци от обществени пазари</i>	20 03 02	<i>Само биоразградими материали, еквивалентни на кодове 200108 и 200201</i>
<i>Отпадъци от паркове и градини (зелени отпадъци)</i>	20 02 01	<i>От частни градини и обществени паркове и зони</i>
<i>Дървесни материали</i>	20 01 38	<i>Не съдържащи опасни вещества, без мебели и едрогабаритни битови отпадъци</i>

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и/или разделно събиране и компостиране на изградени за целта общински или регионални площадки с компостиращи инсталации.

Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци

Метод за третиране	Характеристики
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)	
Компостиране	Отворен или затворен тип, централизирано или домашно компостиране
Анаеробно разграждане	Със или без разграждащо компостиране, ефективност на оползотворяването на енергия
Пиролиза и газификация	Основно се използва за сухи потоци с цел изгаряне за оползотворяване на енергия
За фиксирано събиране на отпадъците	
Механично биологично третиране	Предварително третиране, за да се отделят биоразградимите отпадъци, последвано от третиране подобно на „отпадък разделен при източника“. Разделянето се основава на механични свойства. Възможни видове третиране са: компостиране (стабилизиране), анаеробно разграждане и/или оползотворяване на енергия и/или използване като

	уплътняващ/ покриващ материал
Изгаряне	Със и без оползотворяване на енергия, ефективност на оползотворяването на енергия
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране (трябва да се отбележи и ефективността на оползотворяването на енергия тъй като тя се отнася и за други

В резултат на третиране на био-отпадъците често се получават рециклирани продукти и оползотворяване на енергия. В таблица по горе е представен списък на продуктите получени от рециклиране и оползотворяване на енергия, както и материалите които могат да се избегнат. Различните видове остатъчни материали също са изброени.

Оползотворени продукти, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци

Метод за третиране	Оползотворени продукти	Продукти	Остатъчни отпадъци
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)			
Компостиране	Компост	Растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
Анаеробно разграждане	Биогаз Компост	Електричество, топлина, растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
За фиксирано събиране на отпадъците			
Механично биологично третиране	Енергия	Електричество, топлина, почвен стабилизатор	Стабилизиран-ни остатъчни отпадъци, замърсители
Изгаряне	Биогаз	Електричество, топлина, шлака използвана като вторичен строителен материал.	Остатъци
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране		Остатъци

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“¹ за община Стралджа е значителен – 30.88 %, в това число - хранителни – 3.79 %, градински – 23.41%, дървесни отпадъци – 0.42%, хартия и картон – 3.26 %.

Според извършения морфологичен анализ през 2019 г. в община Стралджа разделно събраните биоразградими отпадъци са 126 тона хартия и картон, 228.60 тона градински отпадъци. Община Стралджа е необходимо да предприеме допълнителни мерки за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Стралджа са депонирани 104 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са под допустимите минимални стандарти.

При изчислението на количествата образувани отпадъци от косене и поддържане на обществени зелени площи се спазват указанията за норма на образувани отпадъци съгласно Инструкциите за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците (насоки за прилагане на Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС №275 от 06.12.2013 г., Обн. ДВ, бр.107 от 13.12.2013 г.), одобрени със Заповед № РД-687/05.09.2014 г. на Министъра на околната среда и водите. Приетата норма е 6 кг./м2/ година окосена трева, листа, клони от резитба на дървета и храсти и др.

Анализът показва, че в община Стралджа има много добри предпоставки за въвеждане на разделно събиране на зелени и отпадъци с биологичен произход и съответното им оползотворяване, чрез компостиране. Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци, прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионално депо - Ямбол.

С решение № 120 от протокол № 11/30.07.2020 г. на Общински съвет на Община Стралджа се предвижда изграждане на „Площадка за управление на отпадъците“. Основната функция на площадката ще бъде претоварна станция за компресиране на битови отпадъци, събиране и компостиране на отпадъци с растителен произход, както и организиране на площадка за домуване на съответната извозваща техника.

ИЗВОДИ:

Количествата на ТБО, които постъпват за депониране от територията на община Стралджа, могат значително да се намалят:

- ✓ **чрез отделяне на количествата рециклируеми компоненти от отпадъчния поток, които се предават за рециклиране;**
- ✓ **чрез разширяване на системата за разделно събиране на рециклируеми отпадъци;**
- ✓ **чрез отделяне на органичната фракция, която да се оползотворява**

4.1.2. Строителни отпадъци

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност не се отделят регулярно и няма конкретни данни за количествата и състава им. Липсват съоръжения за предварително третиране, в т.ч. сортиране и раздробяване с цел оползотворяване на фракциите и използването на рециклирани материали от строителството и разрушаването на сгради.

Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на

нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионално депо за битови отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и предвиждане на площадки за временно съхранение на строителните отпадъци в община Стралджа.

Съгласно нормативните разпоредби едрогабаритните отпадъци следва да се събират в съдове тип „Вана”.

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн.ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- ✓ Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- ✓ Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- ✓ Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- ✓ Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т. ч. изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО).

Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа

на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл.417, т.2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към община за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

За експлоатацията на регионалните депа са издадени съответните комплексни разрешителни (КР), по реда на Глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. В издадените КР на Регионалните депа за отпадъци в страната е разрешено приемането за депониране на битови, производствени и строителни отпадъци. Допълнително в КР е разрешено на операторите на депата да приемат следните отпадъци (основно строителни) за извършване на дейности по тяхното оползотворяване: - 17 01 01 Бетон; - 17 01 02 Тухли; - 17 01 03 Керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия; - 17 01 07 Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06; - 17 05 04 Почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03; - 17 05 06 Изкопани земни маси, различни от упоменатите в 17 05 05; - 20 02 02 Почва и камъни.

Оползотворяването на подходящи фракции от посочените отпадъците включват основно дейности, свързани с подравняване и запръстяване на отделните пластове натрупани отпадъци (дневните работни участъци) в клетките за неопасни отпадъци при експлоатацията на съответното регионално депо. В повечето случаи, при постъпване на ОСР на депата, същите се използват за уплътняване и запръстяване на отпадъчното тяло, формирано от битовите отпадъци. Част от ОСР, постъпващи от строителни фирми и инвеститори могат да се използват от операторите като материали за укрепване на вътрешните обслужващи пътища на територията на депата. С използването на инертни ОСР като бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични изделия, почва и камъни за запръстяване на натрупаните в депото битови отпадъци се допринася за ограничаване на: - емисиите от миризми и прах от депото; - разнасяните от вятъра отпадъци; - запалванията на отпадъците в депото.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците.

В бъдеще Общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на планове за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

На територията на община Стралджа, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо общината да отреди терен за

изграждане на площадка за временно съхранение на строителни отпадъци и да направи проучване за възможностите за тяхното оползотворяване/рециклиране в териториално близки райони.

Необходимо е да се създаде организация за разделно събиране и извозване на строителните отпадъци. За въвеждане на система за разделно събиране на строителни отпадъци е необходимо закупуване на открити контейнери - 7 куб. метра. За извозването на отпадъците трябва да бъде осигурено и транспортно средство – автокран с платформа.

Изграждането на самостоятелна площадка за временно съхранение и/или на съоръжение за рециклиране на строителните отпадъци включва определянето на дейностите, операциите и съоръженията и технологичните връзки между тях, определяне на общия капацитет на площадката в зависимост от терена и прогнозното количество на отпадъците. Инвестиционните разходи за изграждане на собствена общинска площадка за временно съхранение и/или рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци могат да бъдат определени с анализ разходи/ползи.

ИЗВОДИ:

Образуваните строителни отпадъци на територията на община Стралджа са предимно от юридически лица от строителна дейност. Незначителна част от тях са формирани от физически лица вследствие на домашни ремонтни дейности. Много често, населението събира смесено строителните отпадъци с битовите. Отчитайки факта, че голяма част от сградният фонд в общината е амортизиран, пътната и улични мрежи се нуждаят от ремонти, можем да предположим, че новото строителство и обновяването неминуемо ще доведе до генериране на по-големи количества земни маси и строителни отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване, извозването им до площадка за временно съхранение и извозване до съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци, с цел тяхното последващо оползотворяване и повторна употреба.

4.1.3. Производствени и Опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ - Стара Загора.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда от отпадъци и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Основните генератори на производствен отпадък в община Стралджа са действащите предприятия. Според електронна база данни /публичен регистър/ на предприятията с нисък и висок рисков потенциал, попадащи в обхвата на гл. седма, раздел първи от Закон за опазване на околната среда /ЗООС/ няма регистрирани предприятия с висок рисков потенциал.

На територията на общината няма изградена инфраструктура за разделно събиране и третиране на опасни и производствени отпадъци. При констатиране такива се използват услугите на лицензирана фирма. Производствените предприятия на територията на общината образуват предимно отпадъци с характер на битови, специфично масово разпространени и рециклируеми отпадъци. Фирмите изготвят годишни отчети и ги представят пред ИАОС.

Негодните за употреба пестициди са опасни отпадъци (§ 1, т. 12 от допълнителните разпоредби ЗУО) и се класифицират като такива в Наредбата по чл. 3, ал. 1 от ЗУО. Те са токсични химични вещества и някои от тях трудно се разграждат, натрупват се в организма и се разпространяват по въздуха, водата и мигриращите биологични видове, като по този начин се отлагат на разстояние от мястото на тяхното освобождаване. В резултат на това е наложена забрана за използването на някои от тях, като са включени в списъка на устойчивите органични замърсители.

На територията на Община Стралджа няма разположени складове за съхранение на негодни пестициди.

ИЗВОДИ:

В община Стралджа в голяма степен са решени проблемите с управлението на производствените и опасни отпадъци. РИОСВ - Стара Загора извършва системни проверки за спазване изискванията на ЗУО за управление на производствените и опасни отпадъци. Необходима е добра комуникация с контролните органи при необходимост за предотвратяване рисковете за човешкото здраве и околната среда.

4.1.4. Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане .

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- ✓ редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите,

използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

- ✓ прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- ✓ осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- ✓ предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- ✓ *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- ✓ *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Община Стралджа все още няма сключени договори за разделно събиране на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и за излезли от употреба батерии и акумулатори.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти”, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес, тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- ✓ идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- ✓ определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информирание на обществеността за това;
- ✓ въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване”, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл.27, ал.1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

В община Стралджа няма регистрирани площадки за дейности с отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти и излезли от употреба гуми.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Болничните и здравни заведения и кабинети имат въведени задължения за сключване на самостоятелни договори за обезвреждане на опасните си отпадъци от дейността си в инсинератори.

В община Стралджа здравеопазването е представено от *извънболнична лечебна помощ*. Извънболничната помощ включва *първична извънболнична медицинска помощ* и *стоматологична помощ*. Генерираните от тях отпадъци се обработват съгласно изискванията на законовата уредба.

Населено място	Видове лечебни заведения по нива на обслужване (доболнична и болнична помощ, центрове за спешна медицинска помощ, диспансери, рехабилитационни центрове и др.)
гр. Стралджа	Център за спешна медицинска помощ
с. Войника	Център за спешна медицинска помощ
гр. Стралджа	4 кабинета на общо практикуващи лекари и 2 стоматологични кабинета, от които 1 в СУ - Стралджа
с. Зимница	3 кабинета на общо практикуващи лекари и 1 стоматологични кабинета
с. Недялско	1 кабинет на общо практикуващ лекар
с. Поляна	1 кабинет на общо практикуващ лекар
с. Александрово	1 кабинет на общо практикуващ лекар
с. Тамарино	1 кабинет на общо практикуващ лекар
с. Войника	1 кабинет на общо практикуващ лекар
с. Саранско	1 кабинет на общо практикуващ лекар
с. Чарда	1 кабинет на общо практикуващ лекар

Мрежа на обекти на здравеопазването - 2019 г.

Утайки от ПСОВ

Утайките от ПСОВ са източник на енергия при оползотворяването им чрез методите на изгаряне и извличане на фосфора. Най-масово все още се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени. В България за съжаление все още най-често срещания метод е депонирането на утайките след изсушаване.

Очакваното количество утайки крие риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или

оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразено с технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиран на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). От друга страна не бива да се забравя, че тази употреба зависи от земеделските стопани, които не са длъжни да приемат утайки, а и техните изисквания към качеството се променят според сезона. Очаква се нарастващите нужди от съвременно третиране на утайките, което да гарантира премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

На територията на община Стралджа няма изградени ПСОВ и поради липса на такива пречиствателни съоръжения не са разработвани Програми за управление на утайките.

ИЗВОДИ: Община Стралджа все още не е сключила договори с лицензирани фирми за организиране на дейностите по управление на специфичните потоци отпадъци и отделянето им от общия поток битови отпадъци. В това направление следва да се организират кампании по събирането на опасни отпадъци от домакинствата и специфични потоци отпадъци, чрез договори с лицензирани фирми и мобилни пунктове. Необходима е и допълнителна работа с местните общности за повишаване на тяхната екологична култура и съзнание за изхвърляне на специфичните отпадъци на регламентирани за целта площадки и места.

ОБООБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОТПАДЪЦИТЕ

- ✓ Основен източник на битови отпадъци в община Стралджа са домакинствата и предприятията. Системите за организирано събиране и извозване на битовите отпадъци обхващат 100% от населението на общината и няма необслужвани населени места.
- ✓ Въпреки, че населението на общината намалява с около 2% през 2020 г. спрямо 2018 г., количеството генерирани смесени битови отпадъци се увеличава с 5% за същия период. През 2020 г. от територията на общината са депонирани 1974 тона отпадъци.
- ✓ Нормата на натрупване на отпадъците в община Стралджа за 2020 г. е 278 кг/чов./г., което е с 36 кг/човек/на година повече спрямо 2015 г. (242 кг/чов.год.). Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Стралджа е по-ниска от допустимите стойности.
- ✓ Депонирането е основния метод за обезвреждане и третиране на битовите отпадъци в общината, следван от разделното събиране на отпадъци. Поради липсата на съоръжения за оползотворяване на биоразградими битови отпадъци към момента се наблюдава изоставане по показателя компостиране.

- ✓ Най-голям относителен дял в битовите отпадъци имат фракциите - „градински“ – 23.41%, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др., „инертни материали“ – 48.16%, „хранителни отпадъци“ – 3.79 % и „хартия“ – 1.57%.
- ✓ Рециклируемите отпадъци заемат много голям относителен дял - почти 17.56%, в това число – хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на хартията – 1,57 %, следвано от пластмаса – 1.77 %, метали – 5.06% и стъкло – 1.47 %. Процента на отпадъците от фракция „инертни материали“ е средно – 48.16 %, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят значителни количества пепел и сгурия от отопление на твърдо гориво, строителни отпадъци, пръст и др.
- ✓ В общинския център - гр. Стралджа е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки.
- ✓ Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“ е значителен – 30.88%, в това число - хранителни – 3.79%, градински – 23,41%, дървесни отпадъци – 0.42%, хартия – 3.26%. Според извършен морфологичен анализ разделно събраните биоразградими отпадъци са 126 тона хартия и картон и 228.60 тона градински отпадъци. Следва да се предприемат допълнителни мерки за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците.
- ✓ Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2016 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Стралджа са депонирани 104 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са под допустимите минимални стандарти.
- ✓ Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците от строителство на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци.
- ✓ Необходимо е системно проучване на морфологичния състав на отпадъците, което да позволи идентифициране на съществуващите тенденции и избиране на специфичен подход, свързан с разделното събиране и други дейности по управление на отпадъците.
- ✓ Необходимо е разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки), в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места на общината.
- ✓ Разширяване на информационните кампании за обществеността и бизнеса относно ползите от разделното събиране на отпадъци, координирани с информационните кампании на организациите по оползотворяване, ще допринесе за подобряване на ефективността на системата.
- ✓ Икономически инструмент, който би могъл да доведе до разширяване на разделното събиране, е въвеждане на стимули/отстъпки от такса битови отпадъци за граждани и фирми, които се включват в системите за разделно събиране на отпадъците, в т.ч. от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло.

4.2. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на

личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. посл. изм. и доп.).

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ – Стара Загора контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най – близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда.

Конкретно за община Стралджа източници на шум се явяват ЖП и автотранспорта.

Промислените предприятия на града са изнесени в южната част и производството им е такова, че не натоварват шумово околната среда. През територията на 18 населени места от общината преминават пътища от III клас. По застроителния план на град Стралджа е предвидено изграждане на обходен път в западната част. Железопътният транспорт създава проблеми за гр. Стралджа и с. Зимница. Железопътната линия София – Бургас преминава през двете населени места, а жилищните сгради са разположени в сервитут от 50 м.

Мониторинг на транспортния шум не се извършва на територията на общината. За подобряване на акустичното състояние на общината могат да се проведат различни мероприятия - извършване на ремонт на пътища и линейно засаждане на дървета по протежение на основните пътни артерии.

4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Състоянието на средата се определя от измененията настъпили в основните нейни параметри, следствие от човешката дейност – замърсяване на атмосферата, водите и почвите с производствени и битови вредности от дейността на транспорта, акустично натоварване на средата, йонизиращи и нейонизиращи лъчения, проблемите с третирането на отпадъците.

Основните проблеми, резултат от антропогенната дейност са:

- ✓ Високите нива на шума – резултат от функционирането на транспорта и отделни точкови източници
- ✓ Замърсяването на атмосферата от линейни (транспорт) и точкови (производствени и битови) източници.
- ✓ Йонизиращи и не йонизиращи лъчени.

Разкритите екологични проблеми в голяма степен се дължат на:

- ✓ Преминаване на производствения сектор към по-евтини технологии за снабдяване с топлоенергия, съпроводени с по-високи емисии в атмосферния въздух.
- ✓ Липса на финансови средства в производствения сектор за опазване качеството на атмосферния въздух.
- ✓ Липса на финансови средства за осъществяване на инфраструктурни и благоустройствени проекти за опазване качеството на атмосферния въздух
- ✓ Продължаващ процес на подценяване на ролята на зелената система и хаотичното усвояване на земеделски земи за производствени нужди.

Посочени са зони и/или обекти със специфичен хигиенно-охранителен статут. Към тази категория се отнасят зони, които по силата на съответни наредби, следва да бъдат взети под внимание в процеса на планиране. Зоните и обектите със специфичен санитарно-охранителен

статус са всички водоснабдителни съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, помпените станции за канални води, ГПСОВ, гробищни паркове, депа за отпадъците, кариерите, автосервиси, автогари, гари и летища и много други.

Здравно-хигиенни рискове съществуват и в местата, където обитава предимно население от ромски произход, които имат недостатъчно ефективни водопровод и канализация, инфраструктура, изградени типови постройки и възможности за поддържане на необходимата хигиена. Съществуват реални инфекциозни рискове (вирусен хепатит, морбили и др.), също така стоят на преден план и проблемите с битовите отпадъци и по-специално нерегламентираното им изхвърляне, което може да засегне и живеещото в съседство население. Здравен проблем представлява замърсяването на атмосферния въздух в жилищните зони с дразнещи газове - азотни и серни диоксиди, вещества с общо системен токсичен ефект. Значение имат замърсителите със сензибилизиращо действие (органични частици, алдехиди, феноли, сажди и катрани).

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Източници на това йонизиращо лъчение са вторичното космично лъчение и естествените радионуклиди, намиращи се в атмосферния въздух, почвите, водите, храните и човешкото тяло. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-фона и е специфична за всеки пункт, област, регион.

Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално реме от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечава с данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция

„Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

За територията на община Стралджа няма данни за извършван мониторинг и контрол на радиационната обстановка. Няма данни и за йонизиращи лъчения и негативни влияние върху здравето на хората и околната среда.

ИЗВОЛИ :

- ✓ Акустичната обстановка във всички селища на община Стралджа е благоприятна.
- ✓ Периодичното движение на МПС-та не може да се приеме за друга освен като обичайна характеристика на шума, съобразно вида на двигателя им.
- ✓ Рисков фактор е евентуалното възникване на точкови източници на шум под формата на работилници или ателиета за услуги в рамките на регулация, генериращи шум над пределнодопустимите норми.
- ✓ Радиационният гама фон в областта, в частност и в община Стралджа е в границите на характерните за страната фоновы стойности.
- ✓ Не са наблюдавани повишавания на специфичните активности на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух.

5. Управленски и финансови фактори

5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете и кметските наместници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- ✓ да информира населението за състоянието на околната среда;
- ✓ да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- ✓ да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- ✓ да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- ✓ да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и край селищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- ✓ да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;
- ✓ да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- ✓ да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- ✓ да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- ✓ осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- ✓ събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- ✓ почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии

- от населените места, предназначени за обществено ползване;
- ✓ избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- ✓ разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- ✓ организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- ✓ организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- ✓ предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- ✓ определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- ✓ определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- ✓ да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- ✓ да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- ✓ да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- ✓ да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в Областна администрация – Ямбол и РИОСВ – Стара Загора отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- ✓ да упражнява контрол по спазване на Закона;
- ✓ да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- ✓ при необходимост от извършване на иземвания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, Кметът на общината е длъжен:

- ✓ да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- ✓ изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения Кмета на общината:

- ✓ организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- ✓ издава разрешителни за бране на билки от земи общинска собственост.

В Общинска администрация – Стралджа няма специализирано звено, което да работи в сферата на екологията. В Общината тези дейности се извършват от Кмет - ресорен Заместник кмет – Кметове на населени места и служители в отдел „Териториално, селищно устройство и екология и проекти“.

Контролните функции по дейностите за опазване на околната среда и управление на отпадъците в рамките на общината имат кмета на общината, специалистите от общинската администрация, а конкретно по населени места кметовете на населените места.

Съгласно приетата с решение на Общински съвет Стралджа структура на общинската администрация, отговорното звено за дейностите по опазване на околната среда и в частност по управление на отпадъците е Отдел „Териториално, селищно устройство и екология и проекти“.

При осъществяване на дейностите, свързани с опазване на околната среда Общинска администрация Стралджа работи съвместно с РИОСВ – Стара Загора, Басейнова дирекция – гр. Пловдив и Варна и РЗИ – гр. Ямбол. Извършват се периодични измервания и мониторинг на замърсяванията на компонентите на околната среда на територията на общината.

5.2. Сътрудничество с други институции и организации

Община Стралджа следва да си сътрудничи по проблемите на опазване на околната среда със съседните общини: общините Тунджа, Елхово, Болярово (от област Ямбол), Сливен, Котел (от област Сливен), Сунгурларе, Карнобат и Средец (от област Бургас).

За решаване на проблемите по управление на отпадъците Община Стралджа работи в тясно сътрудничество с останалите общини, членове на РСУО - Ямбол, а именно: Сливен, Ямбол, Нова Загора и Тунджа

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация трябва да си сътрудничи с всички фирми, бизнес организации и граждани на нейната територия.

С фирма „ВиК - Ямбол“ ЕООД в за получаване на разрешение за задоволяване на битовите и производствени нужди – водовземане от градската водопроводна мрежа;

По проблемите на околната среда и здравния статус на населението община Стралджа поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:

- ✓ РИОСВ – Стара Загора;
- ✓ ИАОС;
- ✓ РЗИ – Ямбол към МЗ;
- ✓ Басейнова дирекция "Източноевропейски район" - Пловдив и Басейнова дирекция Черноморски район - Варна;
- ✓ Областна администрация – Ямбол;
- ✓ „Областна дирекция земеделие и гори” – Ямбол, към МЗГ;
- ✓ Отдел „Статистически изследвания - Ямбол“ към НСИ;
- ✓ Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” – Ямбол;
- ✓ ДГС „Сливен“;
- ✓ Областна дирекция по безопасност на храните – Ямбол и др.

5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС

Основната част от дейностите по опазване на околната среда и управлението на отпадъците, за който за последните години са генерирани следните приходи и разходи:

Приходи от местни данъци и такси и извършени разходи за битови отпадъци 2017-2019 г.

Година	2018г.	2019г.	2020г.
	ХИЛ.ЛВ.	ХИЛ.ЛВ.	ХИЛ.ЛВ.
Приходи от такса битови отпадъци	666864	719244	679869
Общо извършени разходи за отпадъци / от тях:	1 111 496	1 059 095	1 083 208
Общо разходи за възнаграждения, социални осигуровки и надбавки на персонала зает пряко с дейностите .	119170	137737	170008
За осигуряване на съдове за съхраняване на битови отпадъци – контейнери, кофи и други.	40380	26226	26800

За събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата, или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им.	262684	244360	276400
За проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци, или други инсталации и съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци.	493362	447876	379000
За почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.	195900	202896	231000

Източник: Община Стралджа

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ.

Разпределението на промила е: на граждани - за жилищни имоти /върху данъчната оценка на недвижими имоти/ - 4,0 промила и за нежилищни имоти на физически лица върху данъчната оценка на недвижимите имоти и на юридически лица и еднолични търговци върху по-високата от данъчна оценка и отчетна стойност на имотите - 10 промила с изключение на с. Зимница, с. Лозенец и гр. Стралджа за жилищни имоти /върху данъчната оценка на недвижими имоти/ - 6,0 промила и за нежилищни имоти на физически лица върху данъчната оценка на недвижимите имоти и на юридически лица и еднолични търговци върху по-високата от данъчна оценка и отчетна стойност на имотите – 12,5 промила.

Други източници на приходи за управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на управление на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда”, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Организирането на системи за разделно събиране на отпадъците, оползотворяване и обезвреждане, които са в съответствие с по-високите изисквания, установени от законодателството, води до повишаване на разходите за управление на отпадъците и едновременно до намаляване на количеството, което се депонира.

За да бъде постигнато съответствие с тези изисквания се предвижда проучване и приемане на механизми за определяне на такса „битови отпадъци” в зависимост от количеството отпадъци.

5.4. Информирание на обществеността

Съгласно чл. 17 от Закона за опазване на околната среда, всеки има право на достъп до налична информация за състоянието на компонентите на околната среда, както и за дейностите или мерките, включително административни мерки, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху околната среда.

Община Стралджа има добре функционираща система за информирание на населението за състоянието на околната среда. Информационното обслужване се състои в събиране и

предоставяне на данни за състоянието на околната среда, информиране обществеността за включването ѝ в предстоящи екологични мероприятия, за участие при разработване и обсъждане на проекти, за изпълнение на конкретни мероприятия и резултатите от тях и т.н.

Информирането на населението на община Стралджа за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Общинската програма за опазване на околната среда, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информация на интернет страницата на общината. Извършва се уведомяване на населението за инвестиционни предложения и допускане изработването на проекти на ПУП.

Информацията се предоставя чрез публикуване в регионални и местни медии и на електронната страница на Община Стралджа, провеждат се информационни кампании за опазване на околната среда. Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в Общината се обявяват публично с обява в областен ежедневник, поставя се обява на таблото в сградата на Общината, изпращат се писма до всички НПО-та в града, които предварително чрез анкетно проучване са заявили, че желаят да бъдат информирани.

Много ефективни форми за изграждане на екологична култура и гражданска позиция в населението са редица проекти, свързани с опазване и възстановяване на околната среда, които община Стралджа разработва и/или участва под някаква форма. Стремешът е да бъдат обхванати и ангажирани всички възрастови групи, като особено внимание се обръща на младите хора. Една от задачите за изпълнението на тази цел е добрата информираност на гражданите относно състоянието на околната среда и дейностите, които се извършват от Общинската администрация за нейното подобряване. Предоставяйки на гражданите възможността да се информират за състоянието на околната среда, те могат активно да участват в екологичната работа на администрацията и въз основа на информацията, която получават да изразява своето мнение и предложения.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ от средата, в която той функционира.

Силни страни. Силните страни са ресурси или други предимства, които притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на околната среда.

Анализът на силните страни на Община Стралджа, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на Общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности /перспективи/ за Общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира Общината в бъдеще.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на Община Стралджа са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение.

Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата“ могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Стралджа през следващите години.

За целите на анализа е използвана цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда.

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)	СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)
✓ Богати природни ресурси. ✓ Наличие на защитени територии и зони от национално и международно значение, включени в НАТУРА 2000. ✓ Красива и чиста природа с богато биологично разнообразие. ✓ Благоприятни условия за производство на екологично чисти продукти. ✓ Наличие на чист атмосферен въздух, липса на сериозни източници на замърсяване на околната среда, на наднормен шум и йонизиращи лъчения. ✓ Изградена система за организирано сметосъбиране във всички населени места в общината и частично въведено разделно събиране на отпадъци. ✓ Наличие на нормативна база и стратегически документи на местно ниво за разрешаване на проблемите по опазване на околната среда.	✓ Лошо състояние на част от елементите на техническата инфраструктура. ✓ Частично изградена канализация. ✓ Заустване на отпадните води в реките. ✓ Основен източник на енергия в общината са твърдите горива. ✓ Високо ниво на депониране на различни видове отпадъци, включително биоразградими. ✓ Липса на система за организирано събиране и оползотворяване на строителните отпадъци. ✓ Неосъществена рекултивация на затвореното общинско депо за ТБО. ✓ Периодично възникване на замърсявания в общината. ✓ Липса на собствени финансови средства за съфинансиране на големи екологични проекти. ✓ Ниска екологична култура на населението. ✓ Слабо развито биоземеделие.
ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)
✓ Потенциал за развитие на биологично земеделие, растениевъдство и животновъдство с висока добавена стойност. ✓ Усвояване на горските ресурси и развитие на предприятия за преработка на диворастящи плодове, билки и гъби. ✓ Изграждане на канализация и ПСОВ във всички населени места на общината. ✓ Използване на нови технологии за възстановяването на екологичното равновесие и за третирането и оползотворяването на отпадъците. ✓ Съхранение на зелените системи и залесителни мероприятия. ✓ Намаляване използването на конвенционални източници на енергия, включително твърди горива, чрез замяната им	✓ Замърсяване на околната среда от антропогенни и други фактори. ✓ Нарастването на енергийните нужди може да доведе до неекологосъобразни решения и увеличаване използването на твърди горива. ✓ Незаконна сеч и браконьерство в горите. ✓ Риск от горски пожари и природни бедствия. ✓ Нарастващи разходи за управление и депониране на отпадъците. ✓ Социална чувствителност към повишаване на такса „Битови отпадъци“. ✓ Недостатъчна държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на

с възобновяеми такива. ✓ Въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение. ✓ Повишаване на екологичната култура на населението за опазване на околната среда. ✓ Усъвършенстване на партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на екологични проекти. ✓ Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.	законовите задължения в сферата на опазването на околната среда. ✓ Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждање на ресурсни проблеми.
--	--

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Стралджа според представите на населението и на общинското ръководство.

ОБЩИНА СТРАЛДЖА - СЪХРАНЕНА ПРИРОДА, ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА, ЕКОЛОГИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА И РАЦИОНАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ЗА ЗДРАВΟΣЛОВЕН ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината в близките 6 години. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ВИЗИЯ

Съхраняването и подобряването на качеството на околната среда и екологосъобразното използване на природните ресурси – гарант за устойчиво развитие на Община Стралджа

1. Цели

Изпълнението на Общинската Програма за Опазване на Околната Среда на община Стралджа цели да се спомогне за постигане на устойчиво решаване на съществуващите екологичните проблеми и за запазване на доброто състояние на околната среда.

Програмата се базира на добре планирани и целенасочени действия свързани с околната среда, развивайки потенциала и предлагаща решения за идентифицирани проблеми в приоритетни области за общината. Тя е разработена по метода на стратегическото планиране и формира екологичната политика на община Стралджа. Отчита влиянието на икономическите и социалните интереси в обществото и създава условия за устойчиво развитие на общността като цяло. Стратегическата част акцентира върху възможностите на местните власти и

заинтересованите страни да инициират качествени промени в сферата на околната среда.

Дефинирането на визията, стратегическата цел и приоритети в Програмата се базира на извършеният анализ, на откритите специфични особености в *SWOT анализа* и на очакванията за развитие на процесите в заобикалящата среда. Въз основа на тях е очертан основните направления и приоритети на развитие на община Стралджа в сферата на околната среда.

Същевременно Програмата е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда на Европейския съюз и интегрира Конвенции за биологичното разнообразие, Конвенцията за борбата с опустиняването и Рамковата конвенция за промените на климата или познати в България като Конвенциите от Рио. В същото време, формулираните цели и приоритети са съобразени с основните стратегически и планови документи подготвени в Република България и имащи пряко отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Програмата е тясно обвързана и отразява ангажиментите на общините, регламентирани от националното екологично законодателство, национални програми и стратегии.

Избраният стратегически подход при разработване на Общинската програма за опазване на околната среда има следните преимущества:

Фокус – позволява концентрация и координиране на ресурси, дейности и действия за постигане на по-голям ефект чрез оптимизация на усилията;

- ✓ *Постигана на най-ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси;*
- ✓ *Повишаване шанса за успешна реализация* посредством въвеждането на заинтересованите страни в процеса на стратегическо планиране и контрола по изпълнението.
- ✓ *Подобряване ефективността на административно управление*, което ще повиши вероятността от успешна реализация не само на Програмата, но и на цялостната общинска политика в областта на околната среда.

Стратегическата част на Програмата позволява да се разглежда като динамична част, която има възможност да бъде допълвана и актуализирана съобразно промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други елементи на обкръжаващата среда оказващи влияние върху протичащите процеси в общината.

1.1. Въз основа на това, главната стратегическа цел се дефинира като:

ГЛАВНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Опазване и съхранение на природните ресурси за достигане качество на околната среда, недопускане на рискове за човешкото здраве

1.2. Специфични стратегически цели

- ✓ **С. Ц. 1:** Поддържане на екологичното равновесие на територията на общината
- ✓ **С.Ц. 2:** Повишаване качеството на околната чрез инфраструктурно и организационно осигуряване
- ✓ **С.Ц. 3:** Подобряване административния капацитет за управление на околната среда и повишаване екологичната култура, информираност и активно участие на гражданите в решаване на екологичните проблеми

1.3. Приоритети

Конструкцията за степенуване на приоритетите и мерките е условно поради тясната

взаимовръзка между тях и дори взаимното им преплитане. При формулирането на целта, приоритети и мерките се търси постигането на синергичен ефект, т.е. постигане на онзи по-висок потенциал (продуктивност) в резултат на взаимодействието на факторите на развитие.

След направения анализ на съществуващото състояние на околната среда в общината се очертават следните приоритетни области, в които е необходимо да се насочат усилията на общинска администрация:

Първата специфична стратегическа цел включва два Приоритета:

Приоритет 1: *Опазване на биоразнообразието и зелената система на общината; ограничаване на последиците от антропогенни въздействия.*

Дейностите по този приоритет ще включват опазването, поддържането и възстановяването на местообитания на видове на територията на общината, както и популяризирането на биоразнообразието. Биоразнообразието е не само природно богатство, но и потенциал за бъдещото развитие на общината. С цел запазване и възстановяване на зелената система на общината ще бъдат включени и конкретни дейности в тази сфера. Антропогенната дейност често оказва негативно въздействие върху околната среда. Предвидени са мерки, насочени към намаляването на последиците от него.

Приоритет 2: *Намаляване интензитета и нивото на въздействие на климатичните промени.*

Климатичните промени предизвикват покачване на температурите на въздуха, увеличаване на засушаванията, влошаване на условията на вегетация на повечето традиционни култури, увеличаване честотата и разрушителната сила на наводненията и градушките, активизация на свлачищата. За ограничаване на размера на климатичните промени най-важно действие е намаляване на емисиите на парникови газове чрез по-голям дял на нисковъглеродната икономика. Другата линия на противодействие изисква планирането и прилагането на мерки за ограничаване на вредното влияние на негативните процеси и явления предизвикани от климатичните промени. За да се увеличи дяла на нисковъглеродната, ефективно използваща ресурсите икономика, икономическото развитие на общината трябва да е насочено към намаляване на емисиите на въглероден диоксид, постигане на структурна промяна към по-малко ресурсоемки продукти и услуги за спестяване на енергия.

Част от дейностите, заложи в програмата са насочени към повишаване на енергийната ефективност в обществен и жилищния сектор, използването на възобновяеми енергийни източници. В селско стопанското производство трябва да се вземат мерки за производство на енергия от земеделска биомаса. Други дейности са насочени към устойчиво управление на горите и залесяване на неземеделски територии.

Адаптацията към последиците от климатичните промени включва всички дейности насочени към подготовка за справяне с неизбежните въздействия от тези промени. Дейностите, които се предвижда да бъдат реализирани, са насочени към почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения, залесяване на обезлесени участъци, устойчиво използване на земите.

Към Втората специфична стратегическа цел се отнасят следните Приоритети:

Приоритет 3: *Изграждане на необходимата техническа инфраструктура за водоснабдяване и пречистване на отпадъчните води.*

Водоснабдителната мрежа на територията на общината е силно амортизирана и има належаща нужда от цялостна модернизация. Дейностите по този приоритет са насочени към изпълнение на мерките, залегнали в Стратегията за ВИК инфраструктурата за изграждане на нови и реконструкция на съществуващи водоснабдителни мрежи, като в резултат от осъществяването

им ще се подобри качеството на средата за живот в района. Насочването към проблемите свързани с канализационната мрежа е пряко следствие от необходимостта на общината и от целите на Стратегията „Европа 2020“ за подобряване управлението на водния цикъл и е в съответствие със Стратегията за изграждане на канализационни системи и пречиствателни станции за отпадъчни води в населените места. На територията на общината към 2013г. няма изградена градска пречиствателна станция за отпадъчни води. Посочените в плана дейности са свързани с изпълнение на националните ангажменти по осигуряване прилагането на европейското законодателство в областта на околната среда.

В сферата на водоснабдителната инфраструктура целта е да се повиши нивото на устойчиво използване на водите, да се подобрят ефикасността на водоползването и условията за съхранение на водата, като се минимизират загубите при пренос и водопотребление. В резултат на модернизираният ще се осигури подобряване качеството на подаваната питейната вода, което ще се отрази върху здравните рискове сред населението на областта. Основните и активни усилия ще се насочат към изграждане на нови, поддръжка, реконструкция и модернизация на съществуващи водопроводни мрежи и съоръжения и пречиствателни станции за питейни води.

Второто направление на приоритета акцентира върху изпълнението на Директива 91/271/ЕИО за отпадните води. Ниското равнище на изграденост на канализационните системи насочва усилията към изграждане на нови, разширяване и реконструкция на съществуващи канализационни мрежи и довеждащи колектори в т. ч. изграждане на пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ). Това ще доведе до подобряване на екологичната обстановка и не на последно място до повишаване на инвестиционната привлекателност на общината.

Приоритет 4: *Ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и човешкото здраве.*

Този приоритет е пряко свързан с оптимизация на системата за управление на отпадъците. Целта е от една страна да се ограничи вредното им въздействие върху здравето на хората и околната среда, а от друга - да се премине към повторната им употреба, с което ще се намали ползването на първични природни ресурси. Ще се търсят възможности по - голяма част от битовите отпадъци и от останалите специфични отпадъчни потоци да бъдат събирани разделно, третираны, рециклирани и оползотворявани, с цел депонирането като метод на третиране на отпадъците да бъде използвано за все по-малки количества отпадъци.

Мерките, които е необходимо да се предприемат по този приоритет са свързани с намаляване генерирането на отпадъци в община Стралджа, с намаляване депонирането на отпадъците, намаляване и постепенно премахване на нерегламентираните замърсявания на земната повърхност в общината и осигуряване на качествена услуга по управление на отпадъците. Чрез директни мерки, включени в програмата трябва да бъдат достигнати националните цели по отношение управлението на различните потоци отпадъци – битови, отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници, отпадъци от опаковки, биоотпадъци, строителни отпадъци.

За постигане на третата специфична стратегическа цел са формулирани следните Приоритети:

Приоритет 5: *Повишаване на административния капацитет и информационната осигуреност*

Подобряването на административния капацитет на общинските служители, пряко ангажирани и отговорни за управлението на околната среда е от ключово значение за цялостната политика по опазване на околната среда. Компетентна и добре подготвена администрация в посочената област е една от целите на Общината.

От съществено значение за качеството на работата на общинската администрация е разработването на централизирана информационна система както за отпадъците, така и за

компонентите на околната среда.

В съответствие с изискванията на Наредба № 2 от 22 януари 2013 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри, ежегодно общинските администрации трябва да представят в ИАОС информация по образци за биоразградимите отпадъци, разделно събраните отпадъци от картони хартия, пластмаса и т.н. Изискванията за информация са много високи и е важно да се осигури нейната пълнота и достоверност. Също така осигуряването на достатъчни и надеждни данни за образуването, състава, събирането, оползотворяването и обезвреждането на различните видове отпадъци е от съществено значение за правилната оценка на съществуващото състояние и за осъществяване на ефективно планиране и контрол на дейностите по управление на отпадъците.

Приоритет 6: *Участие на обществеността в решаването на проблемите на околната среда и повишаване на екологичната образованост на жителите*

Активното участие на гражданите може да бъде добра инвестиция в по-ефективно управление, като всеки от участниците допринася със своя опит и знания. Процесът носи полза и за двете страни. Насърчава се диалога между институциите, гражданите получават възможността да се запознаят по-пряко с работата на общинската власт и да изразят своето мнение. Гражданите имат възможност да идентифицират екологичните проблеми и недостатъци в населеното място, да разработват идеи и набелязват възможни подобрения. Важно е да се осигури и възможност за участие на гражданите в решаване на въпроси, касаещи почистване на улични и крайблокови пространства, озеленяване на малки територии до дома и т.н. Изборът на подходящ метод на взаимодействие с гражданите е от ключова важност за успешното гражданско участие.

Модели на участие на граждани ще бъдат обществени обсъждания, граждански консултации и др.

Необходимо е да се развие екологичната култура на населението от различните възрастови групи на територията на община Стралджа. Това изисква създаване на условия за включване на гражданите в инициативи по опазване на околната среда и запознаването им с начините и средствата за опазване на околната среда.

Осигуряване на публичен достъп до информация относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ще се осигури чрез интернет платформа.

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Изборът на проекти е съобразен с възможностите на общината за изпълнение в рамките на настоящия програмен период, при постигане на вътрешна съвместимост и подчиненост на всяка една от дейностите.

С. Ц. 1: Поддържане на екологичното равновесие на територията на общината

Приоритет 1: *Опазване на биоразнообразието и зелената система на общината; ограничаване на последиците от антропогенни въздействия.*

Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Изграждане на маршрути и екопътеки в местността „Мараш“	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа

Проучване и оценка на биологичното разнообразие на територията на общината и популяризирането му	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Възстановяване на влажни зони в бившето Стралджанско блато	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, държавен бюджет	Община Стралджа, МОСВ
Възстановяване на съществуващите паркове в населените места на общината	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подновяване и поддръжка на уличното озеленяване в община Стралджа	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Рекултивация на нарушени от добивната дейност терени и почви	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа

Приоритет 2: Намаление интензитета и нивото на въздействие на климатичните промени.

Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Използване на геотермални води в отоплителните инсталации на обществени сгради /образователни, здравни, административни и др. / или за други цели	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на ефективна система от слънчеви колектори на общински сгради	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Въвеждане на енергийно ефективни мерки в сградите, общинска собственост и провеждане на разяснителна кампания за въвеждане на такива в жилищните сгради	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подмяна на уличното осветление с фотоволтаични лампи в Община Стралджа	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа

Производство на енергия от земеделска биомаса	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, частни инвестиции	Частен сектор
Прилагане на различни форми на стопанисване на общински земи в това число слабопродуктивни земи и изискване за прилагане агроекологични схеми при обработването им	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Залесяване на земи от Общинския горски фонд	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Създаване на нови горски масиви в непродуктивни и ниско продуктивни земеделски земи	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на системи и обекти за наблюдения, ранно предупреждение и за защита на общински горски територии от пожари в Стралджа, Лозенец, Каменец и Войника	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Поддържане и разширяване на минерализованите ивици и просеки в общинските горски територии на с. Войника, Каменец, Стралджа и Лозенец	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на охранителен канал, с. Воденичане	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Корекция дере – с. Иречеково	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа

Изграждане на отводнителен канал в западната част на гр. Стралджа	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
---	---------------	--	-----------------

С. Ц. 2: Повишаване качеството на околната чрез инфраструктурно и организационно осигуряване

Приоритет 3: Изграждане на необходимата техническа инфраструктура за водоснабдяване и пречистване на отпадъчните води.

Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Интегриран проект за изграждане на ПСОВ, разделна канализация и водопроводна мрежа в гр. Стралджа	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Доизграждане на смесена канализация и изграждане на ПСОВ в с. Зимница	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на канализация, ПСОВ и подмяна водопровод на с. Воденичане	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подмяна на вътрешната водопроводна мрежа - с. Иречеково	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подмяна външен водопровод с. Маленово	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа

Приоритет 4: Ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и човешкото здраве.

Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Изготвяне на морфологичен анализ на генерираните отпадъци в общината	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Поддържане на ефективна система за организирано събиране и транспортиране на отпадъци	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа

Актуализация и оптимизация на транспортните маршрути за сметоизвозването с крайна точна – регионално депо	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими отпадъци	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа
Въвеждане на домашно компостиране	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на компостираща инсталация	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Натрупани средства от отчисления за обезвреждане на отпадъци, Общински бюджет	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Обособяване на площадки за временно съхранение на растителни отпадъци в населени места от общината	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Обособяване на торищни площадки в населените места с голям брой животни	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, частни инвестиции	Община Стралджа, частен сектор
Осигуряване на регламентирана площадка за третиране и обезвреждане на строителни отпадъци	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Натрупани средства от отчисления за обезвреждане на отпадъци, Общински бюджет, частни инвестиции	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Въвеждане на системи за разделно събиране на различни специфични потоци отпадъци	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Сключване на договори с организации по оползотворяване за различни специфични потоци отпадъци	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа

Разширяване и подобряване на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки	2021 – 2027г.	Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа, ООп
Изграждане на съоръжения за третиране и обезвреждане на специфични потоци отпадъци	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Периодично почистване на нерегламентирани замърсявания	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа

С. Ц. 3: Подобряване административния капацитет за управление на околната среда и повишаване екологичната култура, информираност и активно участие на гражданите в решаване на екологичните проблеми

Приоритет 5: *Повишаване на административния капацитет и информационната осигуреност*

Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Информационно обезпечаване на общината с данни за състоянието на компонентите на околната среда	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Въвеждане и поддържане на система за събиране на данни за специфичните отпадъчни потоци	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа

Приоритет 6: *Участие на обществеността в решаването на проблемите на околната среда и повишаване на екологичната образованост на жителите*

Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Провеждане на информационни кампании сред бизнеса и населението относно състоянието на околната среда и екологичното законодателство	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа

Провеждане на информационна кампания сред обществеността за възможностите за намаляване генерирането на битови отпадъци и за разделно събиране на отпадъците	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Информационно – разяснителна кампания сред обществеността за недопускане на нерегламентирани замърсявания	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Провеждане на информационни кампании за опазване на биоразнообразието	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Издаване и разпространение на информационни материали, свързани с околната среда	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа
Провеждане на обучение на ученици по актуални екологични въпроси	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Провеждане на тематични екологични конкурси за деца и ученици	2021 – 2027г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа
Създаване и поддържане на раздел в сайта на общината предоставящ актуална информация за компонентите на околната среда и дейностите на общината	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Участие на населението в национални и световни кампании, свързани с опазване на околната среда	2021 – 2027г.	Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Провеждане на ежегодни кампании за почистване на замърсени терени в населените места	2021 – 2027г.	Общински бюджет	Община Стралджа

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската Програма за опазване на околната среда на община Стралджа може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- ✓ Използване на показатели за наблюдение и оценка

- ✓ Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи.

В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ.

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината.

Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи.

Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.

Източници на финансиране на екологични проекти

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- ✓ Общинския бюджет;
- ✓ Държавния бюджет;
- ✓ Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- ✓ Националния доверителен екофонд;
- ✓ Публична инвестиционната програма на МС;
- ✓ Кохезионен фонд;
- ✓ Европейски фонд за регионално развитие;
- ✓ Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- ✓ Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- ✓ Финансов механизъм на ЕИП;
- ✓ Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. (СПРЗСР);
- ✓ Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027 г.;
- ✓ Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- ✓ Механизъм „съвместно изпълнени“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- ✓ Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- ✓ Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2027 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице, най-често еколога на общината. Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет.

Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя **в срок до 31 март** и се публикува на Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – Стара Загора /ИАОС/.

Препоръчва се Годишният доклад да съдържа информация за:

- Същността на общинската политика за опазване на околната среда;
- Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките;

- Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване;
- Осъществяваните мероприятия за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката.
 - ✓ За осъществяване на мониторинга се използват следните документи:
 - Въпросници;
 - ✓ Протокол за предаване на въпросниците;
 - ✓ Протокол за приемане на попълнените въпросници;
 - ✓ Анкетни карти;
 - ✓ Протоколи от провеждане на публични мероприятия;
 - ✓ Матрични карти за оценка на индикаторите;
 - ✓ Мониторингови доклади.

Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнение на тази политика.

Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика.

Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Община Стралджа има разработена и функционираща вътрешна система за финансово управление и контрол, която на практика покрива изискванията за контрол върху законосъобразността на прилаганите инструменти при изпълнение на общински политики.

В този смисъл съществуващите субекти на контрол, вътрешни за общината и техните правомощия се уреждат от действащата вътрешна система за финансово управление и контрол. Формите и методите на работа за тях се предопределят от нормативните изисквания с вътрешен и външен характер.

Реализирането на Програмата за опазване на околната среда на община Стралджа е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- ✓ Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.
- ✓ Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие

2030 г.

- ✓ Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028 г.
- ✓ Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.
- ✓ Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.
- ✓ Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
- ✓ Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
- ✓ Национална програма за развитие: България 2030
- ✓ Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- ✓ Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- ✓ Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- ✓ Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- ✓ Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци
- ✓ Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа
- ✓ Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда
- ✓ Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851) относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- ✓ Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
- ✓ Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива
- ✓ 91/157/ЕИО;
- ✓ Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- ✓ Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- ✓ Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- ✓ Директива 75/439/ЕИО относно отработени масла;
- ✓ Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства;
- ✓ Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили;
- ✓ Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- ✓ Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид;
- ✓ Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/;
- ✓ Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води;
- ✓ Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци;
- ✓ Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по

- отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.
- ✓ Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
 - ✓ Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
 - ✓ Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
 - ✓ Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по – чист въздух за Европа
 - ✓ Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.
 - ✓ Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
 - ✓ Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.
 - ✓ Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.
 - ✓ Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.
 - ✓ Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.
 - ✓ Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.
 - ✓ Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за преобоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
 - ✓ Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
 - ✓ Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.
 - ✓ Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща
 - ✓ Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.
 - ✓ Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане:31976L0160.
 - ✓ Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.
 - ✓ Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.
 - ✓ Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.
 - ✓ Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници 31991L0676.
 - ✓ Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива

2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им

- ✓ Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.
- ✓ Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.
- ✓ Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.
- ✓ Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409
- ✓ Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини.
- ✓ Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.
- ✓ Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.
- ✓ Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.
- ✓ Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049.
- ✓ Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05.1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.
- ✓ Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- ✓ Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбивы птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- ✓ Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.
- ✓ Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- ✓ Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- ✓ Закон за опазване на околната среда
- ✓ Закон за водите
- ✓ Закон за управление на отпадъците
- ✓ Закон за чистотата на атмосферния въздух
- ✓ Закон за почвите
- ✓ Закон за защита от шума в околната среда
- ✓ Закон за подземните богатства
- ✓ Закон за опазване на земеделските земи
- ✓ Закон за биологичното разнообразие
- ✓ Закон за лечебните растения
- ✓ Закон за защитените територии
- ✓ Закон за защита на растенията
- ✓ Закон за защита на животните
- ✓ Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати
- ✓ Закон за устройство на територията

- ✓ Закон за местните данъци и такси
- ✓ Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- ✓ Наредба №7 от 22 декември 2003 г. с посл. изм. ДВ. бр.21 от 1 Март 2013 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;
- ✓ Наредба №7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- ✓ Наредба №12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, с посл. изм. и доп. ДВ бр.79 от 8 октомври 2019 г.;
- ✓ Наредба №11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ бр. 25/2017 г., в сила от 24.03.2017 г.;
- ✓ Наредба №1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води, с посл. изм. и доп. ДВ бр.102 от 23 Декември 2016 г.;
- ✓ Наредба №2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, с посл. изм. и доп. ДВ бр.30 / 09.12.2011 г.;
- ✓ Наредба №3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- ✓ Наредба №1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите, с посл. изм. и доп. ДВ бр.20 от 15 март 2016 г.;
- ✓ Наредба №6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти, с посл. изм. и доп. ДВ бр.24 от 23 март 2004 г.;
- ✓ Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, с посл. изм. и доп. ДВ бр.6 от 16 януари 2018 г.;
- ✓ Наредба №2 от 8 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване, с посл. изм. и доп. ДВ бр.48 от 27 юни 2015 г.;
- ✓ Наредба №12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, с посл. изм. и доп. ДВ бр.15 от 21 февруари 2012 г.;
- ✓ Наредба за ползването на повърхностните води, обн. ДВ бр. 100 от 16 декември 2016 г.
- ✓ Наредба №26 (посл. изм. ДВ. бр.30 от 22 Март 2002 г.) за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- ✓ Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- ✓ Наредба №2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- ✓ Наредба №4 от 5.04.2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.82 от 5 Октомври 2018 г.) за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;

- ✓ Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.
- ✓ Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- ✓ Наредба №7 от 19.12.2013 год., посл. изм. и доп., ДВ бр. 7 от 20.01.2017 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
- ✓ Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.
- ✓ Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;
- ✓ Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- ✓ Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;
- ✓ Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017 г.;
- ✓ Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- ✓ Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр.37 от 21 Април 2020 г.);
- ✓ Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- ✓ Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- ✓ Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- ✓ Наредба №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- ✓ Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия, обн. ДВ бр. 15 от 16 февруари 2007 г.;
- ✓ Наредба №4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите;
- ✓ Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.;
- ✓ Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, посл. изм. ДВ бр.66 от 10.08. 2018 г.;
- ✓ Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии с посл. изм. ДВ бр.55 от 7 юли 2017 г.;
- ✓ Наредба №54 от 13 декември 2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, обн. ДВ бр.3 от 11 януари 2011 г.;
- ✓ Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на

стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението, с посл. изм. и доп. ДВ. бр.26 от 29 Март 2019 г.;

- ✓ Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България, изм. ДВ бр.40 от 16 Май 2006 г.;
- ✓ Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения;
- ✓ Наредба №9 от 14 март 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002 г.;
- ✓ Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;
- ✓ Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;
- ✓ Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007 г., посл. изм. и доп., бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г.
- ✓ Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда
- ✓ Интегрирана териториална стратегия за развитие на северозападен район 2021-2027 г.
- ✓ Наредба №1 за поддържане и опазване на обществения ред, чистотата и общинското имущество на територията на община Стралджа, (приета с Решение №480, Протокол №44/30.08.2018 г., публикувана на 04.09.2018 г.);
- ✓ Наредба №4 за опазване на околната среда на община Стралджа;
- ✓ Наредба №9 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги – 2017 г.(актуализирана с Решение №585 на Общински съвет - Стралджа, Протокол №54/25.04.2019г., публикувана на 30.04.2019 г.) ;
- ✓ Наредба №13 за определяне размера на местните данъци в община Стралджа (актуализирана с
- ✓ Решение №50, Протокол №6/28.01.2020 г., публикувана на 31.01.2020 г.);
- ✓ Наредба № 16 за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Стралджа (актуализирана с Решение №556, Протокол №52/28.02.2019 г.);
- ✓ Наредба №18 за управление на отпадъците на територията на Община Стралджа (приета с Решение №624, Протокол №60/30.08.2019г., публикувана на 02.09.2019 г.);
- ✓ Наредба №22 за реда за управление на горските територии – собственост на община Стралджа от 2014 г.
- ✓ Наредба №24 за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях от община Стралджа – 30.06.2015 г.

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ГПСОВ	Градски пречиствателни станции за отпадни води
ДБ	Държавен бюджет

ДЛ	Държавно лесничество
ЕРЕВВ	Европейския регистър на емисиите на вредни вещества
ЕРИПЗ	Европейски регистър за изпускане и пренос на замърсители
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗЗВВХВПП	Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИСПА	Инструмент за структурни политики по присъединяването
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КР	Комплексни разрешителни
ЛУП	Лесоустройствен план
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НДНТ	Най-добри налични техники
НПОБР	Национален план за опазване на биологичното разнообразие
НПО	Неправителствени организации
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НСОБР	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОСПД	Национална стратегия по околна среда и План за действие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОБ	Общински бюджет
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност”
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление”
ПД	План за действие
ПДК	Пределно допустими концентрации
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
ТБО	Твърди битови отпадъци
dka	Декар
ха	Хектар
t	Тон

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Описание на основните видове лечебни растения, местоположението на естествените им находища и приложението им

Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Стралджа 2021-2027 г.

✓ Дъбове :

От най-разпространените лечебни растения се явява основните дървесени видове като благауна (*Quercus conferta*), летния дъб (*Quercus robur*). Благауна се среща повсеместно в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (0 – 500 м.н.в.) в чисти или смесени с други дъбове насаждения. С лечебна цел се използва кората от клоните или стъблата на по- младите дървета, която съдържа дъбилни вещества, танини и др. Дъбови кори се добиват и от летния дъб, който се среща по-ограничено заедно с полския ясен предимно в подпояса на крайречните и лонгозни гори (0 – 700 м.н.в.).

Дъбът се смята за добър диуретик. Дъбът съдържа танин. Листата и жълдите на дъба са отровни за едрия рогат добитък – коне, овце и кози, тъй като в големи количества таниновата киселина става токсична. Причинява се увреждане на бъбреците и гастроентерит. Симптомите на отравяне включват липса на апетит, запек, диария (която може да съдържа кръв), кръв в урината и колики. Изключение правят домашните свине, които могат да се хранят изцяло с жълди в подходящи условия. Жълдите, също са годни за консумация от хората в преработен вид, след извличане на танина.

✓ Сребролистна липа

Най-голямо разпространение от липите има сребролистната липа (*Tilia argentea*). В естествено състояние тя се среща единично в състава на насажденията най-вече със северно изложение в землището на село Войника, но фактически от тези дървета по една или друга причина не може да се добива липов цвят, в големи количества. Може да се добива от местното население, но само за лични нужди.

Цветовите от липа (липов цвят) притежават потогонно, леко дезинфекционно (противомикробно), противоспастично, противовъзпалително и диуретично действие. Липата се използва под формата на чай при остри катарни на горните дихателни пътища (ларингит, трахеобронхит) и други температурни състояния. Като леко диуретично средство липовият цвят намира приложение за лечение на някои заболявания на пикочните пътища. Под формата на запарка или отвара липовият цвят се използва още и външно за гаргара при възпалителни заболявания на гърлото и устната кухина. В народната медицина се препоръчва отвара от липов цвят под формата на бани при изгаряния, кожни обриви, възпалени хемороидални възли, ставни болки.

✓ Бял бор

В горите собственост на община Стралджа е внесен изкуствено белия бор (*Pinus sylvestris*), на който използваемите части съдържат етерични масла, смоли, витамини и други полезни вещества. Смолата се прилага при белодробен абсцес и хемороиди. Разтопена смола, смесена с мас по равни части се използва при рани от протриване и циреи.

Вътрешно приложение: 1 супена лъжица борови връхчета се слага в 600 мл вода. Ври 10 минути. Пие се по 100 мл преди ядене 4 пъти дневно, подсладено с мед.

Белият бор има противовъзпалително, отхрачващо, омекчаващо лигавиците действие; разширява кръвоносните съдове и разтваря камъните в пикочния мехур, при бронхити, ангина, туберкулоза, при простуда (за инхалации и разтривки), ишиас, камъни в бъбреците и пикочния мехур. Боровите връхчета се използват при задух, подагра, хемороиди. На по- сериозни ресурси от това лечебно растение обаче не може да се разчита, защото то е извън ареала си и след една определена възраст започва масово да съхне.

✓ Орех

На територията на общинските гори има няколко големи площи с орехови култури, въпреки

че повечето от тях са в лошо състояние, останалите могат да се използват за извличането на лечебните свойства от ореха. Основните свойства на листата, корите и зелената обвивка на плодовете на ореха са противовъзпалително, запичащо, тонизиращо нервната и храносмилателната система.. Листата и зелената обвивка на плодовете най- често се прилагат за укрепващи бани при рахит, екземи, възпаления на кожата, на венците, на стомаха, на червата, при бяло течение у жените, хемороиди, кървене, нередовна менструация, опаразитяване с чревни глисти, и др. Плодовете се прилагат при захарна болест и други смущения в обмяната на веществата.

Вътрешно приложение - приготвя запарка от една супена лъжица сухи листа с 250 см³ вряща вода, която се изпива за 1 ден.

Външно приложение - листата се използват под формата на отвара, която се приготвя от 3-5 супени лъжици сухи листа, които се варят 15 мин в 1/2 л вода. Отварата се употребява за промивки и компреси. Пресните листа се прибавят във водата за баня на малки деца (десетина листа за едно къпане).

Лечебни съставки: листата съдържат танини, флавоноиди, горчиви вещества, дъбилни вещества, провитамин А, витамин С, етерично масло, минерални соли и др.

✓ Акация

Водните извлеци от цветовете притежават температуропонижаващо и отхрачващо действие. В по-големи дози действуват очистително на дебелите черва. Спиртен извлек от млади клончета понижава повишената стомашна киселинност, притежава пикочогонно действие и понижава кръвното налягане. Акациевият мед укрепва целия организъм и предпазва от заболявания на дихателните пътища и храносмилателната система.

Използват се цветовете кората и листата. Цветовете на акацията съдържат етерично масло, флавоноиди, танини. В кората се намират отровни вещества. Действие и приложение: Листата и цветовете се прилагат при бронхити, трахеобронхити, високо кръвно налягане, повишена киселинност на стомашния сок, жлъчнокаменна болест, невралгии.

Начин на употреба - Половин лъжица изсушени цветове се запарват с 500 мл вряща вода. Престояват около 20 минути. Пие се по 1 кафеена чашка 2—3 пъти дневно.

Листата и кората на билката са отровни! Лечението се назначава и контролира от лекар, като се предпочитат цветовете, които се смятат за по-безвредни.

В състава на повечето дъбови насаждения влизат единично или с по 1-2 десети и много други дървесни видове – мъждрян, бряст, мекиш, габър и горскоплодни – брекиня, махалебка, киселица и други. Полският бряст (*Ulmus campestris*), мъждрянът (*Fraxinus ornus*), габърът (*Carpinus betulus*) и мекишът (*Acer tataricum*), от които се извличат дроги предимно от кората, не се срещат в компактни чисти насаждения а само единично в състава на горите. Състоянието им е добро, но ресурсите са твърде разпръснати и в незначителни количества, за да имат някакво значение за билкосъбиране. По подобен начин стоят нещата и с горскоплодните видове – брекиня (*Sorbus torinalis*), махалебка (*Prunus mahaleb*) и киселица (*Malus sylvestris*). На територията на общината те се използват предимно с ловностопанска цел. Тук е мястото да се споменат бялата върба (*Salix alba*), от която с лечебна цел се използват корите и листата, (подотдели 297 т, у, х и др.).

1.2 Храсти

Горите собственост на община Стралджа са светлолюбиви, рехави, на повечето места с разкъсан склоп, което е особено благоприятно за развитието на гъст подлес от храсти. Повечето от тях са лечебни растения.

✓ Драка (*Paliurus spina-christi*)

В народната медицина се използва като отхрачващо средство, за успокояване на еластична кашлица. Прилага се при магарешка кашлица и хроничен бронхит. Препоръчва се за лечение на хипертонията и някои кожни заболявания (екземи и др). Използват се плодовете.

Начин на употреба: Приготвя се отвара от 1 супена лъжица плодове с 1/2 л вода, която се пие по 1/2 чаена чаша преди ядене.

Съдържат дъбилни вещества и флавоноловия гликозид рутин.

✓ *Дрян (Cornus mas)*

В народната медицина с отвара от плодовете на Дряна се лекува простуда и треска, а с отвара от листата - стомашно-чревни болести. Дренките действат запичащо, кръвоспиращо и понижават температурата. Плодовете и кората имат още противовъзпалителни, противоанемични свойства. Отварата действа и за успокояване при възпалени венци. Дренките съдържат плодови киселини, захари, както и Витамин С в големи количества. Прилагат се още при кръвоизливи от стомашно-чревния тракт, колит, подагра, анемия, заболявания на пикочните пътища, пясъци и камъни в бъбреците. Специално корите от младите клонки се използват за лечение на блатна треска. Използват се плодовете на Дряна.

Начин на употреба: Запарка се прави от 5–10 г сухи плодове на 250 см³ вряща вода, която се изпива на 1–2 пъти. Може да се използва и за гаргара при кървящи венци.

Лечебни съставки : флавонола рутин, витамин С, рганични киселини, захароза, пектин. Среща се повсеместно.

✓ *Червен глог (Crataegus monogina)*

Използва се за лечение на сърдечносъдови заболявания - леки форми на хипертония, сърдечни неврози, гръдна жаба, атеросклероза, безсъние, нервна възбуда, повишена функция на щитовидната жлеза и др. Използват се листата с цветовете или само цветовете, или плодовете.

Начин на употреба: Прави се запарка от глогов цвят, като 1 супена лъжица от билката се залива с 250мл вряща вода и се оставя да кисне 2 часа. Пие се по 1 винана чаша (около 200мл.) 3 пъти дневно. В аптеките се приготвя и отпуска глогова тинктура (1:5), от която се взема по 20 капки 2-3 пъти дневно. У нас е създаден препарат от глог, наречен "Кратемон", който се прилага за лечение на коронарна болест.

Лечебни съставки: Главните действащи вещества са флавоноидите - хиперозит, крерцетин, витексин и др. - общо над 15 на брой. От другите фенолни съединения се съдържат кафената и хлорогенова киселина, левкоцианидин, както и катехи.

✓ *Трънка (Prunus spinosa)*

Билката има запичащо и противовъзпалително действие. Плодовете на трънката със стипчивия си вкус са привлекли вниманието на народните лечители. Те се прилагат като запичащо средство при стомашно-чревни разстройства. Цветовете се използват като успокояващо, пикочогонно, потогонно и очистително средство. Прилагат се при възпаления на бъбреците и пикочния мехур, при болезнени състояния (невралгии, болки в стомаха, ревматизъм, колики на жлъчния мехур и др.).Използват се цветовете и плодовете

Начин на употреба: 6-8 изсушени плода се заливат с 250 см³ вода и се варят, докато водата намалее с 1/3. Чаят се прецежда и се изпива на 2-3 пъти за 1 ден. Цветовете се прилагат в 2% запарка (2 чаени лъжички цветове се заливат с 250 см³ вряща вода и киснат 8 часа). Запарката се изпива за 1 ден.

Лечебни съставки: Цветовете съдържат флавоноиди, главно кемпферол, кемпферол - 3,7-дирам-нозид и кверцетин; малко цианогенни гликозиди, захари и др. Плодовете съдържат захари (глюкоза и захароза), пектинови и дъбилни вещества, антоцианови багрила, витамин С, органични киселини и др.

✓ *Шипка (Rosa canina)*

В традиционната българска медицина, плодовете от шипка се използват като високовитаминен източник, които повишава защитните сили на организма. Използва при бронхиални и стомашно-чревни заболявания, поради съдържанието на танини и пектини. Комбинацията на витамин С и другите съставки в плодовете от шипка стимулират образуването на червени кръвни клетки, засилва съпротивителните сили на организма и повишава работоспособността. Тя е изключително полезна за укрепване на сърцето и кръвоносната система.

Шипката повлиява особено благотворно на функцията на черния дроб, а също така понижава нивото на кръвната захар, което своевременно я прави подходяща за болни от диабет. Препоръчва се при умствена и физическа умора, анемия, авитаминоза, простудни заболявания и др. Използва при лечение на хиповитаминоза (състояние след тежко боледуване) и авитаминоза, тъй като тя повишава жизнения тонус и работоспособността на организма. Използва при изгаряне. За да се лекуват рани от изгаряне се нуждаете от венечните листа на цветовете. Екстрактът от шипки помага за намаляване на болки в ставите. Плодовете на шипката имат запичащо за стомаха свойство. Още от векове, се използват в народната медицина. В различните страни се е използвала за най-различни заболявания. В Русия се е употребявала за лечение на камъни в бъбреците, язва, гастрит, колит. В Китай билката е ползвана като средство против глисти. Използват се плодовете на шипката. Те представляват един своеобразен склад за витамини. Нормализира храносмилането.

Начин на употреба: Консумира под формата на чай, сладка, вино и др. Чай от шипка: 1 с.л. сушени шипки се прибавя в 250 мл кипяща вода. След около час се прецежда и се пие. Помага за намаляване на стреса и тонизиране на организма. Сироп: особено полезен е за бебета и малки деца, като хранителна добавка.

Лечебни съставки: В плода има богато съдържание на керотин (провитамин А 7%); витамин С; пектини (около 11%); отгични киселини (ябълкова и лимонена); масло (около 2%); незаместими мастни киселини (Омега-3 и Омега-6); витамин В1 (около 430 мг%) и витамин В2; ликопен; витамин РР и витамин К; флавоноиди - рутин, кемпферол, кверетин; захари (предимно захароза, около 2.5%), дъбилни вещества и минерални соли (около 3.25%), най-вече калиеви (около 512 мг%), калциеви (около 50 мг%), натриеви (около 47 мг%), фосфорни (около 54 мг%), и магнезиеви (около 122 мг%) соли. Шипковият плод няма аналог в растителния свят, по съдържанието на витамин С. В 100гр плод се съдържа около 2г витамин. Съдържанието на минерални соли е високо- калиеви, магнезиеви, фосфорни, калциеви и др. В семената на шипката има съдържане на витамин Е.

✓ *Смрадлика (Cotinus coggygria)*

В районите с основна скала от варовик е много разпространена. Тя се среща под склопа на насажденията, но на отделни места покрива изцяло някои голини и поляни, като достига височина 1 – 1,5 метра. По-концентрирани находища са установени в района на Мараша (отдели 300-303). Листата на смрадликата са особено ценни, защото съдържат до 25% дъбилни вещества, етерични масла, флавоноиди и други. Състоянието на ресурсите е добро, макар че местообитанията са предимно бедни и по-каменливи, защото химичния състав на растението естествено го предпазва от паша. Смрадликата действа антисептично, противовъзпалително и кръвоспиращо. Прилага се с много добър ефект при хемороиди (за бани), бяло течение (за вагинални промивки), трудно заздравяващи рани, афти на устната кухина, стоматити, пиорея, възпаление на венците и др. В българската народна медицина смрадликата се използва при кръвохрачене, възпаление на червата и стомаха, при бъбречни заболявания, диария, киселини в стомаха.

1.3. Тревисти растения

Много ценни билки са и някои тревисти растения, които се срещат в района на стопанството, главно по поляните, дивечовите ниви и ливади

✓ *Жълт кантарион (Hypericum perforatum)*

Народното наименование на билката е „христова кръв“ или „христова чудотворка“

Среща се много рядко на територията на стопанството главно по Бакаджика - широко известен е като средство за билково лечение при депресия.

Жълтият кантарион притежава разнообразни и много полезни свойства. Действа противовъзпалително, противомикробно, ранозаздравяващо и противоязвено, тонизира нервната система, има подчертан кръвоспиращ ефект, подобрява оросяването на сърдечния мускул, засилва сърдечната дейност, леко понижава артериалното налягане, има пикочогонен ефект. Съставката хиперицин има меко антидепресивно действие. Използва се при производството на

много лекарствени препарати. Жълтият кантарион може да бъде полезен при лечение на алкохолизъм, въпреки че дозировката и ефикасността не са проучени в детайли. По последни данни се предполага, че ежедневно лечение с жълт кантарион може да облекчи най-често срещаните физически и поведенчески симптоми, свързани с предменструалния синдром. Външно, маслото от жълт кантарион се използва за лечение на рани, ожулвания и първа степен изгаряния.

Билката и цветовете съдържат различни полифеноли: флавоноиди (рутин, кверцетин), фенолни киселини.

✓ *Риган (Origanum vulgare)*

Среща се на същите места като жълтия кантарион, в относително добро количество и състояние и билката може да бъде добивана.

Риганът има отхрачващо действие, успокоява кашлицата. Действа потогонно при коклюш, трахеит, остър и хроничен бронхит. Помага при спазми и болки в стомаха и червата, при метеоризъм. Риганът има нервно успокоително действие. Поради съдържанието на етерично масло той има антисептично действие. Успокоява нервната система. Билката стимулира секрецията на храносмилателните, потните и бронхиалните жлези, възбужда апетита, засилва перисталтиката на червата. Риганът има ефективно анти-бактериално свойство. Доказано е, че в един грам риган има 42 пъти по-голяма антиоксидантна сила в сравнение с ябълките, 15 пъти повече - от портокалите, 30 пъти повече - от картофите и 4 пъти повече - от боровинките. Риганът е богат на нутриенти и е добър източник на фибри, които предпазват от причиняващите рак токсини, също така понижава нивото на холестерола.

Риганът се отглежда като културно растение заради ароматичното си масло, което се съдържа в цялата надземна част и особено в цветовете. Маслото намира широко приложение в парфюмерията. Използват се цветоносните върхни части на растението, които се събират по време на цъфтежа. Отрязват се на около 20 см от върха

Начин на приложение: билката се приема под формата на чай: една супена лъжица се залива с половин литър кипяща вода и се оставя да кисне 1 час. Пие се по една чаша 4 пъти на ден, преди ядене. Използва се при простудни заболявания и при хранителни смущения. Риганът се пие и като обикновен чай.

Риган се приема под формата на запарка: при лишеи и обриви при малки дена: 100гр от билката се варят в три литра вода за 10 мин. Отварата се прецежда и се прибавя във водата, с която детето се къпе.

Лечебни съставки: В диво състояние, риганът се среща почти навсякъде у нас. Най-често се появява по сечищата из горите, край горските пътеки, покрай пътищата и по влажните места. Расте из храсталаци и сечища, по каменливи места и в редки гори предимно в предпланините и планините из цялата страна до към 1600 м надморска височина.

✓ *Бял равнец (Achillea millefolium)*

Притежава противовъзпалително действие за лечение на фебрилни състояния. Подобрява кръвоснабдяването, спомага за понижаване на кръвното налягане. Използва се за лечение на рани, при вътрешни и външни кръвоизливи, при хемороиди. Има известно ободряващо и болкоуспокояващо действие.

Начин на употреба: Приготвя се запарка, като 15 г оситнена билка се залива с 200 см³ вряща вода. След като изстине, запарката се пие по 1 супена лъжица преди ядене 3 пъти дневно. С нея може да се прави гаргара при кървящи венци, възпаление на устната лигавица и др. Запарката трябва да се прилага в продължение на 1—2 седмици, за да се получи добро лечебно действие.

Лечебни съставки: В надземната част се съдържа от 0,20 до 0,50% етерично масло, чиято главна съставка е хамазуленът (50%), образуващ се от горчивия сесквитерпенов лактон матрицин (0,05—0,10%) при дестилация на растението с водни пари. Освен хамазулен етеричното масло съдържа сесквитерпена α -кариофилен и други моно- и бициклични терпени: α - и β -пинен,

циенол, туйон, камфора, борнеол, сложни естери. Билката съдържа още горчивото вещество ахилеин, дъбилни вещества, алкалоиди, флавоноида лутеолин-7-гликозид, органични киселини, витамин С и К, аспарагин, нитрати и др.

✓ *Коприва (Urtica dioica)*

Среща се по деретата, на влажни места. Кръвоспиращо, диуретично, смекчаващо, антианемично действие. Пресният сок от растението и стритите пресни листа са използвани още от древната медицина като кръвоспиращо средство при кръвоизливи от носа, червата, при маточни и други кръвотечения.

Билката се препоръчва при анемии, при храносмилателни смущения с диария, кръвотечение от носа, обилна менструация, хемороиди. Прилага се и при бъбречни заболявания като диуретично средство, при захарна болест, хроничен бронхит, ревматизъм за витамини и минерални соли. Употребява се и външно като улесняващо епителизирането на раните средство, при отоци, при натъртвания, косопад и др. Експериментално не е потвърдена способността на копривата да ускорява съсирваемостта на кръвта, но е доказано съдосвиващото ѝ действие и тонизиращото ѝ действие върху матката. Този факт подкрепя целесъобразността на употребата на растението при маточни кръвотечения.

С лечебна цел се използват листата и коренищата. Листата се събират от май до септември, а коренищата - от септември до ноември. Стъблата се окосяват и листата се обират, докато растението е още свежо. Коренищата се изкопават, изчистват се от пръст и тънки коренчета и се измиват веднага.

Начин на употреба - Сухите листа от коприва се използват под формата на запарка при дневна доза 4 чаени лъжички листа на 250 см³ вряща вода. Запарката се използва и външно. При косопад се приготвя отвара от 100 г листа, които се варят 30 мин в 1/2 л вода и 1/2 л оцет. С отварата се намокрят корените на космите или се измива косата вечер преди лягане.

Лечебни съставки: Листата съдържат дъбилни вещества, витамин С, К, каротеноиди, пантотенова киселина, ситостерол, виолаксантин, хистамин и др., а коренищата - дъбилни вещества, нишесте и др.

✓ *Глухарче (Taraxacum officinale)*

Билката има жлъчегонно, жлъчетворно, общотонизиращо и пикочогонно действие. В ранна пролет пресните листа на растението се използват за приготвяне на богата на витамини салата, от корените се прави заместител на кафето. Те се използват и при приготвяне на лекарствени форми. Може да бъде използвано в умерени дози за непродължително време без опасност от отравяне. Благоприятното действие при стомашно-чревни и жлъчни заболявания. Използват се за стимулиране секрецията и тонуса на храносмилателната система, особено за стимулиране на жлъчната секреция при чернодробни и жлъчни заболявания. Използват се корените, събрани през есента, когато листната розетка започва да увяхва. Корените се изкопават, изчистват се от пръстта и от кореновата шийка и се измиват със студена вода. След отцеждане на водата корените се изсушават, докато при пречупване престанат да отделят млечен сок.

Начин на употреба: Използва се извлек, като 2 чаени лъжички ситно нарязани корени се заливат с 250 см³ студена вода и се оставят да престоят 8 часа. Изпива се на глътки за 1 ден. Прилага се и пресен сок от билката, както и млади листа като салата. Корените влизат в състава на много билкови чаеве.

Лечебни съставки: Корените съдържат горчивите вещества с гликозиден характер - тараксацин и т. факсацерин, които са с неизучен химически състав; около 40% инулин, който през пролетта е само 2%: слузни вещества, каучук, органични киселини, смолисти вещества, тритерпенови съединения от β - амиринов и лупеолов тип, β - ситостерол и стигмастерот и около 18% захари.

✓ *Мащерка (Thymus Serpyllum)*

Мащерката се използва срещу гъбични инфекции. Тя служи като природен дезинфектант.

Преди появата на съвременните антибиотици, тя е била използвана за лечебни превръзки. Има дезодориращо и дезинфекционно действие. Действа антисептично и помага срещу възпаления по кожата. Мащерката отваря порите и регулира дейността на мастните жлези. Бани направени с мащерка лекуват заболявания на дихателните пътища и действат успокояващо на нервната система. Компреси с мащерка са подходящи за мазна кожа. При изпотяване на краката и дланите се прави запарка. При екземи, гнойни пъпки и сърбежи се използва крем от мащерка. Като лекарство се използва за респираторни инфекции, кашлица и бронхит - под формата на тинктура, билков чай, мехлем, сироп или чрез вдишване на пара. Тъй като мащерката е антисептична, сварена във вода и охладена, е много ефективна срещу възпаление на гърлото.

Използват се цъфтящите надземни части на растението.

Начин на приложение:

Компрес от мащерка: Една супена лъжица изсушени листа и цвят се залива с около 300-400 г. вряща вода и се оставя да кисне 15 минути.

Крем с мащерка: Засегнатите участъци се мажат вечер след почистване. Кремът се приготвя от 1 чаена лъжичка мащерка, 1 чаена чаша вода, 50 грама безсолна свинска мас и 10 грама прясно масло. Мащерката се запарва във водата и се оставя да кисне покрита 30 минути. После се прецежда. Маста и маслото се топят заедно на водна баня при постоянно бъркане. Долива се отново затоплената отвара от мащерката. Сместа се държи добре затворена в порцеланов съд на хладно.

Запарка от мащерка: Една шепа от изсушената билка се залива с един литър вряла вода и се оставя да престои така една нощ, след което се прецежда. Краката и ръцете се потапят многократно в течността.

Чай от мащерка: чаена лъжица се залива с 200 мл. вряла вода и се запарва 5-10 мин.

Лечебни вещества: богата на етерично масло, тимол, флавонови гликозиди, минерални соли, дъбилни вещества и др.

✓ *Горска ягода (Fragaria vesca),*

Среща се по горските поляни в най-високите части на Бакаджика и компактният горски комплекс, разположен на част от склоновете на Стара планина.

Плодовете на горската ягода са ценен диетичен продукт. Пресните плодове се препоръчват като лечебно средство при високо артериално налягане, при атеросклероза, а също така при язвена болест на стомаха и дванадесетопръстника, при анемия, авитаминоза, неврастения, при запек, подагра, маточни кръвотечения и др.

Използват се още като леко диуретично средство при бъбречни камъни, при подагра, при диарии, чернодробни възпаления и др. Листа- берат се без дръжките и след събирането на плодовете. Берат се, сушат се и се опаковат отделно от листата на горската ягода. Воден извлек от листата на ягодата предизвиква разширяване на кръвоносните съдове, снижава артериалното налягане, забавя сърдечния ритъм и усилва съкратителната способност на сърцето. Маточните съкращения също се усилват.

Начин на употреба - Приготвя се запарка от плодовете — 2 чаени лъжици се заливат с 250 см³ вряща вода. От листата се приготвя запарка, като 1 супена лъжица ситно нарязана дрога се залива с 250 см³ вряща вода и се оставя да кисне 2 часа. Пие се по 1 винена чаша преди ядене 3 пъти дневно.

Лечебни вещества: Плодовете съдържат органични киселини (лимонена, ябълчна), дъбилни вещества, етерично масло, 5—50 мг % витамин С, каротен, до 15% захари, антоциани, пектини. Листата съдържат дъбилни вещества, флавоноиди, до 300 мг% витамин С.

✓ *Овчарска торбичка (Capsella Bursa Pastoris)*

Расте като плевел и бурен по тревисти места, край пътища и сгради, по пасища и ливади. Стръковете се прилагат като кръвоспиращо и тонизиращо матката средство при маточни кръвотечения по всяко време освен при бременност и преди раждане. Фармакологичното проучване установи слабо тонизиращо действие върху маточната мускулатура и върху мускулатурата на периферните кръвоносни съдове. Дрогата показва и понижаващо артериалното

налягане действие. Изсушената билка не ускорява съсирваемостта на кръвта. Само прясната билка леко скъсява времето на кръвене. Може би затова в народната медицина растението се използва предимно в прясно състояние. Необходими са допълнителни проучвания, за да се прецени точно полезността на билката. Засега няма убедителни данни за нейната ефикасност и не трябва да се разчита безрезервно на действието ѝ, което може да стане причина за тежък кръвоизлив. Използват се стръковете. Събират се по време на цъфтеж заедно с първите зелени плодчета, като стъблата се отрязват на около 25 см от върха и към тях се прибавят здравите розеткови листа.

Начин на употреба: Приготвя се извлек от 4 чаени лъжички билка с 1 л вода. След 8 часа извлекът се прецежда и се изпива за 1 ден. Използва се и като спиртен извлек.

Лечебни вещества: съдържа биогенни амини (холин, ацетилхолин, тирамин и хистамин); флавоноиди - главно диосмин; танини, органични киселини и витамин С.